

DIATRIBA THEOLOGICA.

DE VISIBILI
CHRISTI IN TER-
RIS ECCLESIA.

ADVERSUS POSTHVMVM

GVILIELMI VUITAKERI, LI-
BRVM, CONTRA ILLVSTRISSIMVM
Cardinalem Bellarminum.

Q V A M

REVERENDVS, AC DO-
CTISSIMVS DOMINVS, D. FRIDERI-
CVS BRENNER, PHILOSOPHIÆ MAGISTER,
pro consequendo in S.S. Theologia Baccalaurea-
tus Formati gradu, defendet Men-
se die

PRÆSIDE

R. P. PETRO PAZMANI, E
SOCIETATE IESV, S.S. THEOLOGIÆ IN
Alma Vniuersitate Gracensi Professore
Ordinario.

GRÆCII STYRIÆ,
Excudebat GEORGIVS WIDMANSTADIVS.
Anno M. DC. V.

ILLVSTRISSIMO PRÆSVLI
AC REVERENDISSIMO
DOMINO, DOMINO

MARTINO,
EPISCOPO SECCOVIENTI,
SI, ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AR-
CHIEPISCOPI SALISBURGENSIS PER
vtramque Styriam Vicario Generali, &c.

Domino ac Patrono suo obser-
uandissimo.

IBI DEBETVR HÆC,
Reuerendissime Antistes,
pro Ecclesiæ militantis de-
fensione Panoplia; quia tu
Ecclesiasticæ militiæ Princeps, quem
Deus pracinxit virtute ad bellum, & posu- *Psalms. 17.*
it ut arcum aureum brachia tua.

Iosue 8.

Sapient. 5.

Prouerb. 31.

Esaie 30.

Deut. 33.

Dicam quod sentio. Cùm te, ó Antistitum gloria, intueor, videre videor Iosue illum bellatorem inclitum Sabaoth, qui non contraxit manum, quam iubente Domino in sublime porrexerat, tenens clypeum, donec interficerentur omnes habitatores Hai. Sic tu indutus pro thorace iustitiam, & accipiens pro galea iudicium certum, sumensque Scutum inexpugnabile equitatem, stas ante domum DEI aduersus multiplex Acherontis portentum : Stas audax, accinctus fortitudine lumbos, nunquam retrò laturus gradum, donec comminuantur inimici Domini, sicut conteritur lagena figuli, contritione preualida, & non inuenietur de fragmentis eius testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur paruum aque de fovea.

Quid testimonium virtutis tuæ expecto ? Styria Scutum auxilij tui, & gladium

dium gloria tua loquitur, Carinthia diuinae virtutis vim prædicat, Clagenfort autem in reliquis, tantum non palam, omnium assensu & vno ore acclamat:
Tu unus pro decem millibus computaris, *2. Reg. 18.*
tantò fortior Samgar, qui percussit sexcentos viros vomere, *1. Jud. 3.*
tantò validior Samlone,
qui in mandibula asini percussit mille viros, *Jud. 15.*
quantò maioris virtutis est, gladio Spiritus, *Ephes. 6.*
quod est verbum Dei, principem tenebrarum prostrauisse, quàm hominum quantumuis innumeras interemisse phalangas. Prostrauisti tu armis virtutis & fidei, atque adeò prostrauisti, vt hæresi profligata, sincera Romanæ Ecclesiæ doctrina, summo omnium retineatur consensu. Maecte generose animi impetus; Tibi illud (absit verbo iniuria) quod Diomedes aliquando æneæ, paucis commutatis, acclamauiero. Si

Virg. *duo praterea tales, Germana tulisset terra*
viros, versis lugeret hærefis fatis. Quid
Ephes. 6. igitur mirum, si pro Ecclesiæ militantis
 gloria *contra spiritualia nequitia* propu-
 gnanda, ingenij mei arma, eius Herois
 manibus committam, qui Ecclesiasticæ
 militiæ Princeps es acerrimus? Imò
 & astrum in hoc militantis Ecclesiæ cæ-
 lo fulgidissimum. Luces & influis. Lu-
 cet in te incredibilis diuinæ religionis
 cultus, & ardentissimum pietatis studi-
 um. Influis; in omnium scilicet animos
 humanitate & clementia velut imber
 ferotinus, atque ita influis, vt efferas
 quantumuis mentes, tuis integerrimis,
 & omni suauitate conditissimis moribus
 emollias, cicures, & quasi quibusdam
 humanitatis funiculis ad te trahas, vt
 qui te paulo ante, sui discriminis nescij,
 tanquam noxium & malum aliquod re-
 fu-

fugiebant, ij nunc ad te, tanquam ad clarum & beneficum fidus certatim aduolent, te tanquam de cælo lapsum suspiciant, venerentur, ament, tibiq; incolomitatem suam, secundum Deum deberi, palam confiteantur. Influis. Quia femina virtutum pectoribus hominum sparsa, roscida tui sideris vi, in amænissimam frugem adolescunt.

Quocirca sub aspectum astri huius, volui, vt prodiret hic pusillus ingenij mei partus: sperans fore, vt ei radium benignitatis tuæ immittas, communicesque incrementum. Eum igitur tibi Reuerendissime Antistes, tanquam testem ac perpetui obsequij obsidem, Dedico consecroque.

R. D. T.

humillimus cliens

M. Fridericus Brenner.

AN-

ANTILOQVI- VM AD LECTO- R E M.

a Mat. 18. v. 17
b 1. Pet. 2. v. 9.
c Augus. initio
 inchoata Ex-
 pos. ad Rom
d Ioan. 10. v. 16
e Ephes. 5. v. 24
 26. 32. Apoca.
 19. v. 9. 2. Cor.
 11. v. 2.
f Ephes. 1. v. 23.
 cap. 4. v. 16.
 cap. 5. v. 23.
 Colos. 1. v. 18.
 24. cap. 2. v. 19.
g Apo. 20. v. 10.
h 1. Tim. 3. v. 15
i Ephes. 2. v. 21.
k Mat. 28. v. 20
l Aug. Enchir.
 cap. 56.
m Laet. lib. 4.
 cap. 30.
n De Vnit. Ec-
 cle. n. 20. Arca
 similitudinem
 urget Aug. de
 Vnit. Eccl. cap.
 5. lib. 5. de Bap-
 tis. cap. ult. 1.
 Pet. 3. v. 20.

QVOTVM ALIQVEM, A VINDICE SALV-
 tis nostræ, sepositum esse cui sacra legesque
 suas ipse commiserit, quem *a* supra Petram,
 suis ipse manibus, adeò firmis imposuerit
 substructionibus, vt nullæ illum inferorum vires labe-
 factare, nedum conuellere possint, notiùs est, quàm vt
 vlla probatione indigeat. Hanc à *b* gratuita miseren-
 tis DEI vocatione Ecclesiam, & vt olim à Congrega-
 tione Synagogam, Hanc *d* Ovíle vnicum Principis pa-
 storum, Hanc *e* sponsam Christi, quam speciosis orna-
 tam dotibus omnis futurorum bonorum promissio spe-
 ctet, Hanc *f* Corpus Christi, Hanc *g* Ciuitatem cele-
 stem, Hanc *h* veritatis columnam, & *i* templum in quo
 DEVS ipse, *k* æternum habitet, Sacræ litteræ indigitant.
l Huius in Symbolo Confessionis ordo, Trinitati subiungitur, tan-
 quam habitatori domus sua, tanquam Deo templum suum, &
 conditori ciuitas sua. *m* Hac sola est, quæ verum cultum reti-
 net, hic est fons veritatis, hoc est domicilium fidei, hoc templum
 Dei: quo si quis non intrauerit, vel à quo si quis exierit, à spe vi-
 tæ ac salutis æternæ alienus est.

Quamobrem, rectè Cyprianus Martyr alicubi di-
 xit; *n* Habere non posse Deum Patrem, qui Ecclesiam non habeat

Matrem; Si potuit euadere, qui extra arcam Noe fuerit, & a Cypr. ibid. cap. 13.
 qui extra Ecclesiam foris fuerit, euadet: a Vnus Deus, una Fi- b Aug. Conci-
 des, una Ecclesia est, scindi unitas non potest, nec corpus discidio on. ad Cesar.
 compaginis separari: quidquid à matrice discesserit, seorsum vi- de Gestis cum
 uere, aut spirare non potest, substantiam salutis amittit. Igi- Emerito, post
 tur, b Extra Ecclesiam totum haberi potest, prater salutem, in- medium. To. 7.
 quit Augustinus, Haberi Sacramenta possunt, Euangelia pos- c Aug. Tom. 10
 sunt, sed nusquam, nisi in Catholica Ecclesia, salus inueniri po- Serm. 1. in Vi-
 test. c Quisquis enim ille est, qualiscunque est, qui in Ecclesia gil. Pentec. c. 12
 Christi non est, Christianus non est; d Frangeramum ab arbore, d Aug. ex Cy-
 fractus germinare non poterit; A fonte præcidere riuum, præci- priano libro 2.
 sus arefcit; Sic, e Ad salutem peruenit nemo, nisi qui habet Ca- cont. Crescon.
 put, nisi qui in eius corpore fuerit, quod est Ecclesia. Igitur, e Aug. de unit.
 f quisquis ab Ecclesia separatus fuerit, quantumuis laudabiliter Eccles. cap. 19.
 se viuere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate diui- & 2.
 sus est, non habet vitam. Nouatores ipsi, g Extra Ecclesiam f Aug. Epist.
 salutem non esse, palàm profitentur. Nec solum illud, à 152. 4. de Bap.
 Patribus acceptum, approbant; h Quibus Deus est Pater, g Philip. in loc.
 Ecclesiam ijs debere esse Matrem, verum illud quoque, de Vi- tit. de Baptism.
 sibili Ecclesia tradunt: i vel unico Matris elogio discendum, paruulor.
 quam utilis, imò necessaria, sit nobis eius cognitio, quando non h Calui lib. 4.
 alius est nobis in vitam ingressus, nisi nos ipsa concipiat in utero, c. 1. n. 1. ex Cyp.
 nisi pariat, nisi nos alat suis uberibus, denique sub custodia sua Aug. Epist. 50.
 nos tueatur, donec exuti carnem similes erimus Angelis; Neque in fine, lib. 4. de
 enim patitur nostra infirmitas à Schola nos dimitti, donec toto Sym. c. 13. Gre-
 vite cursu discipuli fuerimus. Adde quod extra eius gremium gor. 14. Mo-
 nulla est speranda peccatorum remissio, nec vlla salus. ral. c. 2.
 i Calu. ibid.

Hinc factum, vt plerique veterum, qui circa Fi- v. 4.
 dem naufragauere manifestos hæreticos, nec Chri- k Aug. supra
 stianos quidem nominandos, nedum Christi promif- Hieron. contra
 Lucifer c. 1. &

B
 c. 30. Theodos. L. Dam nato. Cod. de Hæreticis

a Tert. de pra- fionum participes esse docuerint. *a Si enim haeretici sunt,*
scrip. cap. 7. 14. Christiani esse non possunt. *b Et quemadmodum Diabolus Chri-*
18. 37. stum saepe mentitur, Christus tamen non est: ita nec Christianus
b Cyp. de unit. videri potest, qui non permanet in fidei veritate.

Eccles. n. 48. Quæ cum ita sint; ut haeretici omnes, *c Simiarum*
c Cyp. Epist. 73 instar (quæ, cum homines non sint, homines imitantur) Ecclesie
initio Lact. li. Catholicae auctoritatem sibi vendicant, cum ipsi in Ecclesia non
4. c. 30. Aug. de sint; Et, *d ut vespa fauos,* ita hi quoque Ecclesias faciunt, non
Fide & Sym. Apostolicas, sed apostaticas, sed (quod Hieronymus alicu-
6. 10. de pastor. bi dixit) *e Antichristi ex hoc ipso Synagogas,* quod postea in-
cap. 14. stituta sint, Sic veteres illi Catholicae veritatis defenso-
d Tert. 4. cont. res, summa cura & vigilantia, in id incubuerunt, ut ve-
Marcion. c. 5. ra Christi Ecclesia à cætu Sathanæ internosceretur. Ea
nu. 44. siquidem cognita, *f velut in diues depositarium ve-*
e Cont. Lucif. ritas omnis collata est, ut omnis quicumque velit, sumat ex ea po-
cap. 9. in fine. tum vitæ, *hæc est enim vitæ introitus,* proclue erat, inoffen-
f Iren. lib. 3. so pede doctrinae salutaris viam decurrere.
cap. 4.

Nec operosum est ijs, qui diuina scripturarum
 Oracula venerantur (Ethnicorum enim, qui scriptu-
 ram æquè, ac Ecclesiam, pernegant, diuersa est ratio)
 velut intento digito Ecclesiam demonstrare. Diuina
 siquidem prouidentia factum est, ut *g obscurius Prophe-*
g Aug. Conc. te dixerint de Christo, quàm de Ecclesia, propterea, quod vide-
2. in Psal. 30. bant in spiritu, de Christo homines non tantam litem habituros,
 de Ecclesia magnas contentiones excitaturos. Igitur, *h In Scri-*
h Aug. de u- pturis Canonicis quærenda est Ecclesia, quarum auctoritati, v-
nit. Eccles. c. 5. trique consentimus, utrique credimus, utrique seruimus; Sed,
i Ibid. cap. 3. i cum multa in Scripturis figuratè atque obscure posita sint, quæ
k Cap. 5. interdum fallaci interpretationi consonare creduntur, *k Non in*
 talibus rerum figuris quærenda est Ecclesia: sed ea, quæ alicu-
 ius indigent interpretationis, interim seponamus, aperta, & ma-
 nife-

nifesta eligamus, quæ si in sacris scripturis non inuenirentur, nullo modo esset, unde aperirentur clausa, & illustrarentur obscura. Sed nimirum lucem istam hæresis ferre non potest, ideoque fumo putei abyssi, Ecclesiam obscurare, & cæcis occulere tenebris laborat, certa, nullum ipsius insidijs locum fore, si suum Ecclesiæ lumen integrum maneat; Cum (ut Hieronymus inquit) ^a omnes falsarum propositionum riuuli, uno Ecclesiæ Sole siccari possint. Ideoque palam Nouatores profitentur: ^b ut Antæum olim ab Hercule tollendum fuisse à terra matre, antequam ab eo posset vinci, ita aduersarij (Catholicos intelligunt) ab ista matre sua, hoc est, ab inani specie Ecclesiæ, leuandi sunt, alias non possunt dedere. Quia nimirum Catholici, Augustini secuti consilium, ^c In omni controuersia, ne obscuritate questionis fallantur, eam Ecclesiam consulant, quam, sine vlla ambiguitate, sacra scriptura demonstrant. Ab ipsis igitur Lutherani finem incurabilis plurimi aduersus Ecclesiæ auctoritatem, vim ac maiestatem, prodiere libri, quibus id vnum agunt aduersarij, ut, ^d omni Ecclesiæ auctoritate sublata, suis cuique animus author sit, quid in vnaquaque re probet, quid improbet, Id est, ut non auctoritati scripturarum subijciantur ad Fidem, sed sibi scripturam ipsi subijciant.

Apoc. 9. v. 22.

3. 1100

a Cont. Lucif.

cap. 9. in fine.

b Apolog. Ang.

glicana Eccle.

fol. 93. Editio-

nis Neapol. an-

ni 1586.

c Aug. libr. 1.

cont. Crescon.

cap. 33.

d August. 32.

cōt. Faust. 6. 19.

Ut vero cæteros nunc prætermittamus; Non pridem admodum, Posthumus GUILIELMI WIL-
 TAKERI iustæ magnitudinis liber prodijt, in quo Il-
 lustrissimi Cardinalis BELLARMINI, atque adeo
 Catholicorum omnium, certam, indubitatamque de
 Ecclesia sententiam euertere, infelici, irritoque labore
 conatur. Quem, quia magno plurimorum plausu ex-
 cipi video, non abs re futurum iudicaui, si, quantum
 consueta Thesium breuitas patitur, neruos argumen-
 -191
 B 2 torum,

Plessaum, Sa-

delem, Hun-

niun, &c.

d quas. 6. ca. 3.

fol. 735.

torum, ac veluti bases, quibus omnis illa WITAKERI
 moles imponitur, percurrerem, & (vt cum S. Vigilio
 a S. Vigil. li. 5. loquar) a vitreas hasce sententias, veritatis malleo obtererem.
 cont. Eutyche.

Quod si expectationi tuæ, si rationi, non satisfi-
 et, Lector Optime, peto à te, ne id rerum vitio, sed par-
 tim ingenij mei tenuitati, partim necessariæ Thesium
 breuitati, quæ singula persequi non patitur, adscribe-
 re velis.

Sequar autem lucis & ordinis causa vestigia WITAKERI, & vt ipse in quæstiones sex, sic ego in to-
 tidem partes vniuersam disputationem, partiar. Qua-
 rum PRIMA, de ijs erit, qui ad Ecclesiam spectant.

SECUNDA, Num Ecclesia Christi Visibilis sit, vel
 Inconspicua. TERTIA, An perpetua. QUA-
 RTA, An vllis Fidei morumque erroribus obnoxia.

QUINTA, Quæ sint veræ ac genuinæ notæ Eccle-
 siæ. SEXTA, Num Ecclesia Romana sit hæc,

quam quærimus, Christi Ec-
 clesia.

PRIMA PARS.

DE HIS QUI AD ECCLESIAM PERTINENT.

I.

V T A B I P S A E C C L E S I Æ N O T I O -
ne ordiamur: Noui homines, in artem veterem,
nouas loquendi formulas, nouas vocum notiones
intulerunt, & quoddam velut phantasmatis extru-
xerunt vallum, ad quod se, quoties veritate pre-
merentur, reciperent. Vt enim illos mittam, qui Sadeelem secu- *Vide Turrian.*
ri, Catholicæ Ecclesiæ nomine, κατ' ὅλον quoddam, & vniuer- *li. 3. cont. Sad.*
sale, cognitione sola, ab omnibus Ecclesijs particularibus abiu- *cap. 6. fol. 107.*
ctum, intelligunt: Witaker, non aliud Catholicæ Ecclesiæ no-
mine, significari putat, quàm *a Catum Sanctorum & Electorum, a q. 1. c. 2. fol. 8.*
seu, Numerum eorum qui seruantur ab Abel, ad finem vsque saculi, cap. 3. fol. 16.
qua significatione in symbolo quoque vsurpari nomen Catholicæ
Ecclesiæ, affirmat: Ego verò primum hunc aditum præstruo, &
Nec Ecclesiæ Catholicæ nomen, vel in symbolo, vel in scripturis,
pro solo, ac toto Electorum numero sumi, contendo. Atq; vt ea
nunc mittam, quibus inferius, b sæpè reprobos etiam ad tempus *b. Thesi 10. no.*
Ecclesiæ membris annumerari: quibus vnā Ecclesiam, c malè *c. Thesi 7. 13.*
à Nouatoribus scindi in vniuersalem, & particularem, Malè bi-
partitam fieri, Malè vniuersalem Ecclesiam, velut Ideam platon-
icam, aut Chymeram Homericeam, extra omnes particulares co-
hærentem iudicari, manifestè docebimus: Vt ac solū præscri-
ptione Witakeri, qui, d *Nihil doceri aut credi debere ait, quod ex-*
presso Dei verbo comprobari non possit. Et illud quæro, quo diuini
verbi pallio, hanc à se confictam Ecclesiæ notionem conuestiat?
Quo loco, quibus verbis, quo interprete, eam scriptura tradat?

a quest. 5. c. 5.
fol. 418.

b q 2. c. 3. fol.
202.

c q 1. c. 9. fol. 75

a In Brenic.

Collat. 3. c. 10.

b August. 19.

cont. Faust. ca.

11. Epist. 118.

c. 1. Damas. 4.

de fide ca. 13.

Cum antiquitas vniuersa, cum ipse Witaker a alicubi, Iccirco Ecclesiam Catholicam dici censuerit, quod semper, quod ubique, quod a temporibus Apostolorum, omnibus aetatibus, ac provincijs Christianis, summa consensione, eandem fidei professionem retinuerit, quod idem semper docuerit, Nec a seipsa dissentiens, nec extincta, nec interrupta, ad nos usque peruenerit, & porro ad finem saeculi duratura sit. Cur nouus homo, nouas vocum notiones, comminiscitur? Certè quidem in symbolo, Catholicae Ecclesiae nomine, *numerus Electorum, qui ab Abel, ad finem mundi futurus est*, intelligi non potest: Nam ipso fatente b Witakero, profitemur in symbolo, non solum credere nos, Ecclesiam sanctam esse, verum etiam, Credere Ecclesiam Catholicam esse, Atque adeo (siquidem, ut Dialecticis notum est, verbum substantiuum, quoties per se, & ut Dialectici loquuntur, de secundo Adiacenti praedicatur, existentiam significat) profitemur, nos credere Ecclesiae Catholicae Existentiam: Quis vero adeo hebes est, ut credat, *numerus eorum, qui ab Abel ad finem mundi seruantur*, iam nunc existere? Quis nesciat id, quod Witaker etiam docet, c in Ecclesia non esse eos, qui necdum sunt nati?

II. Catholici igitur, Ecclesiae nomine, Congregationem significant, diuina Fide, & Sacramentorum communione colligatam. Corpus enim Christi est, Ecclesia, In quo, ut Augustinus innuit, a sicut in homine, est & interior spiritus diuinae Fidei, & exterius corpus, homines nempe Sacramentorum communione colligati: b Cum in nullum nomen religionis, seu verum, seu falsum, coagulari homines possint, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibilibus consortio colligentur. Ut igitur in humani corporis membris, praeter internum illum nexum, quo eandem spiritum communem participant, exterius quoddam vinculum reperitur, quo partes inter se, ad retinendam animae vitam copulantur: Sic Ecclesiae membra, praeter internum, quo coniunguntur, eundem Fidei spiritum; Externa quoque Sacramentorum communione, & Fidei professione copulantur, ut hac ratione, *unus spiritus, & unum corpus effecti, uno ore honorificent Deum*.

Cum itaque è duplici ista partium Ecclesiae vnione, Externa
fine

sine interiore reperiri possit: orta est, etiam inter ipsos Catholico-
cos, non tam de re, quam de nomine disceptatio. An, qui alter-
utram coniunctionem sine altera retinet, Ecclesiæ membrum di-
ci debeat?

III.

Quodd igitur de *a* Catechumenis & Excommunicatis: quodd *a* 9.1. c.4.5.6.
de *b* occultis hæreticis, operosè disputat Witaker, seque Bellar- *b* cap.10.
minum premere arbitrat, quia Illi interdum, iusti cum sint, ad
Ecclesiā pertineant; Hi, quia Fide carent, quam simulant, ab
Ecclesia separentur: Operam ludit, suoque abutitur otio. Catho-
lici enim, *c* omnes æquè, fatentur, Catechumenos & Excommu- *c* Ita Bellarm.
nicatos, internum cum Ecclesia nexum habere, si Fide & Charita- *lib* 3. c.2. in fi-
te præditi sint, licet vnione externa destituantur. Contra, *d* oc- *ne*: cap.3.
cultos infideles, interno destitutos, solo exteriori vinculo Eccle- *d* Bellar. lib.3.
siæ copulari, atque adeò non tam membris, *e* quàm capillis vn- *c*.10. init. ibiq;
guibusque corporis similes esse. Fideles autem peccatores, licet *Turre.*
internum Fidei nexum retineant, quia tamen Iustitia operibusq;
vitæ æternæ meritorijs destituuntur, membra mortua, hoc est,
vitalibus (seu, quod idem in præsentī est, vitam æternam prome-
rentibus) operationibus destituta, nuncupantur. Hæc, inquam,
explorata sunt. Verùm quia Bellarminus, vt ipse præmonuit,
f cum de membrorum Ecclesiæ nexu agit, eum solum respicit, *f* lib.3. c.2. in
qui minimus est, externaque solum professione, Sacramentorum *sine, & cap.10.*
communione, ac subiectione constat, Catechumenos & anathe- *initio.*
mate percussos, noluit Ecclesiæ membra nominare, occultos hæ-
reticos voluit; Tametsi, nec illis internum nexum adimat, nec
istis aliud attribuat quàm externam coniunctionem, Iurisdic-
tionem, quam etiam Episcopi, occultè heresim fouentes, retinēt, &c.
Si enim hæretici occulti ad Ecclesiā nullo modo spectent, non
magis constare poterit, quis cætus veram Christi Ecclesiā con-
stituat, quàm quis mortalium Fidem internam habeat. Non de-
sunt tamen, *g* qui præcipuum illud spiritus Fidei vinculum atten- *g* Citati à Bel-
dentes, Illos (tametsi non totaliter & omnimodè) Ecclesiæ vnitos, *lar*.c.10. initio.
Hos extra Ecclesiā esse, pronuncient. Vt enim, qui actu in arca
Noe non fuit, sed potentia solum, actu submersus est; vt palmes,
qui actu in vite non est; & membrum, quod cæteris actu non vni-
tur,

a Aug. Epist. tur, vitam non habet; sic *a* extra hoc corpus neminem vivificat spiritus sanctus. Non habent spiritum sanctum, qui extra Ecclesiam sunt; *b* Aug. lib. 2. *b* Nec ideo heretici putandi sunt esse in Christi corpore, quod Sacramenta eius corporaliter participant.

cap. 108.

Quamvis igitur per Baptismum *c* apponantur Catechumeni ad Ecclesiam, & *d* qui per Baptismi ianuam ingressi non sunt, *d* Trident. Sess. foris sint, quoad externam politiam, & intimum commercium, *14. cap. 2. ex 1.* iusque in bona Ecclesiae; si tamen spiritum vivificantem antea acceperint, iam modo aliquo ad Ecclesiam spectant: Quare tota hac in modo loquendi est diversitas, ut Bellar. *e* notat.

patres apud Bell. lib. 3. ca. 3.

e li. 3. c. 10. init.

IV.

Ad Ecclesiam, quae *a* fidelium seu veram Fidem profitentium, Congregatio est, manifestos *b* hereticos non pertinere, constans *a* Conc. Later. um, firmiter fuit semper Catholicorum assertio: utpote qui, *c* Fidei naufragio facto, *d* ruptoque reti Dominico, *e* a nobis egressi, *f* seipsos segregantes, *g* Synagogas Sathanae construunt: Atque adeo, *h* purgamenta cum sint Ecclesia, *i* Nulla coniunctione & societate ipsius, sed solili. 2. cont. lit. *Pe* us nominis Christiani (quod ipsum alij non iniuria abiudicant) per *til. c. 108.* Cypr. miscentur bonis. Et, ut Augustinus ait, *k* Dealbatu nomine Christiani. Hinc factum, ut tam rigide serva- *Bell. lib. 3. c. 4.* tor noster monuerit, *l* tanquam Ethnicos & Publicanos habendos *c. 1. Tim. 1 v. 19* esse, qui Ecclesiam non audiant; Nec ut eiusdem corporis membra fouendos, *m* sed fugiendos, quam diligentissime.

e. 1. Joa. 2. v. 19.

Quod magis miranda est eorum temeritas, *n* qui in civitate *f* Juda v. 9. Dei omnes indifferenter habere volunt, sicut civitas confusionis indifferenter habet omnes Philosophos, inter se adversa sentientes; *o* Ideoque, *h* Aug. de veni- *h* Aug. de veni- nihil interesse censent, in qua quis parte Christum profueatur. Et, si *ra* Relig. c. 5. palam tacent, clam forte illud Themistij animo fouent; *p* Place- *i* Libr. qq. E- re Deo, quod non capitur, & quod differentibus modis colitur. Nul- *uang. in Matt.* lam siquidem dissidentium partem refugiunt, sed Zwinglianos *q. 11.* ipsos, Lutheranosque, *q* fratres & amicos, in re non magna, aut gra-

k Libr. 1. cont.

Parme. c. 7. in Enchirid. c. 5. l Matth. 18. v. 16. *m* Ad Tit. 3. v. 10. Epist. Joa. 2. v. 10. *n* Aug. 18. Civit. c. 51. *o* Aug. Epist. 48. ante medium: Ita Rhetorius apud Aug. haeres. 72. Crescon. apud eundem lib. 2. cont. ipsum c. 3. Pelagius ex lib. 2. de grat. Christ. c. 23. Dechita apud Euseb. lib. 6. c. 10. alias 12. *p* Socrat. lib. 4. c. 33. Sozom. lib. 6. c. 36. *q* Apolog. Anglic. fol. 61. Vithak. q. 5. fol. 509. Beza. Martyr. apud. Stapl. lib. 1. Doct. c. 18.

ni, dissentientes vocant. Sed ut alia nunc mittam, Id vnum quaero; *a* Si Fides una est, *b* sine qua impossibile est Deo placere; *c* Si modicum legis fermentum, totam Euangelij massam corrumpit: *d* Si, qui in uno delinquit, reus est omnium: *e* Si uno corde & uno ore, idem omnes sapientes, Deo seruire iubemur: *f* Si fugiendi, qui dissensiones faciunt, praefer doctrinam quam accepimus: *g* Si ob vnum, alteriusque verbum fidei contrarium, multi iam olim ab Ecclesia proscripti sunt, ac damnati: *h* Si probe in sacris literis eruditi, ante quam unam diuinorum dogmatum syllabam prodi sinant, omne mortis genus libenter amplecti debent: *i* Si nihil periculosius ijs, qui cum integre per omnia decurrunt, uno tamen verbo quasi veneni gutta, simplicem fidem inficiunt: Quae, malum, est ista in rebus diuinis lasciuiendi libido, & suum cuique sectandi somnium, licentia? Maneat igitur, haereticos manifestos, etsi in eodem mundi agro, velut Zizania tritico admiscantur, non alio tamen modo ad Ecclesiam pertinere, quam transfugas milites ad belli Ducem. Nam quod *k* Witaker, vsu iam doctus Christo contradicere, Agrum illum, in quo haereticorum Zizania cum tritico miscantur, Ecclesiam, non mundum esse, contendit, nihil moramur.

V.

Iam verò, Veteres ac Nouos, vel *a* Donatistas, vel *b* Pelagianos, vel utrosque, imitatus Witaker, *c* Catholicam Ecclesiam, ait, non constare bonis ac malis, sed solis bonis, *d* Non partibus heterogeneis sed homogeneis: Et *e* Incastuosum Corinthium, quia peccato conscientiam vastante maculatus erat, in Ecclesia non fuisse: Hae enim, *f* Sanctorum, & Deo verè credentium atque obedientium catus est, *g* In quem nulli recipiantur, nisi qui adoptionis gratia Filij Dei sunt, ut iam pridem conclusere Confessionistae. Id verò multis confirmat Witaker; *h* Principiò enim, Ecclesiam, inquit, Christi capitis corpus esse, scriptura docet, *i* At peccatores non Christi, sed Diaboli membra sunt: Quis verò potentia Diaboli membra Christo connectat? quae Christi & Belial conuentio? Mortua Donat. ca. 8. & membra sunt, inquit, At non potest Christus membra damnata habere, ait Augustinus, saltem absq; *k* capitis iniuria, atque adeò etiam

a Ephes. 4. v. 5.
b Hebr. 11. v. 6.
c Gal. 5. v. 9.
d Jac. 2. v. 10.
e Phil. 3. v. 16.
f Act. 4. v. 32.
g Rom. 15. v. 6.
h Rom. 16. v. 17.
i Hebr. 13. v. 9.
j Aug. in fine lib. de haesib.
k Hieron. Apol. 3. contra Ruff. cap. 7.
l Basil. apud Theodoret. 4. hist. cap. 17.
m Ambros. 10. mo 4. libro de fide cont. Arrian. c. 1. Edit. Paris. fol. 259.
n q. 5. c. 19. fol. 659. con. Aug. q. 11. in Matth. Et Christum. Matth. 13. v. 38.

a Apud Aug. Collat. 3. cum 10. & haes. 69.
b Aug. har. 88. culpa c. cap. 10. fol. 89

d fol. 87. *e* fol. 46. *f* Conf. Aug. art. 7. & 8. *g* Musculus in locis Com. 8. 1. n. 7. *h* Toto cap. 13 & 14. *i* fol. 105. 130. 147. *k* fol. 130.

g Cal. lib. 4.

a. Ad Ephes. 2. culpa, quod, curare cum possit membra sua, negligat. Quid? quod
 v. 21. Coloss. 2. Ecclesia tota a crescit & augetur. Membra vero mortua nullum
 v. 19. augmentum capiunt. b Insuper; Una est, nec in frustra secta, Eccle-
 b cap 7. fol. 44 sia, quis vero iniquos a Christo disiunctos esse nescit? Ad hæc, Ec-
 c Mat. 16. v. 18 clesiam c Petre impositam, d nullis ventorum turbinibus deiici,
 d Mat. 7. v. 24 Christo docente didicimus, At vero sceleribus coopertos, qui se
 e Ephe. 5. v. 27 vltro perditum eunt, lapsos esse, quis non intelligit? Denique si
 f Apoc. 21. v. 9. fex & scelerum cloaca, membris Ecclesie annumeretur, quo splen-
 g Cant. 4. v. 7. dida illa Ecclesie ornamenta euanescent? e quod macula ac rugis
 h 2. Cor. 11. v. 2 careat, f quod Sponsa agni nominetur, g quod tota pulchra, h quod
 i 1. Tim. 3. v. 15 Virgo casta, i quod columna veritatis, k quod templum Dei sanctum,
 k Hebr. 3. v. 6. l quod via sancta, m per quam alieni non transeunt? Ecquis tan-
 l Isa. 35. v. 8. dem ignoret n eos solos esse Matris Ecclesie Filios, qui Dei Patris
 m Joelis 3. v. 17 sunt Filij? Quis vero inimicos Christi, scelerum mancipia, o Pa-
 n Uithak folio tre Diabolo genitos, æterni Patris Filios dicere audeat? Addit p Au-
 147. gustini testimonia, qui non vno loco, q Eos qui seculo, solis verbis,
 o Ioan. 8. v. 44 non factis renunciant, ad mysterium arce Noe non pertinere, docet:
 i. Ioan. 3. v. 8. r Qui sunt ex parte Demonis, ad unicam columbam non pertinere,
 p fol. 147. s ut sunt Auari, Raptores.

VI.

q Libro 5. de Sed benè habet; Idem Wiraker, labore nos subleuat, sua
 Bapt. c. vlt. ipse dissoluit argumenta, seque validis ictibus conficit. Pressus e-
 r Lib. 4. c. 10. nim Catholicorum argumentis, quibus olim Augustinus a Eme-
 s Lib. 1. ca. 17. ritum Donatistam, eadem sentientem confecerat; Vt, b quod in
 lib. 4. c. 2. lib. 6. area magni Patrisfamilias non modò triticum, sed & palea sint;
 cap. 3. c quod Sagena Domini, bonos ac malos habeat, d quod conuiua-
 a In Breuic. rum aliqui nuptiali veste careant; e quod fatue sint quadam Virgi-
 Collat. 3. ca. 4. nes, in domo sponsi, sponsam præstolantes; f quod in ouili Christi
 3. de Doctrin. hedi permisti sint ouibus; g quod in magna domo (quæ Ecclesia est,
 c. 32. Cypr. E- inquit h Apostolus) vasa quoq; fictilia, non sola aurea, reperiantur;
 pist. 52. n. 78. i quod etiam inter eos, qui foris non sunt, audiatur fornicatio;
 b Mat. 3. v. 12. k quod, ut in arca Noe, Ecclesia typo, pardus & hedi, lupus & agni,
 c Matth. 13. ita & hic, omnium gentium, & morum sunt homines, Quod non-
 v. 47. nullæ, l & filie sint, & tamen spine: His, inquam, sexcentisque si-
 d. Matth. 22. mili-
 v. 12. e Matth. 25. v. 2. f Matth. 25. v. 32. g 2. Timoth. 2. vers. 20. Rom. 9. v. 21.
 h 1. Tim. 3. v. 15. i 1. Cor. 5. v. 1. & 12. k Hieron. cont. Lucif. c. 8. l Cant. 2. v. 2.

milibus scripturis, *a* Ecclesiæ, Patrumque sensu ac consensu, pres-
 fus Witaker, quàm bellè sibi constet audi, & risum tene. *b* *Pij*
viri, qui sunt in Ecclesia, sapè peccant gravissimè, graue tamen pecca-
tum non efficit, ut desinant esse in Ecclesia. *c* Et rursus, Fateor quidem
 multos peccare sapè, & quidem grauiter, tamen in Ecclesia esse. Ais
 itaque, Witaker, quod negas? Annon hoc ipsum est, *d* *Ad arc-*
am, quàm diu trituratur, non solum grana, sed etiam paleas pertinere?
quamuis ad horreum non spectent, Imò plures esse malos quàm bonos,
ut qui arcam videt, putare possit, quòd sola sit palea? Rectè ergo Au-
 gustinus *e* *Hæreticos Zizanie, qui in eodem mundi agro sint cum tri-*
tico, malos Christianos paleis, schismaticos spicis corruptis, similes facit.
 Sed perge porrò, sensa animi tui explica. Caluini vestigia affecta-
 tus, illud audacter pronunciat, *f* *Nullum à nobis Dei mandatum,*
ullo in opere seruari posse; Adeoque cuncta cunctorum opera,
 meras esse diuinæ legis transgressionem, meras sordes, pollutiones
 meras. His attexit: *g* *Stoicum & hæreticum esse, quedam pec-*
cata minuta iudicare, h *cum omnia mortalia sint, mortemq; eternam*
mereantur. Id; si ita est, Annon clarè sequitur, vel nullum in Ec-
 clesia esse, cum omnes peccatis obnoxij sint, etiam electi, etiam
i *dilectus Christo discipulus* (Christum; ac Diuam Matrem, cum
k *Augustino, excipio)* vel certè peccatis obnoxios gremio Eccle-
 siæ Matris claudi? *Quid?* quòd receptum semel in Ecclesia, nun-
 quam eijci, *l* *Witaker, & Caluinicolæ fatentur vniuersi: Atqui*
& Baptizatos à Witakero, Ecclesiæque ascriptos peccare, vsu e-
docti, scimus: Et (si fortè in Album Ecclesiæ referri homines
 Caluinico Baptismo neget) Witakeri verba sunt illa, *m* *Concedi-*
mus homines verè iustificatos peccare posse, grauiter offendere, penas
multiplices mereri, & à gratia recedere.

VII.

At vide Sepiam, quæ vbi constrictam se videt, effuso vult
 latere atramento. *n* *Magnorum, inquit, peccatorum nomine, solos*
reprobos, qui post lapsum non resipiscunt, intelligo. Atqui post lon-
 gam disquisitionem capitis 7. 8. 9. quibus, soline electi in Ecclesia
 sint, explicâras, Cap. 10. nouam te, & à priori distinctam, institue-
 re, ais, disputationem, de magnis peccatoribus: Si igitur magni
 peccatores iidem, qui reprobi, & fallis, & actum agis. Deinde si

a *Apud Bella-*
libro 3. cap. 9.

b *quæst. 3. c. 3.*
fol. 266.

c *quæst. 1. ca. 10.*
fol. 86.

d *Aug. in Psal.*
47. in illud su-

scipimus De-
e q. 11. in Matt.

Tomo 4.
f q. 6. fol. 728.

Cal. lib. 3. c. 12.
v. 4. cap. 14. v.

9. cap. 19. v. 4.
Beza, &c.

g *q. 6. ca. 3. fol.*
730. Calu. li. 2.

cap. 8. v. 58. 59.
lib. 3. c. 4. v. 28.

h *fol. 484.*
i *1. Ioan. 1. v. 8.*

Iacob. 3. v. 2.
k *Aug. de nat.*

& grat. ca. 36.
l *quæst. 1. cap. 10.*

fol. 86.
m *In Cygnea*

Cantione an-
nexa libro de

Ecclesia fol. 20.
n *fol. 86.*

peccatis grauioribus obnoxios, vt fures, adulteros, ab Ecclesiæ gremio non excludis, si idem doces, quod Bellarm: libro 3. cap. 9. quid opus erat tam operosa contra Bellarm:disputatione, quam à cap. 10. ad 14. persequeris? Adde, Quòd vbi semel hos peccatores in Album Ecclesiæ adscribis, necessitatem tibi imponis ipse, omnia argumenta dissoluendi, quibus cap. 13. & 14. magno nisu, probare vis, nullos nisi sanctos, nisi viua membra, in Ecclesia contineri. Verùm scripturam, quoties in Ecclesia reprobos & malos collocat, non de vniuersali Ecclesia, in qua soli sancti & electi, sed de particulari loqui, ait Witaker. Equidem fateor, de illa vniuersali, quam vos somnialis, nusquam in scriptura verbum: Nam, vt postea docebimus, vniuersalis Ecclesia, quæ extra particulares est, & his omnibus simul, errantibus ac deficientibus, permanere potest, Chymera est. *Sublatis enim particularibus nil amplius remanet*: Dein, Quis dubitet, in Ecclesia, eo modo quo tu vis, vniuersali, Id est, in Ecclesia Electorum, & sanctorum, non esse nisi electos ac sanctos? Si igitur nil aliud vis, quem impugnas? Verùm nos de illa hîc disputamus Ecclesia, quæ veram Christi doctrinam profitetur, quam audire, cui nos adiungere, si salui esse cupimus, debemus, quæ hæresi ac infidelitate prostituendam se Sathanæ non subiecit, quocunque tu illam nomine vocas.

Aff. 13.

*Arist. cap. de
Substant:*

*a In Cyg. Can.
fol. 19.*

Illud vltimò ex te quæro Witaker: Si, vt ais, *a Ementita est Fides, quæ cum obseruatione mandatorum coniuncta non est*, quomodo Fides vestra ementita non est, cuius articulus vnus est, Nullum Dei mandatum à vobis obseruari, sed assiduè in cunctis operibus diuina mandata violari?

VIII.

*b Supra The-
si 5.*

c fol. 87.

Vt occultè moneret Caluiniadas suos Witaker, abuti se nimia illorum credulitate, Quidquid *b* pro se, contra nos, attulit, mutata veluti persona (quæ Histrionum est peritia) dissoluit ipse. Dic igitur, Sodes, Witaker; An quia sancta, pura, immaculata dicitur Ecclesia, nulli idcirco in ea scelesti? *c Res a potiori, & meliori parte denominantur*, inquit, *Ita enim acervum tritici vocamus, in quo sunt & palea; Vas vini, cui & sua fex inest: Sic Ecclesia etiam particularis, vt Corinthiorum, dicitur DEI Ecclesia, sancta, &c. propter electos, quamuis multi in ea sint, qui ad Deum non spectent.*

Ut enim corpus humanum suam non amittit appellationem, licet in *Idem Bell. lib.* eo sint excrementa, mali humores, membra mutilata; *Ita, &c.* Petge 3.c.9.ad 2. porro. *a* Ecclesie particulares, Domus Dei dicuntur, propter pios & *a qu.2.c.2. fol.* fideles, qui in ijs versantur; *b* sancta dicuntur per Synecdochen pro- 171. pter sanctos. Nunquid alia suppetunt, quibus tuorum nervos in- *b fol.107.* cidas argumentorum? *c* Ideo Ecclesia sancta & immaculata dici- *c qu.5.c.9. fol.* tur, quia hic talis est inchoatè, postea perfectè talis erit. *d* Cum enim 519. & 137. l- dicitur maculam & rugam non habere, de sola Triumphante Ecclesia dem Augus. 2. intelligitur. Vel, ut Augustinus ait, *e* de Ecclesia non qualis iam est, *Retract. c.18.* sed qualis post hanc mortalitatem futura est. Nihil his addere o- *d q.1.c.2. fol.8.* pus foret: Addo tamen; Ecclesiam immaculatam, puram esse, *e* *Illo.ca.18. &* Non quidem, si omnium in ea mores spectes, sed si Sacramenta, libro post Col- si professionem, si caput eius, si finem, si Fidem, quæ nullo errore *lat.c.7.libro 4.* vitiari potest, nec *f* via sancta, hostis antiqui, calcari valet poten- *cont.duas Epis.* tia. Addo præterea: qui Filij Dei sunt, ratione doctrinæ, & pro- *Pelag.ca.7. D.* fessionis, posse filios Diaboli esse imitatione, duplicisque velut *Thom.3.pa. q.* Reipub: membra effici, cum sibiipsis contrarij, quod Fide profi- *8. a 3. ad 2.* tentur, *g* factis negant. Imperfecta igitur cum Christo coniu- *f* *Isaia 35.v.8.* ctio, non excludit aliquod cum Sathana fædus: Nec morte, pec- *Joel 3.v.17.* cati penitus extinguatur mystici capitis, per Fidem, vitalis influxus, *g* *Ad Tit.1.* sed solum perfecta spiritualis vita, & adoptio Filiorum Dei tolli- *v.16.* tur. Augustinus negat scelestorum omnimodam cum Christo & eius Ecclesia coniunctionem: Negat eos esse vitia Ecclesie membra, qui scelerum sunt mancipia. Et ipsemet eadem illa, quæ VVitaker affert, loca, retractans, *b* loqui se, ait, de Ecclesia, non *b 2. Retract.* qualis iam est, sed qualis futura est, quando gloriosa apparebit. *cap.18.*

IX.

Solos igitur prædestinatos, Catholicâ Ecclesiâ contineri docet *a* VVitaker, eò quòd à Magistro didicerit, *b* Ecclesie fun- *a Cap.7.8.9.* damentum esse, arcanam Dei electionem. Hinc aurea illa effata, *b* *Calu. libr.4.* *c* Qui semel in Ecclesiam Catholicam recipiuntur, ij nunquam ab ea *c.1.nu.2.* eijciuntur. *d* Qui prædestinati non sunt, eos nunquam sanctos esse po- *c qu.1.c.10. fol.* tuisse, Fides enim donum est electorum proprium, quam qui se- *86. Calu.lib.3.* mel habet, nunquam amittit: *e* Quare semel insti, etsi peccare, *c.2.nu.11.12.* graviter offendere, penas multiplices mereri, & à gratia recedere pos- *d qu.1.ca.8.* sint, excidere tamen à gratia non possunt. *e* *In Cygnea*

Thesi 8.

a folio 73.

b Ioan. 10. v. 9.

c Ioan. 10. v. 28.

d 1. Ioan. 2. v. 9.

e folio 76.

f Rom. 10. v. 13.

g Mat. 23. v. 12.

h Ioan. 3. v. 15.

i Psal. 14. v. 6.

k Matth. 24.

v. 13.

l Gal. 3. v. 1.

m Gal. 3. v. 3.

n Matt. 25.

o Tract. 61. in

Ioan.

p Libro 3. de

Bap. cap. 18.

q De dono per-

seu. cap. 8.

r De correp.

Et gra. c. 9.

Hæc eo ferè argumento asserit VVitaker, quòd Ecclesia, sancta, immaculata, sponsa Christi, nuncupetur, Quod quoniam ipse iam resolverat, ut ostendimus: Addit insuper, a Omnis, qui per ostium, quod Christus est, intrat, b saluabitur: Nec c omnes Christi peribunt in æternum: Quamobrem d qui à nobis exeunt, illos scriptura, e nobis fuisse negat, e Quis autem nesciat, reprobos omnes exire, saltem in hora nouissima? Demùm vnica est, & eadem Triumphans, & Militans Ecclesia, qui igitur à Triumphante excidunt, ne militantis quidem membra esse potuerunt.

Verùm isthæc omnia, nullo propemodum negotio expedi- es: vel enim promissiones de non perituris ouibus, per Christum ingressis, eum in modum intelligi debent, quo similes illæ, f Omnis, qui inuocat nomen Domini, saluus erit: g Qui se humiliat, exaltabitur, h Qui credit in illum non peribit, i Qui facit hæc non commovebitur, &c. Nimirum, si nihil aliunde impedimenti interueniat: si cætera adsint requisita: si k ad finem in bono perseuerent, nec benè currere incipientes veluti l fascino dementati, m carne consumment, quod spiritu ceperant. Vel Quium nomine, ut alibi quoque n in scriptura, soli electi intelliguntur, & non ij omnes, qui in Ecclesiæ sinu continentur, in quo etiam hædos, olim ab ouibus segregandos, esse constat. Eos verò qui à nobis exierunt, Augustinus alicubi o infideles occultos, vel (ut alibi loquitur) p Qui intus esse videntur, vocat: qui etsi ad tempus, quoad externam conuersationem, & communionem Sacramentorum, inter fideles erant, cum tamen illis internè iuncti non fuerint, tandem etiam externa conuersatione ab ijs secreti sunt. Alibi, hos ipsos, ait, q esse reprobos, qui ex prædestinatorum numero non erant, Ecclesiæ membra ad tempus erant: Et, ut ipse loquitur, r propter susceptam temporaliter gratiam, Filij Dei dicuntur, quamuis in finem non sint mansuri Filij. Denique etsi reprobi à Triumphante, atque adeò, à militante etiam Ecclesia, separandi sint, Interim tamen, dum ad tempus Fide, & Charitate, præditi sunt, secundum præsentem statum, æquè Militanti, ac Triumphanti Ecclesiæ, eiusque capiti Christo, vniti sunt.

X.

Quantò rectiùs Catholici, Reprobos etiam, ad tempus, Vera,

Vera, imò & Viua Christi membra esse posse, tradunt? qui suo *a Aug. de cor-*
tandem vitio excidunt & pereunt, *a Non quia iustitiam simula-* rep. & grat.
uerunt, sed quia in ea non permanserunt: Quàm crebrò, Deus bo- cap. 9.
ne, quàm constanter, quanta *b* exemplorum, similitudinumque *b Vide Thef. 6.*
copia, id scripturæ diuinæ tradunt? Et vt breuitatis causa multa *c Calu. libr 4.*
prætermittam, Si fundamentum Ecclesiæ, arcana Dei electio est: *cap. 15. n. 20. &*
Si, vt Calvinus crebrò docet, *c* Antequam nati, antequam Bap- 22. c. 16. v. 24.
tismo renati sunt electi, iam viua sunt Christi & Ecclesiæ mem- *d q. 1. c. 3 fol. 16*
bra, Cur igitur Witaker, Paulum Apostolum, Cur ceteros *d ele-* & *ca. 7. fol. 49.*
ctos, ante vocationem, Ecclesiæ membra esse pernegas? An non *Idem de se Pau-*
id est apertè fateri, Fide & Vocatione Ecclesiæ membra constitui, *lus Gal. 1. v. 13.*
non Electione? Præterea, Si omnes, qui Fide diuina instructi, iu- *1. Cor. 15. v. 9.*
stificationis gratiam consequuntur, vera sunt ac viua Christi & *De alijs Ephes.*
Ecclesiæ membra, vt *e* ipse fateris, & per se liquet: Si hi ipsi, vt *2. v. 1. 2. 12.*
sæpè fit, *f* Paulo attestante (quanquam id, vt vidimus, V Vita- *Ephes. 5. v. 8.*
ker disertè perneget) *a gratia excidant:* Si, *Fidei g naufragium* *e qu. 1. cap. 5.*
faciant: Si multi à Fide *h aberrent, excidant, prolabantur:* Si *i ad fol. 29.*
tempus credentes recedant: Si benè, *k currentes, incipiant non obedi-* *f Gal 5. v. 4.*
re veritati: Si *l* palmites in Christo existentes excindantur: Si, *g 1. Tim. 1. v. 19*
m qui spiritu caperunt, carne consumantur, Si *n* Deus minetur, *h 1. Tim. 1. v. 6.*
iustum, qui se à iustitia auertit, periturum: Si *o* hortetur Apo- *cap. 4. v. 1. ca.*
stolus, vt, qui stat, videat ne cadat: Si *p* vereri idem videtur, ne *6 v. 10. Hebr.*
fortè reprobis efficiatur: Si *q* quidam à Charitate prima exci- *6. v. 4. Acto.*
dant: Si *r* è multis vocatis pauci sint electi: Si *s* Saul electum *20. v. 30. 2. Ti-*
& bonum abijciat Dominus: Si *t* Salomonem, amabilem Do- *moth. 2. v. 18.*
mino fædissimus lapsus occupet: Ecquid dubitabis adhuc, V Vi- *i Luca 8. v. 13.*
takere, Eum, qui semel iustus ac fidelis fuit, Eum, *u* qui annu- *k Gal 5. v. 7.*
meratus inter Apostolos, sortem ministerij eorum nactus erat, ex- *l Ioan. 15. v. 2.*
cidere, perire posse, quantumuis antè Ecclesiæ ac Dei Filius fue- *m Gal. 3. v. 3.*
rit? Ad hæc; An non baptizati omnes *x* apponuntur Ecclesiæ? *n Ezech. 18. v.*
An non *y* omnes, omnes inquam, omninò omnes, qui baptizati *24. 26.*
sunt, Christum induerunt? An non *z* omnes in vnum corpus *o 1. Cor. 10. v. 12*
baptizatur? atque ideò, An non omnes Ecclesiæ membra sunt? *p 1. Cor. 9. v. 22.*
Et tamen quis dubitet plurimos horum, qui vel hæresibus seipfos *q Apoc. 2. v. 4.*
segre-r Matth. 20.
v. 16. Rom. 1. v. 7. 1. Corinth. 1. v. 2. 9. 1. Pet. 2. v. 9. s 1. Reg. 9. v. 2. t 2. Reg. 12. v. 25.
u Act. 1. v. 16. Psal. 108. v. 8. x Act. 2. v. 41. y Gal. 3. v. 27. z 1. Cor. 12. v. 13.

segregant, vel corruptis moribus inquinant, æternum perituros? Quid? quod si electi soli, Catholicam Ecclesiam constituent, nemo penitus, quænam sit Christi Ecclesia internoscet, nec quæ vera scriptura, quæ Sacramenta legitima, nec sexcenta similia, quorum veritas, nobis quidem, non aliunde quàm per Ecclesiam Christi innotescit.

Mitto plurima vel ipsis ridenda pueris VVitakeri Sophismata, mitto quàm non ex Fide, multis locis, Bellarmini sententiam proponat, sed in sensus alienos, à se malignè confictos, vel non intellectos, apertè detorqueat: Thesium enim breuitas, omnia persequi non patitur.

PARS SECUNDA.

CHRISTI ECCLESIAM VISIBILEM ESSE.

XI.

Arpit aduersarius Turrianum, & quòd Ecclesiam dixerit, partim Aspectabilem esse in terris, partim Inconspicuum in cælis: Ac si id non sit aliud, quàm totam Ecclesiam, & visibilem facere simul, & inuisibilem. Qua de re Turrianum ipsam loquentem audi.

a quest. 2. ca. 1.
fol. 161.

Turria. libr. 3.
cont. Sadeel de
Eccles. part. 2.
cap. 4.

Non desinit Visibilis esse Ecclesia Catholica, quæ est in terris, eò quod una sit cum illa caelesti, & Inuisibili: Nec caelestis illa Visibilis dicenda est, quia una est cum hac, quæ in terris est. Una igitur est tota Ecclesia, partim Visibilis, partim Inuisibilis, ut & homo unus est, partim visibilis, corpore, partim inuisibilis, secundum animam. Sed & Bellarminum

b quest. 2. ca. 3.
fol. 193.
& fol. 203.

secum pugnare non semel ait: b Quòd in Ecclesia Fidem, Spem, Charitatem necessariam esse dicat, & doceatque, veræ Ecclesiæ veram Fidei professionem semper inesse, qui antè docuerat, internas virtutes non requiri in occultis hæreticis, ut Ecclesiæ membra constituentur. Multa his similia, hisque nugatia magis, sparsim videas.

videas in VVitakero. Scilicet sibi contradicat, qui Angliam, æris & auri abundantem pronunciet, illud addens, nihil æris & auri necessum esse ad hoc, vt quispiam in Anglia sit. Sed missis VVitakeri nugalibus, quæ libros integros expleant, rem ipsam videamus.

XII.

Cùm disputamus, An Ecclesia Christi visibilis sit; non quærimus; An homines, quibus Ecclesia constat, & externa aliqua Societatis illorum symbola, oculis vsurpari possint: Id enim cui dubium? Nec, An cætus prædestinatorum sit cognitus mortalibus: quis enim, præter supremum Numen, hunc internoscat? Sed nec illud, Num certò constare possit, aliquam in terris Ecclesiam esse, quæ Christum profiteatur, siue illa retineat veritatem doctrinæ, siue non: cui enim id obscurum sit? Ne illud quidem, quod a Witaker putat, An essentia & veritas Ecclesiæ oculis corporeis cerni & internosci possit, adeò, vt oculis ipsis indicibus, quæ vera sit Ecclesia, percipiatur: Quis enim nisi amens nesciat, essentiam Ecclesiæ, & eius in Fide puritatem, non nisi Intellectu percipi? Certè si oculis videretur, nulla posset, inter sana capita, lis de Ecclesia suboriri. Demùm, non est quæstio, *b* An Ecclesia Catholica, vt est aggregatio omnium particularium Ecclesiarum, simul videri possit; Vt enim nec totus fluuius simul, sub vnum aspectum cadit; Sic nec omnes particulares cætus, diuersarum urbium, prouinciarum, regnorum. Solùm igitur (quod probè tenendum, vt Scopus disputationis constet) quæritur; An Christi in terris Ecclesia, quæ veram ac salutarem doctrinam, non falsam, non erroneam, non hæreticam, profiteatur, certis quibusdam indicijs ac signis, certò ac sine vlla ambiguitate cognosci possit. Vel potius, nulla omnino sit ratio, Synagogam Sathanæ à cætu Christi, finetum erroris à concluso sponsi horto, tenebras à luce, veritatem ab errore, Christum à Dæmone, discernendi. Cùm ergo Christi Ecclesiam, (hoc est, quæ veram Christi doctrinam, non errores & hæresim, profiteatur,) Visibilem esse dicimus, id solùm dicimus: Quænam sit in terris vera Christi Ecclesia, cognosci à nobis posse, non quidem oculo corporeo (nam & à natiuitate cæcus, & post, oculis captus, eam nosse potest) sed Intellectu: Eò,

D

quòd

*a folio 204.**b Ut putat Vitaker. ex Sadele fol. 218.*

quod certa sint Christi Ecclesiæ indicia, certa symbola, certa signa & attributa, Diuinitus in scriptura reuelata, quæ sensu, experientiaque ipsa deprehendi possunt in aliquo catu.

XIII.

a Calu. libr. 4. c. 1. n. 7. Hun. part. 1. de Eccl. fol. 10. Vithak. qu. 2. cap. 1. *a* Filij igitur tenebrarum veriti, ne, quos imposturis fascinant, apertis aliquando oculis deprehendant, catum ipsorum, catum gregis errantis; Ecclesiam, penitus Inuisam & Inaspectabilem esse docent: ut plebs, desperata eius cognitione, ab ipsa quoque inquisitione animum auertat. Idcirco enim Ecclesiam solis electis constare docent, ut eam penitus ignotam reddant mortalibus.

Ita Hun. Vithak. Sed hinc fraudem, & erroris incrustationem vide. Caluino duce, Ecclesiam duplicem faciunt. Vnam Catholicam, Electorum: Alteram Particularem: illam Inconspicua, hanc Visibilem aiunt, hoc est, incauto fucum faciunt. Ut enim, quæ supra dicta, prætermittam: Ut taceam plurima, quibus, *c* unicum esse ouile Christi, *d* vnica Ecclesia demonstratur. Ut de Augusti-
b *Thefi 1. § 10.* *b* *d* *c* *Joan. 20. v. 16* *d* *Symbolum Apostolorum.* *e* *August. 3. de Doctr. Christ. cap. 32.* *f* *Calu. libr. 4. c. 1. n. 9.* *g* *In locis anni 1556. Basilea. Tit. de Eccles. fol. 339.* *e* *August. 3. de Doctr. Christ. cap. 32.* *f* *Calu. libr. 4. c. 1. n. 9.* *g* *In locis anni 1556. Basilea. Tit. de Eccles. fol. 339.* *ne nunc quidem cum illo esse dicendi sunt*, hæretici scilicet. Certè Caluinus ipse *f* *Vniuersalem Ecclesiam* ait esse, multitudinem, ex quibuscunq; gentibus collectam, quæ interuallis locorum diffusa, in vnam diuinæ doctrinæ veritatem consentit, & eiusdem Religionis vinculo colligatur; Sub hac singula Ecclesia, quæ oppidatim, & vicatim dispersa sunt, continentur: Philippus verò multo etiam clariùs, chimeram illam Ecclesiæ ab omnibus Ecclesijs particularibus abiunctam, exterminat: *g* *Quoties, inquit, de Ecclesia cogitamus, intueamur catum vocatorum, quæ est Ecclesia Visibilis, nec alibi Electorum ullos somniemus, nisi in hoc ipso catu Visibili. Nam neq; invocari, neq; agnosci Deus vult, nisi in Ecclesia Visibili. Nec aliam fingamus Ecclesiam Inuisibilem, & mutam, sed sciamus, ministerium, Euangelij publicum, & publicas congregationes esse, ut Ephes. 4. dicitur: Ad hunc catum nos adiungamus, scriptura enim loci, non de Idea Platonica, sed de Visibili Ecclesia loquuntur, in qua sonat vox*
Euang.

Euangelij, & ministerium conspicitur: Sed omiſſis ſimilibus quàm plurimis. Illud ſolùm in præſenti quærimus: An Eccleſia, quæ veram doctrinam proſitetur, cognoſci à nobis certò poſſit, nec (quod ad inſtitutum præſens attinet) multùm laboramus, quo nomine hanc Eccleſiam appelles, ſiue enim Vniuerſalem, ſiue Particularem eam voces, dummodo fatearis, Eccleſiam, quæ veram Chriſti doctrinam proſitetur, cuius & communionem tenere, & vocem audire, & iudicio acquieſcere iubemur, cognoſci à nobis certò poſſe, cui cuimodi tandem illa ſit, de nomine non laborabimus. Verùm hoc ipſum eſt, quod pernegant Nouatores. Quod reuerà non eſt aliud, quàm omnem veritatis cognoſcendæ ſpem præſcindere mortalibus, & palàm edicere, fruſtra nos in veræ Fidei & Eccleſiæ inueſtigatione laborare, quam cognoſcere nequeamus; quàm Fidem ac Religionem omnem, ſtirpātus ex animis euellere, & Academicam incertitudinem reuocare.

XIV.

Sed, quos arietes admoueat Eccleſiæ Viſibili, videamus. *a* Fides, inquit, teſte *b* Apoſtolo, rerum non apparentium eſt: At qui inter Symboli articulos, Fide credimus, non ſolùm Eccleſiam eſſe ſanctam, ſed etiam Eccleſiam Catholicam, eſſe: Hæc igitur nobis apparere non poteſt. *c* Deinde ea eſt vera Eccleſia, in cuius corde legem ſuam inſculpiſit Deus, Iſaiæ 31. verſ. 33. quæ Deum in ſpiritu colit, Ioan. 4. verſ. 23. quæ eſt domus ſpiritualis, 1. Pet. 2. v. 5. *d* quæ tota pulchra, quæ ciuitas ſancta, quæ corpus eſt Chriſti: At, quis talis cætus ſit, videre non poteſt, niſi qui interna animi ornamenta videat. Adde, *e* quòd Eccleſia, corpus Chriſti eſt, non phyſicum & Viſibile, ſed myſticum, cuius & caput, & vinculum quo capiti iungitur, Inuiſibile eſt. Ad hæc, Eliæ temporibus, Eccleſia ne ipſi quidem Prophetæ nota fuit, utpote, *f* qui ſe vnum ſuperſtitem arbitrabatur è familia Dei. Et Arrianis graſſantibus *g* ingemiſcens orbis Arrianum ſe miratus eſt, cùm vix aliqui latitantes *h* Episcopii veritatem retinerent. Et Ioannes *i* palàm teſtatur, parturientem Eccleſiam, in deſerto occultandam.

Quàm ficulnea ſunt iſta, Deus bone? Sed quòd firmioribus uti non potuit argumentis Witakerus, culpa eſt cauſæ, non ingenij, non doctrinæ, non acuminis. An igitur quia Fides re-

*a Vit. q. 2. c. 2.**fol. 164. cap. 3.**fol. 200.**b Hebr. 11. v. 1.**c Vit. ca. 3. q. 2.**d Toto cap. 4.**e Cap. 4.**f 3. Reg. 9. v. 10**g Hieron. cont.**Lucif. ca. 7.**h Socr. lib. 2. c.**29. Sozom. lib.**4. c. 8. Niceph.**lib. 9. c. 33.**i Apoc. 12. v. 6.*

rum non apparentium est, Sanctissima Domini Mater, credere non potuit Christum Dominum passum, mortuum, sepultum esse, rediituum caelos petiisse? An idipsum Apostoli, qui hac in Symbolo credere se fatentur, credere non potuere? An doctiores
a Rom. 1. v. 19 Christiani, qui demonstratiua ratione, *a* Deum esse, & vnum, &
20. Actor. 14. immensum, & omnipotentem esse, euidenter cognoscunt, cre-
vers. 16. dere non possunt, quod Deus sit, atque adeo, *b nec accedere ad*
b Hebr. 11. v. 1. Deum, nec placere Deo poterunt? Ego quidem certè, negotio nullo, eodem prorsus telo, Apodictice conficiam Lutheristam Ecclesiam: Cui enim dubium est, aspectabilem esse, sub sensum cadere hodie, Luthericam Ecclesiam? Quo igitur modo, vera Christi Ecclesia erit, quæ inconspicua est, & fide sola creditur in Symbolo, nullo sensu percipitur? Damnabimus pariratione, Ecclesias omnes, S. Martyrum, quæ & fidei professione, & usu Sacramentorum, & gloriosis pro fide certaminibus, visendam se cunctis, aspectabilemque exhibuerunt. Fides igitur argumentum est non apparentium, quia per ipsos Fidei actus, obscure solum, per speculum, in ænigmate, cognoscimus reuelatas veritates, propter authoritatem Dei, non propter intrinsecum terminorum nexum, sensu, vel ex connexionem extremorum cum medio, perceptum: Atque ideò Fides argumentum est non apparentium clarè, per ipsam Fidem. Ex quo non rectè colligas, Fidem esse non posse earum rerum, quæ aliunde clarè & apertè cognosci possunt. Adde, quòd, cum Ecclesiam Visibilem dicimus, nihil aliud dicimus, quàm semper in mundo fore cætum hominum publicè testantium Fidem, qui formam exterioriorem, ordinem, ritus, Sacramenta habeat: Et quidem talem, In quo signa ac notas veræ Ecclesiæ, Fide, & scripturarum authoritate cognitæ, inesse, certò ostendi ac deduci possit: Ex vna nimirum propositione, Fide & proinde obscure, cognita, quæ signum ac symbolum veræ Ecclesiæ continet: Ex altera verò, sensu, monumentorum, historiarumque Ecclesiasticarum lectione, Usu veteri, more, ritibus, *c* vt suo inferius loco demonstrabimus. E quibus omnibus, quia inesse huic cætui talia signa cognoscimus, conclusionem obscuram illam quidem, (siquidem ex altera propositione obscure, & sola fide cognita deducitur) certissimam tamen, inferimus, quòd hæc sit vera illa &

illa & Catholica Christi Ecclesia; Hoc verò cum obscure, certissimò tamen, intelligamus, nihil impedit, quo minus, etiam Fide obscura id ipsum credamus.

Et Caluinus quidem certè, *a In symbolo, nos profiteri, ait, credere Ecclesiam, non solum Electorum, sed etiam Visibilem; Quia scilicet, certa illa Ecclesiæ notitia, ob quam Visibilis appellatur, Ex notis Ecclesiæ, non sensu ac ratione, sed fide, in scripturis ac symbolo reuelata, cognitis, generatur.* *a Calu. libr. 4. c. 1. n. 2. § 3.*

XV.

Leuiora sunt cætera, aduersarij argumenta: Ecclesiam enim putam, sanctam dici *b ostendimus, non quòd omnia eius membra talia, sed vt cætera nunc taceam: vel quòd re ipsa multi in ea tales; vel quòd in ea sola, nec vsquam alibi sanctitas reperiatur. Cognosci, fateor, à nobis non possunt, quinam in Ecclesia sanctitate, qui diuina electione sint ornati: Certò tamen cognoscimus, Ecclesiam, in qua & hæc dona esse, & inter eos, quibus notas veræ Ecclesiæ inesse videmus, veram Fidem, & quosdam etiam Electos esse, Deo soli cognitos, Deo reuelante, didicimus. Caput Ecclesiæ Christus, & nexus cum capite, vt detur esse inconspicuus, per signa tamen Ecclesiæ Christo unitæ, diuinitus reuelata, quid vetat eam nosse? Et anima hominis, & vnio illius Inuisibilis est, per ea tamen quæ in humano corpore videmus, iunctane huic sit anima, *e 1. Petr. 2. v. 3. vel seiuncta, clarissimè noscimus. Spiritualis domus est Ecclesia, 1. Cor. 15. v. 44 non solum quia à Spiritu sancto regitur, sed etiam quia ad finem d 3. Reg. 18. spirituales ordinatur, & quia multi in ea spirituales, qua ratione v. 22. bona quæque opera c Spirituales hostia vocantur ab Apostolo. e 3. Reg. 18.**

Elias solum queritur (vt d 3. Reg. 18. alibi indicat) è numero *v. 13. Prophetarum, qui murum se pro domo Dei opponerent, solum f 3. Reg. 15. v. se esse superstitem, quamuis sciret, e centum alijs Prophetis latibula dedisse Abdiam. Queritur deinde in ditione Israel, vbi lip. 14. v. 15. tunc erat, nullum esse qui Deum purè colat, quamuis non lateret g 3. Reg. 16. Eliam, in regno Iuda, si vnquam aliàs, tunc maximè Dei cultum v. 29. floruisse, sub Aza f pijsimo Rege, qui Achabo in Israel sauien- h 2. Paral. 17. te, g regnavit; Sub Iosaphat h laudatissimo Principe, qui & v. 3. 6. 3. Reg. ipse, eo tempore, quo Elias querebatur, hoc est, insaniante Acha- 22. bo, i imperabat. Eliæ igitur oratio, Samariæ perditum statum i 2. Paral. 17.*

- a* fol. 275.
b Disput. ad 1. Machab. cap. 10. fol. 79.
c Augu. Epist. 48. post medium.
d Calu. libr. 4. c. 14. n. 26. lib. 3. c. 3. n. 10.
e Bernar. Ser. 89. in Cant.
f Hieron. Epist. 25. int. Aug. g Paulin. Epist. 31. int. Aug. h Sulpic. Epist. 37. int. Aug. i Calest. Tom. 1. Concil. Epist. ad Episc. Gall. k Prosper. lib. 3. vita Con- templat. ca. 31. l Gregor. lib. 8. Epist. 37. m Cassiod. Prolog. in Psal. n Aug. tra. 2. in Epist. Ioan. sub initium. o Libr. 2. cont. Petil. c. 32. p In Psal. 47. initio. q Epist. 170. r Chrysost. Tom. 1. hom. 4. in verba Isaia: Vidi Dominum in initio. Aug. in Psal. 18. in 2. Exposit.
- notat. Id quod Witaker *a* concedi posse ait, licet quod per altaria Dei, quæ destructa queritur Elias, cultum Dei plerique intelligant (cùm Hierosolymæ, vbi solum erant altaria Dei, destructa non fuerint) non placeat Witakero, nec illi, cui non placet, quidquid Witakero displicet: *b* Albericus Gentilis, *Altarium nomine, quæ nulla erant, aliquid altaribus conferendum*, intelligi ait. Ecquid autem mirum si in vno regno Ecclesiam, singularis Aper depascatur? An idcirco inconspicua reddetur Ecclesia?
- Pressa olim fuit Ecclesia ab Arianis, nunquam oppressa, nec ab Antichristo opprimenda: Sed licet *c* obscureretur aliquando, & quasi obumbreretur, scandalorum multitudine, etiam tunc in suis firmis- simis apparet, in quibus, & furori Arianorum in Damasis, Atha- nasijs, Hilarijs cæterisque se opposuit, & opponet Antichristo.
- XVI.
- Non ita de Ecclesia sensit Augustinus (quantus Deum im- g mortalem & qualis Pater? *d* optimus & fidelissimus antiquitatis te- stis; *e* Malleus hæreticorum; *f* Conductor antiquæ fidei; *g* Salter- ra, & lucerna in candelabro Ecclesia; *h* Apis Dei, fauos diuini ne- ctaris plenos conficiens, *i* quem nunquam sinistra suspitionis, saltem, rumor aspersit: *k* Acer ingenio, suavis eloquio: *l* Cuius si alienæ comparentur scriptis, fursures sunt ad siliginem: *m* Literarum om- nium egregius Magister, & quod rarum est in tanta vbertate, cautif- simus disputator, decurrit quippe tanquam fons purissimus nulla fece pollutus) sed potius. *n* Cacos esse ait, qui montem Ecclesia non videant, qui contra lucernam in candelabro positam, oculos claudant. *o* Vera enim Ecclesia neminem latet: *p* Hæc est ciuitas in monte posita quæ abscondi non potest, hæc est lucerna, quæ sub modio non occultatur; om- nibus nota, omnibus diffamata. Cùm enim, *q* Ecclesiam ignorare nulli liceat, ideò secundum verbum Domini, nec abscondi potest. *r* Faciliusq; est solem extinguere, quàm Ecclesiam occultari. *s* In sole enim posuit tabernaculum suum. In manifestatione posuit Ecclesiam su- am, non in occulto, non quæ lateat: Quid tu hæretice fugis in tenebras, quid latitare conaris? Si Ecclesia cæcus est hominum, publicè fi- dem testantium, Si ordinem, ritus, formam exteriorē Visibilem habet,

habet, ne dubites ipsam quoque Visibilem esse: Et sanè si occul-
 tari Ecclesia potest, Cur *a monseleuatus*, Cur Ecclesia, seu, quod
 idem est, Ecclesiae Doctores & Pastores, *b ciuitas in monte posita*,
 Cur *c thronus Christi, sicut Sol*, esse dicitur? Cur ad *d Ecclesiam*
 deferre iubemur controuersa, eiusque iudicio acquiescere? Cur,
 cum extra Ecclesiam saluari nemo possit, *e peritura denunciatur*
gens, quae non subsit Ecclesiae, cuius die ac nocte iugiter patent portae?
 Si enim nosse non licet, quænam sit vera illa Christi Ecclesia, cui
 obedire, cui nos adiungere tenemur, cui bono hæc præcepta, hæ
 minæ? Cur tam plana hæc via dicitur, *f ut stulti non errent per*
eam? Cur *g ab omnibus cognoscenda* prædicatur? Cur *h Cu-*
stodes, i Doctores, & Pastores, ad finem usque seculi habitura dici-
 tur, quorum non interrupta voce ædificetur, qui *ore quoque, k pro-*
fessionem faciant ad salutem? Cur in ea in perpetuum sonatura
vera prædicatio, Isa. 59. v. 21. cap. 62. v. 6. Cur nunquam deferenda
 in tenebris, sed in clarissimo eius lumine Gentes, ac Reges terræ,
 ambulaturi, dicuntur? Isaia 60. v. 3. Et ut omnem de particulari, &
 vniuersali Ecclesia, reuersionem præcludamus, *l An fortè*
 hæc non veræ, sed errantis Ecclesiae sunt encomia? Scilicet illa est
 ipsa, non Ecclesia, sed Sathanæ Synagoga, quæ professionem fa-
 cit ad salutem, cuius ministerio ædificatur corpus Christi, cuius
 magisterium audire, ad quam nos adiungere, Christo iubente,
 debemus.

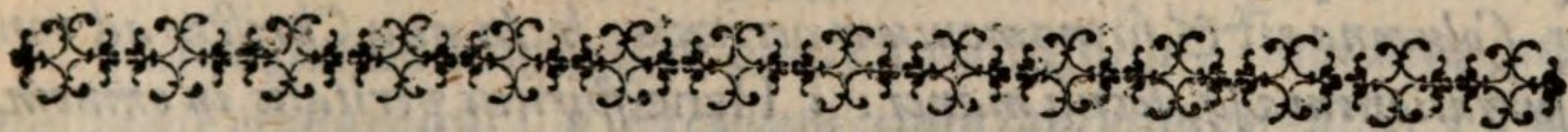
XVII.

Sed cur operosè probo, quod spontè dat Witaker. Fatetur
 ipse, *a Particularem Ecclesiam Visibilem esse*: Atqui idem ipse,
b Eam, ait, esse Particularem Ecclesiam, quæ veram profitemur Religio-
nem; fatetur ergò quod volumus, cognosci posse Ecclesiam, quæ
 veram profitemur Religionem. Deinde subdit: *c Nos non dici-*
mus, Ecclesiam esse Inuisibilem, quòd videri non possint, qui ad veram
Ecclesiam pertineant (semper enim erit huiusmodi hominum nume-
 rus aliquis visibilis) sed quòd non semper palam ab omnibus videan-
 tur: Etsi enim Fidem profitentur, non tamen ubiq; nec semper, sed so-
 lum cum necessitas postulat. Rursum: *d Semper, ergò Visibilis fuit* *d fol 257.*
Ecclesia nostra, & professa est Fidem, licet non eodem modo Hæc si ex
 animo dicis Witaker, Ais quod negas, & hosti herbam porrigis.
 Nos

Nos quoque non eodem semper modo conspicuam fuisse Ecclesiam cognoscimus, quia Nunc sanguine madens, Nunc in spelæis ac terræ cauernis sordidata, Nunc triumphans & læta videbatur; semper tamen videri & agnosci à volentibus potuit. Et ut potuerit, Diuinæ prouidentiae ratio exigebat: *a Si enim Diuina prouidentia praesidet rebus humanis, desperandum non est, ab eodem Deo, auctoritatem aliquam constitutam, qua velut gradu certò innitentes, at-*
b Aug. libr. 3. tollamur in Deum. b Atqui nulla est securitas unitatis, nisi Dei Ec-
clesia declarata, qua super montem posita abscondi non potest. Quis
enim c Euangelio credet, nisi Ecclesia auctoritate commoveatur?
c Aug. cont. Aut, quem illa moueat, nisi agnoscat? Certè posita Ecclesia In-
uisibili, consequens est, Non patuisse aditum gentibus ad fidem,
Epist. fund. & gremium Ecclesiae per Baptismum, nec hæreticis ad reconcilia-
cap. 5. tionem, nec fidelibus ad vsum Sacramentorum, & doctrinae cæ-
lestis institutionem:

Si igitur Diuina prouidentia auctoritatem infallibilem proponendi & explicandi res Fidei in mundo reliquit, ut per eam Veritas & concordia, veritasque seruetur, & quidem, ut rectè notat Witaker, quæ *d non tantum, ut librariorum officina, libros custodi-*
endo, sed per ministerium predicationis id perficiat, dubitandum
non est, cognosci & potuisse & debuisse semper Ecclesiam, cuius
authoritas inutilis est, si cognosci non potest: Sin autem hac in
re sapientissimi salutis mortalium Curatoris, defecit prouidentia,
Incerta omnia, Academicaque hæitationis plenissima sunt. Et
e Aug. de V- Augustino quidem, ac vnà mihi: e Multo facilius persuadebis,
til. credend. Christo non esse credendum, quam de illo quicquam nisi ab ijs, per quos
cap. 14. ei credidissem, discendum. Ei autem non credidi, nisi populorum, atq;
gentium, quas Ecclesia Catholica mysteria vsquequaq; occuparunt,
confirmata opinioni. Cur non igitur apud eos potissimum requiram,
quid Christus praeceperit, quorum auctoritate commotus, Christum ali-
quid praecepisse iam credidi? quem fuisse aut esse, non putarem, si abs
te mihi commendaretur. Vos enim & tam pauci, & tam turbulenti,
& tam noui, nemini dubium est, quàm nihil dignum auctoritate præ-
f Aug. cont. feratis. f Elige ergò quod vis: Si dixeris, Crede Catholicis, ipsi me
Epist. fund. monent, ut nullam fidem adhibeam vobis: Si dixeris, noli credere Ca-
cap. 5. tholicis, Non rectè facis, per Euangelium me cogendo ad Manichæi,

(Lutheri, Galuini, &c.) fidem, quia ipsi Euangelio, Catholicis predicantibus, credidi (credidit Lutherus, &c.) Si dixeris, recte credidisti Catholicis laudantibus Euangelium, sed non recte illis credidisti, vituperantibus Manichaeum: Usque adeo me stultum putas, ut, nulla reddita ratione, quoduis credam, quod non vis, non credam? Quomodo eis credam de Christo, quem non viderunt, de te non credam, quem videre nolunt? Sed vngues ex ulcere, quod isti, cum inuisam clamant Ecclesiam, tangi reformidant. Vnicum Doctoris Lutheri plane aureum effatum addo: Qui Christum inuenturus est, ait, necesse habet, prius Ecclesiam inuenire, Quomodo enim sciatur Christus, & fides eius, nisi prius sciantur fideles eius? *Luth. Postilla Eccles. die Na- tivit. in Luc. 2.*

PARS TERTIA.

CHRISTI ECCLESIAM

PERPETVAM ESSE.

XVIII.

Ecclēsia a Christi, miraculis conciliauit authoritatem, a *Aug. de V-*
authoritate meruit fidem, fide contraxit multitudinem, b *Aug. de ve-*
multitudine obtinuit vetustatem, vetustate roborauit r *Relig. cap. 6.*
religionem, quam non solum haeticorum ineptissima c *Exod. 1. v. 12.*
novitas, fraudibus agens, sed nec gentium veterinosus er- d *Hilar. 7. de*
ror violenter aduersans, aliqua ex parte conuelleret. Hoc enim pro- *Trinit. initio.*
prium est Ecclesiae, ut b *Gentibus utatur ad materiam operationis*
sua, haeticis ad probationem doctrinae sua, schismaticis ad documen- e *Tertul. Apol.*
tum stabilitatis sua, c *Quantoque opprimitur magis, multiplicetur*
& crescat magis, d *Vt tum vincat cum leditur, tum intelligat cum*
arguitur, tum obtineat cum deseritur: e *Nihil aduersus hanc proficit*
quanis crudelitas, illecebra est magis, & plures recipit, cum metitur: *Leo serm. 1. de*
f *Semen enim est sanguis Christianorum, & tunc magis edificatur*
Ecclesia, cum cadi videtur: g *haud secus, quam si quis vitem puta-*
tione prouocet ad ubertatem. h *Itaque vinciantur Ecclesiae membra, h*
E *Aug. 22. C.*
inclu- *nit. ca. 6.*

a Hier. Epist. includantur, cedantur, torqueantur, vrantur, lanientur, trucidantur;
62. ad Theoph. & multiplicabuntur. a Patiendo enim magis, quam faciendo contu-
sub finem, & melius, Christi fundata est Ecclesia, persecutionibus creuit, martyrijs
Tom. 1. in vita coronata est. b Hanc solam totius mundi oppugnatio non potest sub-
Mala captiui uertere, perpetuò vidtricem seditiosa impietatis, alienorum dogmatum.
Monachi. Ut enim c palmea tigna, pondere imposito, in diuersum curuantur:
b Theod. lib. 1. Sic Ecclesia, cum premitur, erigitur, & d Aquæ diluuij arcam in
hist. cap. 4. sub sublimē efferunt, cætera submergunt: Humana siquidem fig-
fin. fren. lib. 4. menta faciliè veritatis Sole siccantur; at quæ à Deo sunt, humanis
cap. 64. viribus dissipari non posse, e sapienter monuit Gamaliel. Et sanè
c Plin. lib. 16. si subruī Ecclesia Christi potest, non video, quo magnifica illa
cap. 42. promissa spectent; f Porta inferi aduersus eam non praualebunt:
d Aug. serm. g Columna est & firmamentum veritatis: h In qua Christus ad con-
1. in vigil. Pen- sumationem usq; seculi manet: i Hanc spiritus veritatis in omnem
tec. cap. 12. dirigit veritatem: k In hac Doctores, & Pastores, in adificationem,
e Acto. 5. v. 39. corporis Christi futuri sunt, usq; dum occurramus omnes Christo, qui
f Matth. 16. non sinant fideles omni vento doctrinæ abripi. Quæ non nisi de
v. 18. Ecclesia, quam nosse, cui adherere debemus, explicari possunt.
g 1. Tim. 3. v. 15 Quid sibi amplissimæ illæ promissiones volunt: l Deus fun-
h Matth. 28. dauit eam in æternum. Deus fundauit, inquit in eum Psalm. Aug.
v. 20. non est quod timeas neruat fundamentum. m Potestas eius, pote-
i Ioan. 14. v. 16 stas, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur:
k Ephe. 4. v. 12. n Regni eius non erit finis: o Dabo sanctificationem in medio eo-
l Psal. 47. v. 9. rum, in perpetuum: Quid, inquam, hæc, vt alia præteream, sibi
m Dan. 7. v. 14 volunt, si euerti penitus Ecclesia potest? An non p æternitas illa,
cap. 2. v. 44. quæ olim Synagoga promissa est, ad Christi Ecclesiam pertinet, quam
n Luc. 1. v. 31. Synagoga, q velut umbra futurorum, denotabat? An non luce
Mich. 4. v. 7. clariùs ostendimus suprà, Christi Ecclesiam, hoc est, quæ veram
Isaia 9. v. 7. & puram doctrinam, r non errores ac hæreses docet (quocunq;
o Ezechiel. 37. eam nomine appelles) semper Visibilem esse debere? Si aliquan-
v. 26. Isaia 61. do Ecclesia penitus intercidat, an non spes omnis salutis interci-
ver. 9. Vide det, cum nec extra Christi Ecclesiam salus esse, nec vllus Ecclesi-
assert. 24. am, quæ omnino non est, vel nosse, vel ei se aggregare possit?
p Augu. 17. Ci- Maneat igitur, super Petram fundatam esse domum Dei, non su-
uit. c. 6. per terram, quæ cuniculis patet, aut s super arenam inconstan-
q 2. Cor. 3. v. 11 tem & mobilem, Vt eam, nec fraudes dæmonum, nec furores ty-
Heb. 10. v. 1. 1. Cor. 13. v. 11. r Assert. 16. 17. s Matth. 7. v. 24. ran-

rannorum, nec hæresum fallaciæ superarent, quæ rubo Mosaico
 simillima, inflammari persecutionibus potest, sed quia Dominus
 in ea loquitur, absumi non potest, nullis machinis euerti, nullis
 fraudibus corrumpi, nullis viribus superari, potest: *a* Firma enim
 est, vt D. Martialis ait, *Ecclesia Christi, nec cadere, nec disrumpi un-*
quam poterit, b Luna simillima qua, etiam cum deficere videtur,
non deficit, obumbrari potest, deficere non potest, &c. c Thronus enim
Christi, sicut Sol, & sicut Luna perfecta in æternum; d Thronus eius
sicut dies cali. e Et si defecerint leges ista diei & noctis, tunc & semen
Christi, f quod crescit usque ad messem, deficiet. Imò quia calum &
terra transibunt, sed non verba Domini, ne tunc quidem deficiet.

*a Mart. Epis.
ad Burdeg. ca-
pite 11.*

*b Amb. 4. he-
xamer. c. 2.*

c Psa. 88. v. 38.

d Ibid. v. 30.

e Jere. 31. v. 36.

ca. 33. v. 21.

f Matth. 13.

v. 30.

XIX.

Eant nunc aduersarij, & cum Donatistis, *a Totum mundum a Apud Au-*
apostataffe pronuncient: b Ecclesiam totam iam olim corruisse. c Pa-
pam multa iam secula cecasse orbem terrarum. d Ab annis mille, Eccl. ca. 13.
collapsa fuisse omnia, e cum totus orbis densissima ignorantia caligine b Apolog. An-
obuolutus esset, f pura verbi predicatione aliquot seculis euanescente. glic. fol. 100. E-
g Sublata enim solius Fidei iustificantis cognitione, & Christi gloria dit. Neapol. Pa-
extincta est, & abolita religio, & Ecclesia destructa, & spes salutis peni-
tus euersa: h Innumeris superstitionibus prostituta erat Ecclesia, & c Ibid. fol. 187.
feditissimo adulterij genere, simulachrorum cultu, inquinata. i Eccle-
sia puritas non obscurata, sed penitus oblitterata & abolita euannit. dal. sub finem.
k Seculisq; aliquot profundis tenebris submersa fuisse OMNIA. fol. 873.
l Scilicet aliquos Marciones (Lutheros, Caluinos,) liberanda ve-
ritas expectabat: Interea perperam Euangelizabatur, perperam cre-
debatur, tot millia millium perperam tincta, tot opera Fidei perperam f Calu. libr. 4.
administrata, tot virtutes, tot Charismata perperam operata, tot mar-
tyria perperam coronata. m Id si ita est, neglexit officium suum vil-
licus Dei, Christi Vicarius, Spiritus sanctus, sinens interim Ecclesias a-
liter credere, quam ipse per Apostolos predicabat. n Interea verò o-
mnes casti, omnes continentes, Virgines, Clerici, Sacerdotes, tanta Con-
fessorum millia, tot Martyrum exercitus, tanta urbium, tanta populo-
rum celebritas, & multitudo: Tot Insula, Prouincia, Reges, Gentes, ca. 18. nu. 1.
Regna, Nationes: totus postremo terrarum orbis, per Catholicam Fi-
dem, Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, er-

E 2

rasse, l Tertul. Pra-

scrip. c. 29. m Ibid. cap. 28. n Lyrin. cap. 33.

raſſe, blaſphemaffe, neſciuiſſe quid crederet, pronuncietur. Scilicet,
a Aug. 2. cont. a *Uſq̃ adeò permiscuit ima ſummis longus dies, ut viderint Celeſtius,*
Julian. c. 10. *Pelagius, (Luther, Caluinus :) caci fuerint Gregorius, Ambroſius,*
Hilarius, &c. Et ſponſa Chriſti, Virgo caſta, fidem non ſeruauit
 ſponſo, ſeque neſaſto Antichriſti comẽrcio polluendam proſti-
 tuit.

XX.

Certè non alio nixa ſunt fundamento illa ſcripturæ & Pa-
 trum argumenta, quibus manifeſtæ hæreſis conuincunt, doctri-
 nam omnem, quæ noua ſit, quàm huic Eccleſiæ, ac veræ Fidei
 perennitati. Et vt paſſim obuiæ ſcripturæ testimonia mittam,
 quæ *b* deuitandas docent profanas nouitates, & eos vnà, qui
c præter doctrinam, quàm initio accepimus, noua adferunt; ſi-
c quidem *d* nouiſſima tempora, non niſi novos pſeudoeuangelii-
Philip. 3. v. 16. corum errores progenerant. Vt, inquam, iſta mittam, Quid eſt,
2. Ioan. 1. v. 6. quod hæreticis ſui temporis crebriùs obiectant Patres, quàm,
d *2. Pet. 3. v. 3.* *e* *Principalitatem veritati, poſterioritatem mendacitati deputandam*
1. Tim. 4. v. 1. eſſe, ex illius parabola patrociniò, *f* *qua bonum ſemen frumenti à Do-*
2. Tim. 3. v. 1. *mino ſeminatum, primò conſtituit, Auenarum autem ſterilis fani*
Iuda v. 18. *adulterium ab inimico Diabolo poſtea ſuperducit: Ita ex ipſo ordine*
e *Tertul. Pre-* *manifeſtum eſt, id eſſe Dominicum & verum, quod ſit prius tradi-*
ſcrip. c. 31. *dum: id extraneum & falſum, quod ſit poſteriùs immiſſum. g* Ego,
f *Matth. 13.* inquit Tertullianus, *meum dico verum, Marcion (Luther, Calui-*
v. 24. *nus) ſuum. Quis inter nos dijudicabit, niſi Temporis ratio, ei præſcri-*
g *4. contra* *bens authoritatem, quod Antiquiùs reperitur, & ei præiudicans vitia-*
Marc. cap. 4. *tionem, quod poſteriùs reuincitur: In quantum enim falſum corru-*
b *1. contra* *ptio eſt veri, in tantum præcedat neceſſe eſt veritas falſum. h* Non
Marc. c. 1. *negabunt autem diſcipuli, primam Marcioni (Luthero, &c.) Fidem*
nobiscum fuiſſe, ipſius litteris teſtibus, ut hinc iam deſtinari poſſit hæ-
reticus, qui deſerto, quod priùs fuerat, id poſtea elegerit, quod re-
trò non erat. In tantum enim hæreſis deputatur, quod poſtea in-
ducitur, in quantum veritas habebitur, quod retrò & à primordio
i *1. cont. Marc.* *traditum eſt. i* Sed aiunt, Marcionem (Lutherum, &c.) non tam
cap. 20. *innouaſſe regulam, quàm retrò adulteratam recuraſſe. O Chriſte*
patientiſſime Domine, qui tot annis interuerſionem prædicatio-
niſt tuæ ſuſtinuiſti, donec ſcilicet tibi Marcion (Lutherus, &c) ſub-
ueni-

ueniret. *a* Ex hoc ipso (ait Hieronymus) quod posterius instituti sunt, *a* Hier. c. 9. in eos se esse indicant, quos futuros *b* Apostolus pronunciat. Nec sibi *b* fin. cont. Lucif. blandiantur, si de scriptura capitulis videntur sibi affirmare, quod dicunt, cum & Diabolus de scripturis sit aliquando locutus, Et scriptura, *b* 1. Tim. 4. v. 1. non in legendo consistant, sed in intelligendo. Breuem igitur, apertamque animi mei sententiam proferam; In illa Ecclesia permanendum, quae, *c* Augu. de V. ab Apostolis fundata, usque in diem hanc, durat: *c* nit. Eccl. c. 14. fertis noui? Nunquid iterum seminandum est bonum semen, quando, ex quo seminatum est, *d* crescit usque ad messem? *d* Coloss. 1. v. 6. *e* Cur enim post quadringentos annos docere nos nituntur, quod ante nescimus? Usque in hunc diem mundus Christianus sine hac doctrina fuit. *f* Nazianzenus vero: Absconditam post Christum *e* Hiero. Epist. 65. ad Pam. & sapientiam annunciant, Rem lachrymis dignam: Si enim triginta his Ocean. de error. Orig. ca. 3. annis, Fides originem habuit, cum quadringenti fere anni ab eo tempore fluxerint, quo, Christus palam visus est, Inane toto tempore fuit Evangelium, inanis Fides nostra, & Martyres quidem frustra martyrium subierunt. Tardè mihi hos Doctores, atas huius seculi protulit, *f* Naz. Epist. 2. ad Chled. serò hos habuit Fides mea, quam tu erudisti, Magistros: Inauditis ego his omnibus in te credidi. Sexcenta similia in Lyrinensi, Optato, Aug. &c. *g* Quin etiam Nouatores ipsi, instar Aman, infelicem *g* Vide The- sibi arborem qua pendeant, nescij fabricantes, & gladium gestantes, quo ipsi Goliath, pereant, hoc ipso argumento hæreseos con- *h* In præfat. uincunt Anabaptistas. *h* Quod nuper, Anno millesimo, quingentesimo, vigesimo secundo nati sint, quare, si ipsi sint Christi Ecclesia, consequens est, Deum sine populo & Ecclesia fuisse, ad eum usque annum. Edit. Heidel- Philippus etiam in ijs ipsis Thesibus, quæ in Breuiarium sunt, & berg. an. 71. fasciculus, ait Lutherus, eorum quæ 20. annis à se, suisque tractata sunt: *i* Apud Luk Catholica, inquit, Ecclesia significat non solum præsentis ministros, *ther.* Tomo 1. sed congregationem piorum, non solum in spiritu, sed etiam in externis *lat.* Wit. anno aliquibus rebus consentientem: Et consensum sanctorum de doctrina *45.* Editio a- OMNIBVS TEMPORIBVS: Qui ab hoc consensu dis- *pud* Io. Lufft. cedit, discedit ab Ecclesia. Quare prudenter videndum est, quid con- *fol.* 419. sensus Doctorum, & piorum in ministerio probarit omnibus temporibus, ne Novæ & Ecclesie ignotas opiniones recipiamus, Rectè enim dicitur, Ecclesiam non errare. Et Confessio Augustana: *l* Una, inquit, obedientia & sancta Ecclesia, perpetuò mansura est, in qua Euangelium rectè do- *consensu* Eccl. cetur, *l* Art. 7.

cetur, & rectè administrantur sacramenta. Calvinus quoque, a *Cont. Sadole. a Ecclesiam Societatem esse, ait, sanctorum, per totum orbem diffu-*
initio. fol. 112. sam, per OMNES ÆTATES dispersam, una doctrina Chri-
In Tomo opus. sti colligatam, unitatem Fidei, ac fraternam concordiam observantem.
 à Gallasio col- Alibi, b *Vixisse Christi Ecclesiam, & victuram, ait, quamdiu Chri-*
 lecto. *stus regnabit, cuius manu sustentatur, cuius presidio defenditur, cuius*
 b *Præfa. Insti. virtute suam incolumitatem retinet. Id quod ex scripturis alibi c con-*
 post medium. *firmat luculenter. Magdeburgici verò, non solum d duraturam,*
 c 4. *Instit c. 1. aiunt, Christi Ecclesiam ad finem seculi, e sed etiam, Confessio-*
 nu. 17. *nis constantiam & perseuerantiam inter signa Ecclesiæ connu-*
 d *Cent. 1. libr. 1. merant.*

XXI.

c. 4 fol. 175. e *Libr. 2. ca. 4. col. 380. f qu. 3. ca. 1. fol. 222. & 224. g folio 470. h folio 229. i folio 229. k folio 249. l folio 250. m folio 247. n folio 254. o folio 264. 265. 248. p fol. 240. 241.*

Quid verò Witakerus? Secum ipse digladiatur: f *Omnes Ecclesias particulares ad eum statum peruenire posse, ait, ut nec sit, nec proinde cognosci possit, aliqua in terris Christi Visibilis Ecclesia: licet Catholica Ecclesia nunquam possit deficere. Mirum ni Chimæram esse putet Witaker Catholicam Ecclesiam, quam, sublati particularibus Ecclesijs, imaginatur. Sed quid porro? g P A - TRES OMNES ERRAVERUNT. Benè; Scitè; progre- dere; h *frenaus, Justinus, Tertullianus, Chrysostomus, Augu- stinus, Hieronymus, Gregorius, errarunt, scripturas perversè sunt in- terpretati. i Gregorius tamen ultimus fuit, verus & pius Episcopus Roma, reliqui Antichristi: Superasti, mihi crede, Witaker, tres illos primos, Davidis fortissimos, qui impetu vno omnes, quot- quot ante te fuère, prostrauisti: At æstrum impetus sui ipse idem aduertens, pedem refert. k Nos fatemur, inquit, Visibiles Eccle- sias semper fuisse in mundo, semper fore, sed non eodem modo. l Nos non dicimus, Ecclesiam veram posse aut deficere, aut apostatare: Sed dici- mus, veram Ecclesiam posse in paucis conseruari. m Ecclesiæ Visibi- les semper in mundo fuère, ac futura sunt, usq; ad mundi finem, sed non omnibus nota. n De ratione, & natura partialis Ecclesiæ est, ut sit Visibilis, & sic semper aliqua fuit Visibilis in terris Ecclesia, non ta- men eodem modo fuit Visibilis, sed aliquando gloriosè, aliquando ob- scurè. o Dicimus Ecclesiam in terris semper superstitem esse: p Sem- per in Ecclesia Christi Pastores fuisse ac fore, & eos omnibus notos, quam- uis non sint noti ceteris omnibus. Nam in Aula Neronis Ecclesia erat,*
 quanto*

quam Nero non nouerat. Sæpè aliàs similia. Atqui, mi homo, nihil aliud Bellarminus & Catholici volunt. Fatemur omnes, Ecclesiam sic esse perpetuam ac Visibilem, vt aliquando floreat, interdum persecutionibus & scandalorum multitudine obnubiletur, externo splendore priuetur, sed ita tamen, vt in suis fortissimis, & tunc, lingua, calamo, sanguine certet, ac vincat, Tamque manifestis se prodat indicijs, vt non nisi ijs, qui pereunt, sit operta. Id quod luce meridiana clariùs constabit, statum, scripta, mores Ecclesiæ, vel subcruda illa Tyrannorum rabie consideranti. Satis igitur nobis est, Visibilem perpetuò durasse Ecclesiam, licet interdum pauciores, plures aliàs eam cognouerint. Id quia Witaker non abnuit, quæ contra Catholicos conficit, dissoluenda suscipit, argumenta. Nec vllum ex his dignum commemoratione. Si enim dicantur *a* omnes dereliquisse Deum, si *b* tota terra adorasse bestiam, Quod pluribus conuenit, omnibus attribuitur, more scripturis vsitatissimo, vt quiuis facile intelliget, si Ezechielis caput 3. vers. 7. cum cap. 9. vers. 4. Si ad Galatas cap. 3. vers. 1. cum caput 6. vers. 1. Si Geneseos cap. 6. vers. 9. cum vers. 12. conferat. Vnde, *c* nec ipso Antichristi tempore Diabolus Ecclesiam seducturus est, quam nunc alligatus, seducere non potest: Tales enim erunt, cum quibus illi belligerandum erit, tribus annis & sex mensibus, vt vinci tanto eius impetu, non possint.

August. Epist.

48.

2. Cor. 4. v. 3.

a Jer. 2. v. 29.

b Apoc. 13. v. 3

c August. 20.

Cinit. c. 8.

PARS

PARS QUARTA
 ECCLESIAM ERRARE
 NON POSSE.

XXII.

Id verò ita sibi similis, ita inconstans, ac varius est
 Witaker, ut ægrè, quid velit, assequare. Ait igitur,
a Ecclesias singulas, & omnes, non solum errare, sed er-
roribus etiam obrui, & deficere posse: Ecclesiam verò
Inuisibilem Electorum, errare quidem posse in rebus Fi-

dei, qua fundamentum non euertunt: At in fundamentalibus, &
absolute necessarijs non errare. b Ita enim prospicit Deus Ecclesia, ut
eam nunquam aboleri patiatur: c Nec in ijs, quæ ad salutem neces-
saria sunt, errare. Equidem libenter audirem ex Witakero: Pri-
 mò, quibus scripturæ testimonijs ostendat, Catholicam Ecclesiam
 errare non posse, cum omnes & singulæ particulares possint?
 Quemcunque enim scripturæ locum adferat, Eum ego de Eccle-
 sia, quæ omnes particulares complectitur, intelligi dicam, non de
 Ideæ Platonice simillima Ecclesia, quæ extra omnes & singulas
 particulares continetur. Secundò, Quo scripturæ testimonio
 comprobet, in solis fundamentalibus errare non posse Ecclesiam?
 scripturæ enim ex quibus id ostendi deberet, non magis de funda-
 mentali veritate, quàm de quacunque alia loquuntur. Tertiò, si
 omnes particulares Ecclesiæ deficient, ubi tandem vniuersalis illa
 remanebit? Cum nullus Electus sit, qui particularis alicuius Ec-
 clesiæ membrum non sit, à qua sacramenta percipit, Si omnes, ac
 totæ particulares Ecclesiæ labi in Idololatriam possunt, Cur non
 labentur etiam electi? Quartò, Vbi hanc diuersitatem articulo-
 rum fundamentalium, & non fundamentalium in scriptura legit?
 Et quî sciet, quot vel quî sint articuli fundamentales? Qua via ac

d Vide Calui- ratione interroscet appendices à fundamentalibus? Equidem tot
no Turcis. libr. sunt, tam pugnantes, ac variæ, *d* Nouatorum de his fundamen-
2, cap. 6. tis o-

a folio 319.

b folio 320.

c folio 339.

tis opiniones, ut non plures inter Philosophos de rerum principiis: Quisque enim, quod suo figmento maximè opportunum videt, fundamentum nominat. Quintò, An, qui apertam scripturæ authoritatem pernegat, eum Witaker in fundamento errare neget, licet Deo fidem, scripturis authoritatem adimat? Non arbitror; Quæro igitur, Error fidei, qui in Ecclesiam cadere potest, repugnatne Dei verbo? Si enim repugnat, fundamentum Apostolorum & Prophetarum subvertit: Sin minùs, Ne error quidem est, secundum Witakerum, qui è sola scriptura peti debere res credendas contendit. Omnis igitur qui obstinatè committitur in Fide error, primum illud Fidei fundamentum euertit, Nihil contra Dei authoritatem, Nihil contra scripturam credi debere. Sed mittamus ista, & Witakeri, si fas est, mentem ipsam videamus.

XXIII.

a Ecclesia Catholica, inquit, errare potest in rebus ad salutem necessarijs, & in fundamentalibus ipsis, ad tempus: Nam & Apostoli errarunt, etiam post Aduentum Spiritus sancti. Quid ais, ô bone? Meministi n' quid antè de Ecclesia Catholica dixeris? Annon tua illa sunt, b Non potest aliquis catus, hereticum aliquod dogma tenere, & tamen Ecclesia esse? Hunc cine honorem Apostolis habes? Amabò te, si post acceptum Spiritum sanctum, in doctrina errarunt Apostoli, Regulam mihi certam præscribe, eamque non è vacuo tuo cerebro, qua internoscam, quibus in rebus errare potuerint, quibus re ipsa errarint Apostoli? Fors etiam, in ijs ipsis, quæ scripsere, errarunt? Sed perge porrò: c Visibilis Ecclesia est catus hominum veram Christi Fidem publicè profitentium, & Sacramentis legitimè utentium: d Qua omnia mutuatur à Christo necessaria ad salutem, ita ut in ijs errare non possit. e Ille enim locus, quo Ecclesia columna & firmamentum veritatis dicitur, Ostendit, Veritatem in Ecclesia perpetuò residere, nec ab ea separari posse. Verissimè ista à te ipso contra te dicuntur. Quæ eadem Philippus in ijs ipsis Thesisibus, quas ut diximus, f Lutherus, breuiarium & fasciculum esse ait, rerum quas viginti annis ipse docuerat. g Ecclesia 20. Visibilis, inquit, est catus sanctorum, de vera tamen doctrina consentientium. Quæ innumeris penè argumentis comprobari possunt. illa Thesis 20.

a fol. 351. 614.

b quest. 5. c. 12. fol. 635.

c fol. 67. & 39.

d fol. 339.

e fol. 671.

1. Tim. 3. v. 15.

f Vide Thesim

g Loco citato

illa Thesis 20.

Et mitto hîc in primis veterum hac de re consensum, Qui ubi primum in auditum antè dogma emergebat, conuocatis Ecclesiæ Pastoribus, totam Ecclesiam repræsentantibus, quid credendum, quid reprobandum esset, definiebant, Eorumque sententiæ, a *Gregor. lib. 1. Epist. 24. ad finem.* a *æque ac Evangelij* fideles acquiescebant, quantumvis aduersa pars scripturas creparet, & Conciliorum argumenta plausibiliter eludere non cessaret, ut in Ario, Pelagio, cæterisque videmus: Cur hoc? Nisi quia altè infixum erat, Ecclesiam à veritate deflectere non posse, quam idem spiritus regebat, qui olim Apostolos, b *Aug. 1. cont. Crescon. c. 33.* b *qui falli metueret obscuritate questionis, Ecclesiam debere consulere?* Mitto, quòd Enthusiasticis suis syncretismis, eam vim tribuunt Calvinistæ, ut veritatem saluti adipiscendæ necessariam deprauare nequeant, Cur igitur id ipsum Christi Sponsæ denegant? Mitto, quòd Ecclesiam perpetuam esse iam ostendimus, c *Osea 2. v. 20.* c *Fide, qua Deo desponsata est, excidere posset, posset & deficere.* Mitto, quòd in Symbolo, & esse Christi Ecclesiam, & sanctam esse, confitemur; At quæ hæresibus deprauata est, nec Christi Ecclesia est, nec cum infidelitate sanctitatem retinere potest. Mitto, quòd si Ecclesiæ autoritas infallibilis, & ab erroris periculo libera non est, nullum ad conseruandam Vnitatem Fidei, toties in scriptura commendatam, medium, Nulla ad hæreses deuitandas, Nulla ad veram à falsa Religione internoscendā, Nulla ad Fidei puritatem conseruandam, & quod consequens est, ad salutem acquirendam, via ac ratio relictæ erit. Quæ enim illa esset per Deum immortalem? An phaneroses & vertiginosi cuiusque capitis Syncretismi? At hi non vnitatis & veritatis, sed d *Aug. Prolog. de Doct. Chri. post medium.* d *superbissimaq; ac periculosa tentationes.* An scriptura sola? At quid si lis oriatur, quæ finiri per scripturas nequeat, ut si quærat, e *Hæc sola Ecclesiæ testificatione cognosci, fatentur Nouatores, citati Thefi 31. f fol. 331.* e *An Epistolæ Pauli sint Canonice?* An illibata permanserit scriptura, nulla sui parte mutilata, variata, aucta? Quid enim horum in scriptura expressum? Et licet expressum esset, quia tamen, Nec processus infinitus in probatione scripturæ per scripturam, Nec circulus admitti potest, veniendum tandem erit ad aliquam, quæ alia probari nequeat, scripturam. Certè Witaker ipse hæreticum pronunciat, f *qui nullam scriptura partem ab Ecclesia receptam, negat Canonicam esse;*

a Nullum verò hæreticum saluari posse. Quid si disputetur, An vox aliqua, vel sententia scripturæ, propriè, an potius figuratè, accipi debeat? Vt enim fateamur rectissimè dictum Augustino, *b* Nihil ferè, de illis obscurioribus erui, quod non planissimè alibi dictum legatur, si videlicet verba sine Tropis, sine vllis figuris accipiantur, Attamen è scriptura sola, An vox aliqua figuratè, an propriè sumatur, quomodo discernemus? In his & sexcentis similibus, nihilné certi? An si hæc talia incerta, non omnia Christianæ religionis incerta erunt? Vt igitur certa essent, affore se Ecclesiæ Christus promisit, nec vnquam passurum, vt à vero aberret; Quod scripturis age comprobemus.

XXIIII.

Abiturus igitur ad Patrem Seruator noster, protectionem Ecclesiæ suæ in docendi munere promittens, *a* Mansurum se cum suis ad consumationem seculi recepit, & *b* spiritum veritatis, qui nec fallere, nec falli possit, missurum, vt nobiscum in æternum maneat, Nec vnā aut alteram, multis næuis & stipulis falsæ doctrinæ contaminatam, sed *c* omnem omninò veritatem edoceat. Non vno vel aliquot seculis, sed in æternum. Quibus locis, donum aliquod, non finiendum morte Apostolorum, sed ad finem seculi permansurum promittitur, atque adeò non solis Apostolis dandum, qui morte præuenti, ad seculi finem superesse, ac docere non potuere. Certum & illud; *d* Donum huiusmodi, singulis fidelibus non promitti, Quis enim est, qui omnem edoctus veritatem, in transuersum à vero abripi nequeat? Habent quidem *e* Iusti Spiritum sanctum, soli tamen Ecclesiæ concessum, vt omnem instabilis *f* Luna varietatem calcans, fulgore, Solis, obscurari nescio, vestita semper inoffenso ad veritatem pede gradatur. Rectè igitur Augustinus *g* Vniuersa Ecclesia hæc promissa ait, *g* qua alijs nascentibus, alijs morientibus, hic usq; in seculi consumationem futura est, *h* Tabernaculi enim huius clauis non auferentur, omnes funiculi eius non rumpentur in æternum, *i* Deus enim fundauit eam super stabilitatem suam non inclinabitur in seculum seculi: Quamuis multi impugnent eam à iuuentute sua. *k* Nec vocabitur ultra derelicta, sed vocabitur voluntas Dei in ea. Hoc enim est *l* factus meum cum eis, dicit Dominus, spiritus meus, qui est in te, & ver-

a Vide The-
sim 50.

b August. 2. de
Doctr. Christ.
c. 6. in fine.

a Matth. 28.
v. 20.

b Joa. 14. v. 16.

c Joa. 16. v. 13.

d Cont. Vitha.
fol. 337. 340.

e Rom. 8. v. 9.

f Apo. 12. v. 1.

g Aug. Epist.
80. sub finem.

h Isa. 33. v. 20.

i Psal. 47. v. 9.

k Isa. 62. v. 4.

l Isa. 59. v. 21.

ba mea, non recedent de ore tuo, & de ore seminis seminis tui, usq; in sempiternum. Quid? Annon Seruator ipse disertè pronunciat,
a Matth. 16. a Inferorum portas Ecclesia nunquam prauallituras: Portarum no-
v. 18. mine, *b* more scripturis vsitato, vim ac potentiam summam de-
b Gen. 22. v. 18. notat. Si igitur nulli inferorum, nec aperti impetus, nec insidio-
Judic. 5. v. 8. si astus, hanc superare; Si, vt *c* iam diximus, demoliri non pos-
Ezech. 26. v. 2. sunt, Qua tandem ratione in erroris baratrum præcipitare pote-
c Thesi 18. 19. runt? An modus alius est, quo Ecclesia euertatur, quam si impli-
d Matth. 16. cetur erroribus? Nec ad Inuisæ Ecclesiæ latebras recurras. Aper-
v. 18. tē enim, de ea Christus loquitur: cuius *d clauēs* Petro tradit, vt
e folio 337. scilicet, eam instruat ac regat, Quis autem, quem non nouit, regat?
 Sed promissio hæc de singulis electis intelligitur, ait *e* Witaker.
 Itāne verò? Vnicus igitur electus Ecclesia est Witakero? fortè &
 vna domus Ciuitas erit. Et si ita est, mentitus est Christus, qui
 particularibus Ecclesijs, portas inferi, nunquam præualituras di-
f Vide Assert. xit, siquidem, *f* Witakero autore, omnes & singulæ particula-
22. res Ecclesiæ obrui possunt erroribus. Annon idem ipse seruator,
g Matth. 18. seuerissimè sancit, *g* *Eum, qui Ecclesiam non audit, Ethnici & Pub-*
v. 17. *licani loco habendum?* Annon *h* *se ab ijs contemni dicit, qui eos,*
h Luc. 10. v. 16 *i quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam, non audiunt, k* *Præ-*
i Act. 20. v. 28. *positisq; non obediunt?* At si Ecclesia aberrare, si hæreses cre-
k Heb. 13. v. 17 dendas proponere potest, fallit nos (quod absit) Christus, cum
 obediendum simpliciter Ecclesiæ præcipit; Iubere potius debue-
 rat, Ecclesiæ iudicium suspectum habendum, & nostro illud iudi-
 cio examini subdendum, hoc est, Nulli nisi placentia nobis pro-
 ponat acquiescendum, Quemlibet supremum esse debere in re-
 bus Fidei, & scripturæ intelligentia, arbitrum. Si igitur, vel in
 priuatis contra proximum negotijs, Ecclesiæ iudicio correctio-
 niq; acquiescere debemus, quantò magis in rebus Fidei? Quan-
 quam Christus, *l* non de priuatis solùm causis agit, sed vniuersè,
l Cont. Vitha. In omni casu, quo proximus offenditur audire iubet Ecclesiam,
folio 328. Quis autem offendit proximum, si is non offendit, qui vnitatem
 Fidei scindit, concordiam charitatemq; fraternam dissoluit?
m Eph. 4. v. 12. Equidem *m* Pastores & Doctores eum in finem datos Ec-
 clesie vsque ad finem seculi nouimus, ne falsis opinationibus in-
 transuersum abducerentur fideles: At verò si Ecclesia vniuersa,
 si ca-

si capita, ac velut arietes gregis istius, simul omnes, in errorem præcipitentur, qui defendent Christi oves ab erroribus?

Si Ecclesia *a est Columna*, cui veritas imposita nititur, Ecclesia inquam, Non particularis *b Ephesiorum* (qui enim illa pos-
sit esse veritatis columna) sed Catholica, Ea igitur collabente, *b Cont. Vitha.*
Veritas quoque, *c vinci ac superari nescia*, ruat necesse est: Si *fol. 322.*
Firmamentum est, nisi huic anchoram reuincias Intellectus, ia-
c 3. Esd. 3. v. 38. ceteris vt arundo vento agitata, necesse est. Sed Columna verita-
tis dicitur Ecclesia, inquiunt, quia scriptum verbum Dei, in quo
veritas est, fidelissimè custodit: At id, quàm ineptum sit, *d Wi-*
taker ipse vidit, Quæ enim scripturæ mentio in illis Apostoli ver-
d folio 321. bis? Et an Ecclesia, antequam scripta essent Euangelia, Columna
veritatis non erat? Si scripturam arcæ inclusam, falsa quis peruer-
rat Intelligentia, veritatis Columna & Firmamentum erit? Arca
quidem, vel arcium veritatis erit, Columna, cui veritas innixa re-
cumbat, non erit, si solum custodiat scripturam: Si igitur quod
Deus coniunxit separari non potest. Si Christi cum Ecclesia ma-
trimonium, quo *e in Fide sponsauit sibi in eternum Ecclesiam*, *e Osee 2. v. 20.*
dissolui poterit, poterit Ecclesia quoque Fidei veritatem amit-
tere.

XXV.

Nonne sanctitas Ecclesiæ, *a Rugis & macula carens puritas*, *a Ephe. 5. v. 27.*
b sponsa, quæ tota pulchra est, Fidei puritatem denotat? Cur ea, *b Cant. 4. v. 7.*
quæ definiuit Ecclesia, iam inde ab initio nascentis Christianis-
c Act. 15. v. 28. mi, *c spiritui sancto tributa*? An fortè in solis Apostolis hæc de-
d Act. 15. v. 6. finiendi authoritas? Atqui *d seniores etiam* non soli Apostoli de-
e 23. finierunt? Nec solum fideles, sed & Deus ipse (cuius *e reuelatio-*
e Gal. 2. v. 2. *ne ascendit Paulus ad Concilium*) voluit, Authoritate potius Eccle-
siæ, quam collectis Capitibus repræsentant Concilia, quàm solius
Pauli, quæ tamen maxima erat, controuersam dirimi, Vt nimi-
rum, exemplum posteris, magis etiam indigentibus, relinquere-
tur, ad vsum authoritatis, quàm ad dirimendas Fidei controuersi-
as in Ecclesia Deus reliquerat.

Denique ne singula persequendo longum faciam; Si Iudæo-
rum Synagoga ea diuinitus authoritas concessa fuit, vt *f in Legis f Dent. 17. v. 9.*
intelligentia, Iudicijq; veritate errare non potuerit, sed *g ubique g 2. Paral. 19.*

a Aggai 2.v.13. de lege, de mandatis, de ceremonijs questio esset, labia sacerdotis a en-
Mala. 2.v.7. stodirent scientiam: Ecquid dubitabimus, Ecclesiam Christi simili-
b Matth. 28. ornata esse priuilegio? Certè Christus ipse, In edipso, quem bi-
v 2. in eo ser- duo antè passionem habuit sermone, b seruanda & facienda præ-
mone, in quo cipit, quæ præciperent ij, qui Moyse in officio successerant, Quod fa-
Matthai 26. cturus non erat, nisi autoritas illorum, in rebus Fidei proponen-
v.2.dicit, scitis dis infallibilis fuisset. Sed obediendum, respondent Aduersarij,
quia post bi- Sacerdotibus, sub conditione, à Deo expressa: si videlicet, juxta
dum, &c. legem iudicent: Verùm id friuolum est: Nam nec Christus Do-

minus, nec verus testamentum, vllam conditionis particulam ad-
iecit; Nec particula iuxta legem aliud significat, quàm quod antè
clariùs dictum erat, Iudicabit iudicij veritatem. Et, si finem ac sco-
pum legis consideres, nullam ibi conditionem appendi clarè in-
telliges, Iubet enim Deus, difficiles quæstiones, quæ priuato sen-
su decidi non possunt, sacerdotum sententia definiri, & ita qui-
dem, vt qui non acquiescat, moriatur: At verò si in re ancipiti
responsa petentes, examinare debebant, Num sacerdotis defini-
tio secundum legem data esset, æquè dubia ac ante quæstio re-
mansisset, Et iudicium non approbanti, procliuè erat excipere,
d Rom. 3.v.4. Non esse sententiam datam secundum legem. Hæc scripturæ testi-
e folio 344. monia, hæc rationum firmamenta, non nuda ac simplici inficia-
Hunni. de Ec- rione, sed scripturis inter se collatis, claro Dei Verbo, refellat si
cles. fol. 252. & porest, aduersarius.

Thesi 105. præ-
Colloquio.

XXVI.

Sed quibus argumentis hanc veritatem oppugnet aduersari-
f Exod. 32.v.4. us videamus: a Quorum scientia perfecta non est, inquit, ij errare
g Matth. 26. possunt: At nulli in Ecclesia perfecta sunt præditi scientia; b Ex
v. 66. parte enim cognoscimus. c Deinde, d Omnis homo mendax: At
b Vith. fol. 351. Ecclesia hominum est congregatio. Ad hæc, e Singula Ecclesia
i Act. 11.v.1. membra errare possunt. Ergo & omnia. Vt errasse videmus, cum
4. & 19. f Aaronem ducem secuta, vetus Ecclesia, vitulum adorauit: Cum
k Act. 10.v.14. g Pontifice Anna & Caipha, Christum morti adiudicauit: h Apo-
Gal. 2.v.14. stoli, etiam percepto Spiritu sancto, sæpius seule errant: Vt, i cum
l Vithak. folio Gentibus prædicandum nõ putant, Cum k de legalium abroga-
354. tione dubitant, &c. l Qua de causa sacræ literæ, m Omnes popu-
n Isa. 56.v.10. li speculatores cecos nominant.
Jerem. 8.v.8.

Verum

Verum paleis ista leuissimis, leuiora sunt. Primum enim, Secundum & Tertium argumentum, si quid probant, ostendunt, contra Witakerum, In fundamentis quoque errare posse Ecclesiam, potuisse Apostolos: Sed reuera nihil probant: Quamuis enim naturam quilibet errori sit obnoxius, Deus tamen potest, vel communitatem aliquam, vel quaedam illius membra ab omni errore doctrinae defendere: Idque reipsa praestitisse Apostolis, & Ecclesiae, iam ostendimus. Illa vero quam apta est sequela, Possunt singuli, ergo omnes; Gemella huic; E tribus, quae ad littus sunt nauibus, possum quamlibet conscendere, Ergo omnes.

Ad Aaronem quod attinet, *a Erranti populo ad idolum fabricandum, non consensit, ait Augustinus, inductus Aaron, sed cessit obstrictus*: Nihil igitur contra Fidem credendum populo proposuit Aaron, Nec adorandum docuit vitulum, sed metu compulsus, errore facti, lapsus fuit. Nec tota illa Ecclesia in Idololatriam lapsa; Non Moyses, qui summus tunc *b Sacerdos* erat; Non Leuitae, *c qui viginti tribus idololatrarum millibus mactatis, Deo manus consecrarunt*. Aaron vero, eo tempore, *d Sacerdos* quidem fuit, Vinctus tamen in Pontificem necdum fuit. Siquidem primum erecto iam tabernaculo in summum sacerdotem vinctus est, *b Psal. 98. v. 6. Exod. 29. v. 10. 13. 18. Exod. 40. v. 25. August. & alij apud Bellar. lib. 5. de Pontifice cap. 9. c Exod. 32. v. 26. d Exod. 24. v. 3. 4.* Exod. 40. v. 12. Leuit. 18. v. 12. Exod. 29. v. 4. Tabernaculum vero erectum, primo mense, prima die mensis, anno integro post Exodum, Exod. 40. v. 1. At vero Idololatria commissa, cum legem Deus ferret, mense tertio, post Exodum, Exod. 19. v. 1. Nouem igitur elapsis ab idololatria mensibus, inunctus est primum Aaron in Pontificem: Illud vero consultò hic taceo, quod multi annotarunt. Iniuriam Christo facere Nouatores cum Ecclesiam ab ipso fundatam, exemplo Synagogae (quod ipsum verum non est) erroribus implicant. Nec promissa amplissima considerant, quibus Deo visum, supra Synagogam cohonestare, sponsam Christi: Cur enim pari ratione ita non inferunt: Accidit Synagogae, ut vno in loco sacra faceret, ut tota Religionis ipsius publica professio deleretur. Accidit Ecclesiae Patriarcharum, ut nullo regeretur scripto verbo, ut certam ac praescriptam colendi Deum formam, non haberent, Idem Ergo in Christi Ecclesiam transferamus: Sed nouum non est, Nouatoribus, Ecclesiam, etiam infra Synagogam abijce-

abijcere, nedum illi æquare, siquidem Synagoga vix infici ex parte caperat Idololatrijs, cum varij statim submissi à Deo Prophetæ, reuocare eam laborarunt; Christi verò sponsa, totis mille annis, cooperta Idololatrijs, nullum Doctorem legitimum habuit, (si his credimus) quo adusque Luther, velut quædam Veneris stella suam orbi facem inferret.

XXVII.

De Annæ iudicio varia sunt Doctorem virorum iudicia.

a Bell. lib. 2. de Concil. c. 8. lib. 3. de Eccl. c. 17. Staplet. libr. 2. de Principijs cap. 12. Plerique censent, non nisi ad Aduentum vsque Christi, erroris periculo exemptam fuisse Synagogam. Id si ita est, non video, qua ratione paulò ante mortem suam, Christus Dominus, obediendum præceperit sedentibus in Cathedra Moyfis. Et vt *b Cyprianus Martyr* non semel annotauit, seruator noster, dum in carne versaretur, nihil vnquam de sacerdotali honore Pontificum detraxit. Alij errorem facti duntaxat in eo Concilio agnoscunt, quos doctè refellit Bellarminus. Aptius igitur aliquantò dici potest, Authoritatem à Deo promissam fuisse Synagogæ ad docendum, *iuxta legem*, hoc est, ad legis interpretationem & sensum legitimum: In Concilio autem contra Christum coacto, nihil fuit populo traditum, quod *iuxta legem* faciendum præscriberetur, Atque ita, non est commissus error doctrinæ in interpretatione legis, ad quam promissa erat Synagogæ authoritas. Deinde, Et si *c Heb. 9. v. 16. c morte testatoris* Christi confirmatum sit testamentum nouum, *d Ita Mald. Mat. 26. v. 27. testamentum est*, Christus protulit. Authoritas verò Synagogæ, vsque ad conditum nouum testamentum concessa fuit, *e* eo condito, abrogata: Apostoli, ante acceptum Spiritum sanctum, errare potuerunt; post, In nullum lapsi sunt doctrinæ errorem; Nec vel Gentibus prædicandum non esse, Vel legalia seruanda esse docuerunt. Præceptum quidem fuit Apostolis, vt Iudæis primùm, *f Apud Ense. lib. 5. ca. 17. in fine. fauet* nec cæteris Gentilibus (*f Tharsea teste*) intra duodecim annos prædicarent: Ingratitudine tamen Iudæorum exigente, qui se indignos præbuerant, tempus hoc à Deo breuiatum esse; Atque a deò, maturas iam esse Gentes Ecclesiæ, D. Petro reuelatum fuit.

Cæci vocantur speculatores, quia multi tales, vt in simili supra

g Suprà The- g dictum est.
si 21.

Noua-

Notatores hodierni, licet Lutherum ducem secuti, in con-
 gressu cum Catholicis, veteris Ecclesiæ, ac Patrum definita, susque
 deque habeant; Illudque audacter ingeminant, a Si mille Augu-
 stini, mille Cypriani, mille Ecclesiæ, si antiquus usus contra nos stent,
 non curamus. b Non enim quarimus, quid Ambrosius & Augusti-
 nus, quid Concilia, & usus seculorum doceant: Et miranda est Satha-
 ne stultitia, qui ijs nos oppugnat, quæ ipsi oppugnamus. Vbi tamen
 negotium illis est cum sibi similibus Nouatoribus, mirum, quan-
 tum Ecclesiæ auctoritatem deprædicant, & vix non illud clamant,
 c Disputare contra ea, quæ vniuersa tenet Ecclesia, insolentissima est
 infamia. d Quod enim vniuersa tenet Ecclesia, nec à Concilijs est in-
 stitutum, id Apostolica auctoritate traditum esse, rectissime credimus:
 Nam non solum: e Mos populi pro lege tenendus, in rebus, de qui-
 bus nil scriptura statuit: Verum etiam, f Tunc scriptura tenetur au-
 thoritas, cum id facimus, quod vniuersa iam placuit Ecclesia. g Nec
 aliter probandum, quid Apostoli docuerint, nisi per Ecclesias, quas A-
 postoli condiderunt: h Si enim sapienti alicui Dominus præberet te-
 stimonium, ut de orta questione à nobis consuleretur, Non dubitare-
 mus id facere, quod ille dixisset; Nefarium ergo est, non credere Eccle-
 sia, cui Christus perhibet testimonium. Lutherum audi, i Testimo-
 nium totius sanctæ Ecclesiæ, tametsi præter illud nihil nobis reliquum
 esset, sufficere deberet ad reiiciendos phanaticos spiritus. Quia pericu-
 losum & horrendum est, quidquam vel audire vel credere contra v-
 nanimem testificationem, & doctrinam totius sanctæ Ecclesiæ, quæ ab i-
 initio ad nos usq, supra mille quingentos annos, in toto orbe terrarum, ad
 concorditer sensit. Qui enim de eo dubitat, quod ab initio consentienter
 creditum est, idem facit, ac si Christianam Ecclesiam non crederet, anno 1532. Re-
 damnatq, totam Ecclesiam tanquam hæreticam, Imò & ipsum Chri-
 stum, & Apostolos, qui articulum Fidei nostræ (credo sanctam Ecclesi-
 am Catholicam) condiderunt: Monet deinceps Principem, si non
 obsisteret Sectatoribus, horribiliter grauatum iri eius conscientiam,
 quod contra sanctam Ecclesiam, ad nos usq, perductam Fidem, sineret quid-
 quam doceri. Alibi rursus; k Apud Christianos, hæc consideratio
 fortissima est: Cum Christi Ecclesia baptizet, certò sequi, hunc arti-
 culum de Baptismo verum esse: fieri enim non potest, tot eximios Chri-
 stia-

2. cont. Regem
Angl. fol. 369.b Eodem Tomo
2. anni 46. lib.contra Regem
Angl. fol. 539.c Aug. Epist.
118. longè post
medium.d Aug. 4. de
Bapt. c. 24. lib.5. ca. 23. Epist.
118. initio. E-pist. 99. ante
med.e Aug. Epist.
86. init.f Aug. 1. cont.
Crescon. c. 33.g Tertullia de
Prescrip. c. 6.h Aug. de V-
nit. Eccl. c. 22.i Luth. Epist.
ad AlbertumPrussia Ducem,
anno 1532. Re-scius in Mini-
stromac. fol. 2.Pistor. in A-
naly. de Eccl.

fol. 220.

k Tomo 5. lat.

Vitt. an. 54. in
1. Cor. 15. folio

stia- 162.

Lib. 4. cap. 1.

n. 10. & 5.

b Vide Thesim

20. & 30. &

Antiloquium.

c Lib. 3. Calui.

Turcis. cap. 3.

fol. 394.

d Ita BrZezi-

nensi apud Re-

scium Mini-

stromach. folio

62. Reginal. li.

3. c. 3. fol. 403.

Caluino Tur-

cismi.

e Libro contra

Maiorem e-

dito Clandiop.

an. 1569. Epis.

Dedicat.

f Apud An-

dream Iurge.

vit. in Bello

quinti Euang.

cap. 11.

stianos, stultos, & amentes esse. Caluinus verò; a Ecclesie authori-
tatem, inquit, spernere, vel monita respuere, vel Consilij refragari, vel
castigationes ludere, nemini impunè licet; Multò minus ab ea defice-
re, ac eius abrumperè unitatem. Sic enim Deus Ecclesie authoritatem
commendat, ut, dum illa violatur, suam ipsius imminutam censeat.
Neq; parui momenti est, quòd Columna & Firmamentum veritatis
vocatur; Quibus verbis significat Paulus, ne intercідat veritas Dei in
mundo, Ecclesiam esse fidam eius custodem, cuius ministerio & opera
voluit Deus puram verbi predicationem conseruari. Sequitur ergo,
discessionem ab Ecclesia, Christi & Dei abnegationem esse. Similia re-
tulimus suprà ex b Philippo, & alia aliorum his similia recenset
c Gulielmus Reginaldus.

Ita nempe, ut, quam ipsi patefecerant, grassanti errori viam,
obstruerent, ad Ecclesie authoritatem, velut ad fidam stationem,
reuocant suos rebelles. Sed nihil promouent: Audi enim quid
reponant Ariani. d Caute, inquiunt, à Gabaonitis, qui imponunt
populo, laceris vestibus, mucido pane: Non imponant vobis Patres, Ve-
tustas, Concilia. Vetusti enim sunt isti panni, quos vos primùm (Lu-
therani) lacerastis. Multò etiam clariùs Franciscus Davidis, e Non
secus, ait, Maior nobis insultat sua rancida Patrum, & Conciliorum
obtrusione, ac olim Pape milites Luthero, Quibus ille id unum respon-
det, Non teneri se Patrum & Conciliorum authoritate: Hoc idem nos
hodie dicimus Maiori, qui cum has Patrum & Conciliorum feces no-
bis obijcit, risui suam doctrinam exponit, & hostibus suis arma porrigit.
Nam ut rectè alius quidam Arianus dixit, f Non possunt approba-
re Lutherani iudicium Ecclesie, in condemnando Ario, Sabellio, &c.
quin suam quoq; heresim damnatam fateantur; Eadem enim,
inquit, Ecclesia, que damnauit Arianos, dam-
nauit & Lutheranos.

PARS QUINTA

QVÆ SINT VERÆ ECCLE-

SIÆ NOTÆ.

XXIX.

Recte monet Witaker, a quaestionem esse, quæ sit vera & visibilis Christi Ecclesia, ad quam nos adiungere, & in cuius societate vivere debemus. Nam Ecclesiam invisibilem, soli Deo notam, nullis Notis, nosse possumus: Visibilem verò notis & signis quibusdam, possumus. Ita est, Witaker, quaerimus quæ sit, non Sathanæ & errorum, sed Christi, Ecclesia, quam non fugere ut hæresibus inquinatam, sed amplecti ut matrem debemus, si salui esse cupimus. Quam vos, ne agnosci possit, abscondere laboratis, & in eius notis enumerandis estis instabiles, & à vobis ipsis dissidetis. Calvinus Ecclesiam, alicubi ait, *b* debere esse societatem, per totum orbem diffusam, per omnes atates dispersam, una tamen Christi doctrina colligatam, unitatem Fidei & fraternam concordiam colentem. Quibus verbis quatuor Ecclesiæ notas videtur innuere. Centuriatores verò, ubi Ecclesiam definiuissent, *c* Esse visibilem cæcum, amplectentium sinceram doctrinam, & rectè utentium Sacramentis, in quo multi sunt non sancti, sed de doctrina vera consentientes: Signa Ecclesiæ hoc ordine recensent. *d* Primum est, Verbum Dei purum, & legitimus usus Sacramentorum. Deinde Confessionis constantia & perseverantia: Obedientia erga ministerium: Concordia sequent. & unio in doctrina: Perpetua, usq; ad mundi finem duratio. *e* Uera enim Ecclesia, inquiunt, omnibus sæculis & ubiq; locorum dispersa, duratura est usq; ad Christi aduentum.

Verum quia hæc nimis aperta sunt falsitatis Ecclesiæ Protestanticæ indicia; Quia eas notas, quibus Apostoli, quibus antiquitas, veram à falsa distinxit Ecclesiam, suis convenire non posse sectis vident, Alia signa excogitant. Calvinus enim & cæteri,

a Calu. libr. 4.
c. 1. n. 10. ceteri
apud Staplet.
libr. 1. Doctri-
nal. c. 17.

b qu. 5. cap. 17.
fol. 613.

c fol. 637.

d fol. 615.

e Matth. 13.
v. 24.

f Matth. 28.
v. 19. Rom. 10.
v. 24.

g I. Cor. 4. v. 15.

h Act. 16. v. 5

i Joa. 10. v. 27.

k Psalm. 147.

v. 18.

a Symbola dignoscenda Ecclesiae, solam Verbi praedicationem, & Sa-
cramentorum observationem assignant. Witakerus vero, b Re-
ctum usum Sacramentorum, non notam, sed prioris nota appendicem
vocat: c Nam & haeretici, inquit, rectum usum habere, d Et ve-
ra Ecclesia, sine usu Sacramentorum consistere, potest.

Quod vero pura Dei verbi (scripti scilicet, cum traditum
verbum Dei, Nouatores non agnoscant) praedicationis, signum sit ac
nota verae Ecclesiae, toto cap. 19. 20. & 21. probat Witaker. Eccle-
sia enim, inquit, est e ager dominicus, in quo semen verbi spargitur.
f Per praedicationem colligitur Ecclesia, g Per illam gignit Filios
Deo: h. Praedicatione verbi augetur: Et, illae Solae i sunt oves
Christi, quae vocem eius audiunt. k Qui annunciat eloquium suum
terra. Verbi praedicationis igitur est nota Ecclesiae. Quam inepte
Deus bone! Nihil enim aliud ista probant, quam quod nos fir-
missime credimus, & paulo ante probauimus; Puram doctrinam,
Veram verbi Diuini praedicationem, nunquam in Ecclesia posse
deficere. Nec usquam veram esse Ecclesiam, nisi ubi caelestis do-
ctrina, pure & sine haeresibus traditur. Inde tamen, ut postea di-
cemus, consequens non est, puram verbi praedicationem esse No-
tam Ecclesiae, per quam illa a nobis internoscatur.

XXX.

a Cap. 19.

b fol. 323. 685.

c Aug. de U-

nit. Eccl. c. 2.

• Addit Witaker; a Pura Verbi praedicationis, in Ecclesia defini-
tione, tanquam differentia ponitur, qua secernatur a Synagoga Satha-
nae. Ex fructibus doctrinae veri Pastores noscentur: Est igitur pura
doctrina Ecclesiae nota: Demum, b Ecclesia per scripturas innot-
escit, c Augustino teste: Scriptura igitur nota est Ecclesia, & qui-
dem notior ipsa Ecclesia, quam indicare debet. Sed in primis pura
verbi scripti praedicationis, differentia essentialis Ecclesiae non est:
Nam & in Veteri testamento ante Moysen, & in Nouo, viuentem
Christo Domino, Imò multis post eius passionem annis, sine scri-
pto verbo Ecclesia fuit, An & sine differentia essentiali? Sed esto,
Vera Dei verbi scripti vel traditi praedicationis, & doctrina pura, dif-
ferentia sit Ecclesiae, Consequens non est, eam ipsam esse notam,
per quam a nobis Ecclesia cognoscatur: Nam & in ipsa rerum na-
tura, Aliud fere est, quo res inter se essentialiter differunt; Aliud,
quo a nobis internoscuntur. Rerum enim differentias, non nisi

per

per notam accidentium coniunctionem, per cognitās operationes, cognoscimus. Fructus doctrinæ, nota est Ecclesiæ; sed ijs, qui veram & falsam doctrinam magisterio Ecclesiæ cognouere: Qui autem sint hi fructus, Theodoretum audi; *Fructus sunt*, inquit, *Theodor. lib. 3. Impia & execranda dogmata, quæ per se sufficiunt, ad suum Patrem heret. fabul. ostendendum. Sufficit autem eorum exitus, ad falsitatem conuincen-* initio.
dam: Quod enim falsum est, facile dissoluitur, firma autem & stabiles sunt veritati vires. Per scripturas innotescit Ecclesia, non quòd, ubique scriptura sonat, ibi vera sit Christi Ecclesia, quæ enim hæresis est, quæ scripturam in ore non habet? Sed, quòd scriptura, clarissima Ecclesiæ indicia, dotes, ac prærogatiuas illustres tradat, per quas cognoscatur. Verùm per scripturas nemini, nisi qui scripturis fidem habet, demonstrari potest Ecclesia: Idque vel ex eo solo, quòd authoritatem Ecclesiæ in scripturis recipiendis *Vide Thesim.* sequitur, rectè ab Augustino conuincitur, In scripturæ etiam in- 18.
telligentia eandem authoritatem sequi debere. Si verò cum ijs agatur, qui scripturam, æquè ac Ecclesiam, pernegant, Nec scri- *D. Thom. 1. p. ptura per Ecclesiam, nec Ecclesia per scripturam, sine circulo in-* 9. 1. a 8.
utili probari potest: Sed *a sola authoritas est, quæ hos commoneat, a Aug. de U-* ut ad sapientiam perueniant. *Hæc autem authoritas dupliciter mo-* til. creden. c. 16.
uet, partim miraculis, partim sequentium multitudine: Et primum, quidem facta sunt miracula, ut his tandem, multitudine credentium congregata, in ipsos mores utilis conuerteretur authoritas. Verùm *b quia magnum ipse prodigium est, qui, mundo credente, prodigia b Aug. 22. Ci-* adhuc inquit ut credat, Idcirco miraculis hodie agere necesse non *uit. ca. 8. initio.* est. Sed primò quidem errores contrarij detegendi; Argumen-
ta, quæ veritati demoliendæ conficiuntur, dissoluenda; Deinde argumentis grauiissimis, & prudentum iudicio euidentissimis, (qualia à Theologis afferri solent luculentissima) ostendi debet, Ecclesiæ Catholicæ Fidem credibilem esse, & secundum rectam prudentiam credendam: Tum, *c interius loquente qui corda do-* c *Aug. in Io-* cet, & gratia cooperante, concipit infidelis Piam Voluntatis affe- an. Epist. 1.
ctionem, specie supernaturalem, & quæ solius naturæ viribus fie- *Tract. 3.* ri nequeat, ut fieri opera quædam bona moralia possunt. Tandem etiam ad credendum, propter solam Dei authoritatem, perducitur. Demùm si cætera adsint, Fidei, cæterarumque virtutum su-
perna-

per naturalium habitus infusos acquirit. Quo quidem in processu, primum generaliter id ostenditur, veram esse doctrinam huius Ecclesiae; Tum illius auctoritate promouetur infidelis ad credendum diuina esse oracula, quae sacris litteris consignantur: Quae de causa recte dixit a Bellarminus: *Ecclesiam simpliciter priorem esse, & notio rem scriptura*; Et vel in ipsis Ecclesiae incunabulis, prius conciliata est auctoritas cæui Apostolico, quam scripturae sacrae: Nec alia de causa, scripta Apostolorum, sine vlla ambiguitate recepere fideles, quam quia persuasum ante erant, Apostolos regi à Spiritu sancto.

XXXI.

Sed cum has ignotæ Ecclesiae, ignotas notas, assignat aduersarius, fucum plebeculae facit. Omnes enim, quamuis dissectæ, discrepantesque sectæ, hæc signa hodie suæ prætexunt Ecclesiae: *a Omnes scripturas legunt, nec ob aliud heretici sunt, nisi quod scripturas non recte intelligunt, b sed ad imagines phantasmatum suorum conuertunt; quia prætextu sacramentorum, ac scriptura, populos fallunt, & vt Nazianzenus alicubi dixit: plumbeos suos enses, argenteis scripturae vaginis condere volunt.* At Notæ Ecclesiae tales esse debent, quas prætexere, pari probabilitate & apparentia, (nam voce quidem prætexere posse non nego) dissentientes sectæ nequeant: Nisi enim tales fuerint, cognosci non poterit vera Ecclesia, cui nos adiungere tenemur. Deinde si (vt aduersarius fatetur) Ecclesiae essentia, pura verbi prædicatione, & recto vsu Sacramentorum continetur, Idem ergo est, quærere, quo indicio vera Ecclesia cognoscatur; Et quærere; Quibus Symbolis cætus, in quo pura doctrina prædicatur, inuestigari possit; Et, nosse vnum, est pariter nosse alterum; Atque aded, nisi idem sui ipsius nota sit, hallucinatur aduersarius. Sicut enim, si quærat, quis in hac vrbe Medicorum sit optimus, ineptè respondeas, eum esse, qui facilius, citius, tutius medetur: si, quæ recta sit Viennam via rogare, non aptè dixeris, eam esse, quæ sine flexu recta ducit: Sic, cum Ecclesiae, quæ puram Christi doctrinam profitetur, Symbola, propriosque Characteres quærimus, non rectè assignas puram doctrinam. Sed esto, Symbolum Ecclesiae sit pura doctrina, Quorum (amabò te) iudicio puritas ista debet æstimari? Propriè puritatem.

tatem hanc sibi arrogantium? At sectæ omnes ea ratione purâ doctrinâ fulgebunt: An aliorum? At nec Lutherani, nec Calviniani sapere videntur alijs. Ad hæc, si verbi scripti prædicatio Symbolum essentialis est Ecclesiæ, antè quàm Apostoli Christo vivo, vel iam mortuo, scriberent, nulla fuit Ecclesiæ essentia, nullum signum. Præterea, ab Ecclesia discimus & nos & Nouatores ipsi: Et, quòd supersit verbum aliquod ab Apostolis consignatum, Et hoc ipsum esse, quod hodieque terimus: Si enim, vt antè dicebamus, à Luthero diceretur, hanc scripturam Dei verbum esse, *Thesi 17. ex* equidem adduci non possem, vt crederem. Rectè igitur alicubi *Augustino. Et dixit Philippus, a Usurpare Ecclesiam, Samsonis illud posse, Nisi cont. Epist. arassetis vitulâ meâ, non inuenissetis, id est, nisi audissetis Ecclesiam, Fund. c. 4. qua est custos verbi Dei, prorsus ignotum esset nobis verbum Dei: b Ec- a In locis Ba- clesia enim authoritas, Isagoge est, qua præparemur ad fidem Euange- sil. an. 56. Tit. lij: Licet enim non ab Ecclesia, sed à Deo loquente, authorita- de Eccles. folio tem habeant scripturæ, ostendi tamen ab Ecclesia debent, & eo 348. solùm sensu, scripturis authoritatem dare dicitur Ecclesia c quòd b Calu. libr. 1. à Deo datam, declarex. Si igitur ab Ecclesia non malignantium, c. 7. n. 3. (cuius incerta ac dubia est omnis testificatio) sed à vera Dei Eccle- c Maldon. sia, discimus, quòdnam sit purum Dei verbum: Cognosci igitur Præfat. in antè vera Ecclesia debet, quàm pura verbi prædicatio. At quod in Matth. c. 2. alterius notitiam non deducit, Imò quod alterius notitiam præsupponit, nota & signum dignoscendi esse nequit.*

XXXII

Adde, quòd Seruator noster, a Doctrina suæ veritatem, mi- a Ita Calvin. nisterio Ecclesiæ voluit à nobis internosci: Idcirco enim Doctores & relatus Assert. Pastores Ecclesiæ dati, ne circumferamur omni vento doctrinæ, sed ad 28. & in Anti- columnam veritatis alligati, inter procellas hæresum stabiles per- loquio. sistamus. At si vera Ecclesia nosci debet ex doctrina pura, prius igitur, quæ pura sint dogmata, agnoscendum: Iis autem cognitis, ministerium Ecclesiæ in docendo, prorsus est inutile: Similiter in dirimendis Fidei controuersijs summa fuit semper Ecclesiæ autho- b Calu. libr. 4. ritas: b Nullum enim (si Caluino credimus) nec melius, nec certi- c. 9. n. 13. us remedium, ad Vnitatem Fidei conseruandam, ab initio fuit, quàm, Unitatis Ori- Ecclesiam in Synodo congregari. Ideoque c saluberrima semper ha- go. bita est in Ecclesia Conciliorum authoritas. Summa fuit Ecclesiæ uti- c Aug. Epist. litas 118. initio.

a Calu. libr. 4.
cap. 1. n. 5.

litas in docendis fidelibus, quos a *Noluit Deus*, inquit Caluinus, *adolescere in virum perfectum, nisi educatione Ecclesiae. Et omnes in eundem ordinem coegit, ut mansueti & docili spiritu, regendos se Doctoribus Ecclesiae traderent.* At nulla prorsus erit, si doctrinae veritas erit Nota Ecclesiae: Quidquid enim illa determinet, si mihi non adlubescat: Excipiam, prius ostendi debere, veram esse hanc eius doctrinam, quam mihi persuadeam, ipsam esse veram Christi Ecclesiam: Vbi autem singulorum dogmatum veritatem percipero, docere me non poterit Ecclesia, instructum agat. Denique, ut quamplurima praeteream, non doctiores solum, sed & rudis plebecula, & ignara anus, & omnes, qui Deum Patrem habere cupiunt, Ecclesiae matri se adiungere tenentur, Atque adeo nosse etiam Ecclesiam possunt. Qui enim si non norint, ei se adiungant? Si igitur signum, quo Ecclesia vera agnoscitur, pura Doctrinae praedicatio est: Si de ignotis iudicium recte ferre nemo potest: Antequam hi veram Ecclesiam noscant, necesse est, ut omnia omnino dogmata Ecclesiae, omnia scripturarum arcana, penetrent, ut sic iudicare possint, nihil esse in Ecclesiae doctrina, quod scripturae repugnet. Qui enim ad scripturae amussim exiget omnia, & conformia esse scripturis Ecclesiae dogmata iudicabit, si illa non peruideat? At prorsus impossibile est, ut hi totam scripturae doctrinam animo complectantur, Ut omnia Catholicorum, Lutheranorum, Calvinistarum, Arianorum dogmata, firmamenta, responsiones, explicationes, percipiant. Praeclusa igitur erit his cognoscenda Ecclesiae via, siquidem nemo illam nosse potest, nisi qui vasta quadam intellectus capacitate, omnium dogmata, ad Lydium scripturae lapidem reuocare possit. Quod liquidò demonstrat, Idcirco Nouatores hanc notam excogitasse, ut Ecclesiam mortalibus redderent incognitam. Ut igitur rem tantam paucis expediam: In primis, qui nil sine scriptura docendum existimat, Locum aliquem adferat volo, quo clare & euidenter, has ipsas esse Notas Ecclesiae, comprobet: Proferre quidem testimonia potest, quibus haec inesse verae Ecclesiae, comprobet, Nunquam proferet, quibus haec, signa Ecclesiae esse doceat: Deinde, quia rerum signa, eam legem & conditionem, assensione omnium, habere debent, ut natura sua propalam, & in aperto posita, per-

perspicua sint atque euidencia: Obscuris enim, obscura, quomodo lucem afferent? Vt ea ipsa re, quam denotant, clariora sint, & illustriora: Si enim vel magis ignota sint, vel obscuriora, inutilia sunt ad rem ignotam indicandam: Ostendat Witaker, *Thesaurum absconditum in agro, librum signatum intus & foris*, cuius intelligentia *pruata interpretatione non fit*, & vno verbo, veræ doctrinæ notitiam, clariorem patentioreque esse, cognitione Ecclesiæ. Denique vt demus hæc esse ipsissima veræ Ecclesiæ indicia, magis tamen nostra sunt ista, quam aduersariorum. Ad scripturas enim quod attinet, lure illud dicimus. *Nullum vos ius capitis Christiana- Tertul. de Præ-*
rum literarum, Qui estis? quando? unde venistis? quid in meo agi-
tis non mei? quo iure meam syluam ceditis? Mea est possessio, olim nu. 219.
possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis autoribus quorum
fuit res, Quis enim scripturas, his mille annis, ante nouos istos dispensatores custodiuit? Quis ab iniuria temporum vindicauit, ab igne Tyrannorum texit, à fraudibus hæreticorum defendit? Ex cuius archiuis hæc ipsa Biblia Luther in publicum protulit? Cuius testificatione verum Dei verbum esse didicit? Hæc inquam Biblia, quæ totis mille quingentis annis, ita ab Ecclesia Romana defensa, vt ne apex quidem in ijs desideraretur, quæ isti paucis annis, ita prauis versionibus, falsis castigationibus, commentationibus commacularunt: Ita temerarijs censuris de loco suo, libros integros submouerunt, vt apertè alienorum se bonorum dispensatores ostenderint: Iam si de scripturæ intelligentia agatur. Nos eos sequimur scripturæ interpretes, qui vel ab Apostolis, vel à proximis illorum successoribus sunt instituti, quorum ingenij, doctrinæ, eloquentiæ vbertatem orbis admiratur, quorum sanctitatem Deus ipse, miraculis approbavit, quorum fidei doctrinam, tot seculorum cursus, tot Synodorum autoritas comprobauit: Horum sensum & consensum sequimur, Nouatores suum: Vtri igitur *Vide Thesim*
pura verbi prædicatione gloriari possint, edicant aduersarij: *45. & 50*
De vsu Sacramentorum, idem omninò, negotio nullo, ostendi potest: Sed festino ad alia.

XXXIII.

Quid ad hæc Witakerus? a Fatetur, *Notas debere esse no-* a *Cap. 18. folio*
tiores re, cuius sunt nota: pura autem prædicatione notior est, ait, *Natu-* 627. 628.

a folio 629.

b folio 641.

c folio 642.

d Aristot. 1.
Phys. tex. 1.
& 2.

râ, ipsâ Ecclesiâ, etsi non sit notior Nobis. a Ecclesiam igitur, de verâ Fide consulendam, nemo nostrum negat, sed tamen non ideò notior est Ecclesia, verâ prædicatione; Nam effectus illustrat causam. b Igitur Ecclesiam veritas constituit, & tamen Ecclesia ostendit, ubi & quæ sit veritas. c Deniq; licet ideò sit instituta Ecclesia, ut ab ea veritas, & sana doctrina, petatur, inde tamen non sequitur, notiozem esse Ecclesiam veritate: Licet enim Nobis notior sit, non tamen Naturâ. At hoc est victas hosti dare manus Witakere. Catholici enim id solum urgent: Notiozem nobis esse veram Ecclesiam, quàm puram doctrinam, Nosque ministerio veræ Ecclesiæ, doctrinæ puritatem agnoscere: An verò Naturâ notior sit veritas dogmatum, non laboramus; Satis est, puram doctrinam non esse signum, quale nos quærimus, Ecclesiæ; signum, inquam, quod NOS in eius notitiam deducat, Hoc enim signum NOBIS, qui eo uti debemus, notius sit oportet. Nec sat est, si solum Naturâ sit notius, siquidem d Ex notioribus Nobis, ad ea, quæ notiora sunt Naturâ, progredi solemus & debemus, ut sapienter annotavit Aristoteles. Quamobrem si de corpore quopiam dubitetur, Viuümne sit, an mortuum, Id ex operationibus, non ex informatione animæ indagamus, licet anima notior sit Naturâ, & magis coniuncta naturæ viuentis, quàm operationes accidentales. Ad hæc, si ante cognitam Ecclesiam pura doctrina cognosci debet, ut per eam cognoscatur Ecclesia (Notas enim quærimus, quib⁹ Ecclesiam NOS agnoscamus) non solum Naturâ, sed & nobis Notior erit pura doctrina, quod aduersarius ipse diffitetur. Et sanè, Verbum Dei, Textum Euangelicum, à Witakero, nihil nisi quod scriptum est credente, expectabam, quo ostenderet, puram prædicationem notiozem esse Naturâ, Ecclesiam NOBIS.

Ut igitur rectè, & ex ordine, Vera Ecclesiæ Symbola afferantur, duo sunt præmittenda. Alterum est, signa & notas Ecclesiæ eiusmodi esse debere, quæ à nobis faciliùs, quàm ipsa Ecclesia, cognoscantur; Et quæ ita veræ Christi Ecclesiæ conueniant, ut communes illi cum alijs cætibus non sint. Alterum: quòd etsi Christi Ecclesia quouis tempore certissima habuerit, quibus agnosceretur, indicia, non eadem tamen semper. Nam ipso nascentis Ecclesiæ initio, non aliæ ferè erant ipsius notæ, quàm miraculorum fre-

frequentia, & magnitudo, adiuncta Prædicatorum innocentia, qui sanguine etiam obfignarunt veritatem, &c. Quia verò postmodum, nec tam crebra, nec tam patentia fieri vulgò miracula, *ac Aug. 22. Ciuit. c. 8. initio.* Diuina prouidentia statuerat, *a* *Licet enim & nunc fiant miracula, per Sacramenta, vel orationes, vel memorias sanctorum, sed non eadem claritate illustrantur, ut tanta quanta illa, gloria diffamentur.* Idcirco Diuina eloquia, certa quædam accidentia, & proprietates veræ Ecclesiæ designarunt, quæ illi, post promulgatum Euangelium conuenirent, & per quæ cognosci posset.

XXXIV.

Longum esset singulas Ecclesiæ Notas recensere; Næniæ omnes Witakeri refellere, inconsultum: Symbola Ecclesiæ *τὴν κληρίαν*, Symbolum Apostolorum exhibet: Cum Vnam, Sanctam, Catholicam, Apostolicam esse, veram Ecclesiam, tradit: *47. & 54. Vide Thesim* Cuius Vnitas, id in primis exigit, ne hoc anno oriatur, aliò occidat; hodie istud, cras illud sentiat, *a* *Sed idem semper de iisdem rebus dicat, crescat in eodem dogmate, eodem sensu, eadem sententia, c* *Joan. 17. v. 17. quemadmodum flos inuentutis, in senectutis maturitatem perducitur. Act. 4. v. 32.* Ut in omnibus mundi partibus eadem sentiat; Ut eius membra *1. Cor. 1. v. 10. eadem ubique linguâ loquantur, omnes se intelligant, vereque Galat. 3. v. 28. illud dicere possint fideles, b* *Audiuius unusquisque linguam nostram, c* *Ut cor vnum, anima vna, vnus sensus, vna vox sit omnium: d* *Vide Thesim 54.* Et huius insuper Vnitatis *d* *conseruandæ, principia in se fixa, & causas perpetuas habeat: Nec filij Ecclesiæ, hæreticis similes, e* *Aug. de Pales, e* *qui oues errantes sunt, super omnem faciem terra: Non omnes storibus c. 8. hæretici per totam faciem terra, sed alij hic, alij ibi, Ipsi se non norunt:* Sanctitas verò Ecclesiæ, non est in eo solùm posita, quòd multi in *Uide Thes. 47. ea, & quòd in ea sola sint sancti, sed in eo vel maximè, Quòd doctrina illius sancta sit, nullum errorem, nullam hæresim vel no-* *f* *Luth. Tomo uam, vel damnatam olim tradit; Nulla principia ac fundamenta s. lat. Wit. an. tradit, ex quibus, vel hæreses pullulare possint, vel ad scelera viam s. 4. per Luffe sternant, sed sanctitatem & vitæ innocentiam instillat: Non iubet edit, folio 123. f* *Ancillam aduenire si nolit vxor, Non docet, g* *omnia absoluta serm. de Manecessitate euenire, Non credit h* *Deum authorem esse malorum omnium: Non eleuat fidem Conciliorum, & veteris Ecclesiæ: Non g* *Luth. in Af-*

H 2

alli- fert. art. 36. e-

dit. Wittemb. anni 21. & alibi sæpè. *h* *Calu. lib. 1. cap. 18. num. 30.*

alligat scripturæ intelligentiam, priuatis enthusiasmis, Quæ qui faciunt, fidem omnem, probitatem omnem, radicibus extirpant.

Sed ut in pauca res quàm plurimas contrahamus, cæteris prætermisissis, Tria duntaxat Ecclesiæ signa adferemus.

PRIMUM veræ Ecclesiæ signum dico, Quod hæc abscondi & occultari nequeat, sed clara semper, & CONSPICUA sicut Sol, & sicut Luna perfecta, splendeat. Atque ideò, euidentis falsæ Ecclesiæ indicium est, si suppressa, obruta, penitus sepulta aliquando fuerit: sin autem & cætera, quæ mox referemus, in ea semper deprehensa, & clara semper emicuit, certissimum est veræ Eccle-

a Aug. 13. cont.
Faust. c. 13.

sia indicium. a Quo SIGNO manifesto, inquit Augustinus, adhuc paruulus, & nondum valens liquidam discernere à tot erroribus veritatem, tenebit Ecclesiam Christi? Propheta Hieremias docet, Ecclesiam Christi illam esse, quæ omnibus eminet & apparet, & quæ ciuitas supra montem posita abscondi non potest.

b Libr. 2. cont.
Petil. c. 104. in
fine.

Alibi rursus, b Ecclesia ciuitas est (politica scilicet, & ordinata societas) supra montem posita, quæ certum hoc SIGNVM habet, quod abscondi non potest: Nota est omnibus Gentibus. Et iure id quidem, Cùm (ut iam ostendimus) Diuina promissione firmatum sit, nullas Dæmonum vires, nullas ministrorum eius machinationes, Ecclesiam de-

c Aug. 2. cont.
Petil. ca. 32. Et
Epist. 170.

pressuras; c quam enim ignorare nulli licet, nec abscondi potest. Certè primitiua Ecclesia sub cruce posita, & iugo Tyrannorum, Eo ipso tempore, quo triginta tres Romani Pontifices, continua successione, martyrium obierunt, non solum sanctissimorum Episcoporum seriem successionemque edit; Sed, Et Martyres clarissimos, Et Synodos in quibus damnatæ hæreses, mores reformati, benè viuendi leges sancitæ, Et Scriptores celeberrimos, profert, qui vel contra Gentiles Christianam religionem defende-
runt, ut Iustinum Atenagoram, Aristidem, Clementem, Tatianum, Quadratum, Cyprianum, Tertullianum; vel hæresum rabiem repressere, ut Theophili, Apollonij, Irenæi, Proculi, Methodij, Victorini; vel tractatibus & commentarijs Ecclesiam illustrarunt, ut Arcopagita, Clementes, Hippolyti, Dionysij Alexandrini, alijque plurimi.

XXXV.

ALIUD Ecclesiæ internoscendæ Symbolum, ac veluti tes-
sera

sera est, quam Symbolum Apostolicum refert, quòd scilicet Christi Ecclesia CATHOLICA sit, seu Vniuersalis: Catholica, inquam, non solum, quòd alligata ad vnum populum non est, vt olim Synagoga; vel quòd omnem veritatem à Christo & Apostolis traditam sequatur: Verum etiam, quòd ad omnes ætates, ad omnes Prouincias, quibus Euangelij buccina insonuit, extendat propagines. *a* Licet enim, ait Augustinus, posset vox CATHOLICA, eum sensum habere, vt Vniuersalitatem notet veritatis, quam sola Catholica totam, & integram tenet, tamen ex ipsis Dei promissis, & manifestis Oraculis constat, Catholicam illam dici, quæ sit Ecclesia cap. 4. omnium Gentium, & quod caput est OMNIUM TEMPORUM. *b* Illa enim, vt idem inquit, est disciplina Catholica, quæ à Christo per Apostolos, ad nos usque emanauit, & abhinc ad posteros manatura est, seu, vt ipsa vis nominis declarat, *c* Catholicum est, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, *d* quod contra omnes hæreses pugnans, expugnari non potest, à quo hæreses exierunt, illa in radice manente. *e* 28.

Sed ne erres; Duo hinc consideres velim; Primum, Cùm sacrae litteræ Christi regnum, Non e hic vel illic in angulis, fore, sed Ecclesiæ fines, *f* ad terræ terminos propagandos: Cùm *g* omnes Gentes seruituras Christo, *h* Omnes orbis nationes ad Ecclesiam venturas, vt in ea *i* ambulent Gentes in lumine Dei, & reges terræ videant gloriam eius, *k* vt reges sint nutricij illius: Cùm *l* in omnem terram sonus Ecclesiæ propagandus, vt *m* ubique fructificet Euangelium, & crescat, non deficiat semen usque ad messem: Cùm *n* lapis *n* exiguus orbem impleturus: *o* Cùm omnes populi, tribus & lingua Similia Genes. *p* ab ortu Solis usque ad occasum Christo seruitura, & *q* perituum regnum, quod ei non seruiat, denunciant: Hæc, inquam, non sic accipe, Quasi simul, vno statim momento, eodemque tempore, hæc fuerint impleta. Quasi nulla iam sit prouincia, ad quam prædicatio Euangelij non peruenerit: quasi singuli, nationum omnium, Christum sint agnitori: Sed, Quòd paulatim, & per partes ætatum ac temporum, *r* Omnes Gentes, non omnes homines, omnium gentium, ad quas Christi nomen peruenerit, Ecclesiæ sint aliquando inferendæ. Id quod toto lib. de Vnit. Eccles. latissimè ostendit August. cap. quidem 6. ex promissionibus Veteris testa-

menti, *cap. 7.* ex decem Isaia locis, *cap. 8.* ex Psalmis, *cap. 10. & 11.* ex Euangelijs, deinceps verò *cap. 15. & 16.* explicat qua ratione in suis incunabulis velut *a Luna nova*, pusillus grex audierit Ecclesia, *a Vide Mal-* Quomodo, ut alibi idem August. annotavit, *b Fideles, sancti &* *donat. Matth.* *boni, in comparatione plurimorum malorum, pauci sunt, & per se ipsi* *13. v. 31.* *multi sunt.* *c Paucitas ergo commendatur in comparatione multitu-* *b Aug. 3. con.* *dinis malorum, multitudo autem bonorum, cum per se ipsa considera-* *Crescon. c. 66.* *tur, non tacetur, multis deinceps scripturae testimonijs hanc fideiū* *2. contr. Petil.* *multitudinem comprobat Augustinus, & subdit demum. Ecce* *cap. 45.* *ipsi dicuntur multi, qui dicuntur & pauci: Quare nisi multi per se ipsos* *c De Vnitat.* *considerati, pauci in comparatione iniquorum,* *Eccle. c. 14.* *Pauci qui in charitate radicati fidem per dilectionem operantem habent.*

Secundum; Et si cæsus alicuius Nouitas, certa sit nota falsitatis, cum, ut antè probatum est, intercidere Ecclesia Christi non possit, ut renascens iterum noua efficiatur: Sola tamen diuturna Antiquitas, si cætera desint, non est infallibilis veræ Ecclesiæ nota: Nam & hæresis consuetudo diuturna esse potest, & tamen *d Tertull. de* *Veritati nemo præscribere potest, non spatium temporum, non pa-* *Ueland. Vir-* *trocinia personarum, non privilegium regionum: Licet enim, sicut* *gin. ca. 1.* *Christus, ita & veritas prior sit omnibus, Hæreses tamen (antiquæ sci-* *e De Prascrip.* *licet, & e qua in ætatem Apostolorum se audent inferere, ut idem* *c. 32. n. 183.* *Tertullianus alibi loquitur) non tam nouitas quam veritas reuincit,* *f Vide ex eo-* *quia scilicet, f & posterior est hæresis veritate, & per secessionem* *dem Tertull.* *ab eo, quod prius creditum est, originem habet.* *Thesi 20.*

XXXVI.

Certissima igitur & indubitata veræ Ecclesiæ NOT A est, Collectionis dogmatum, quam multi profitentur, à temporibus Apostolicis, continuata conseruatio. Collectionis dixi: Nam vnus, alteriusue dogmatis perpes duratio, non est sufficiens veræ Ecclesiæ argumentum. Dictam verò Collectionem, certissimam esse Ecclesiæ notam, Ex eo primùm liquet: Quòd cum Ecclesiam suam Christus voluerit & superesse perpetuò, & cognoscibilem esse, ut antè demonstrauius, si hoc non est, nullum supererit attributum, ex quo cognosci vera Ecclesia possit. Dein' quia rectè Gamalieli dictum, *a sine spiritu Dei* conseruari vnitas Fidei tanto seculorum tractu, in tanta locorum, personarum, controuersiarumq;

rumque varietate, nulla ratione potest, ut experientia hæresum
omnis ætatis manifestè docet: Nulla enim vnquam fuit, quæ non
in plures dissecta sectas, *a aliter atq; aliter per tempora de iisdem re-* *a fren. libro 3.*
bis senserit, ut proinde rectè Magnus Athanasius dixerit, b Vere cap. 40.
disciplina argumentum esse, ubi eadem confitentur, nec à se inuicem, b Athanas. in
nec à Maioribus dissentiunt, tametsi diuersis vixerint temporibus. Di- *Decret. Nice-*
uina igitur prouidentia, ut hoc veluti Characterẽ Ecclesia vera *na Synod. folio*
cognosci posset, non est passa, hæresim vllam, tantam habere in *403. Edit. Co-*
dogmatibus vnitatem, & perpetuitatem, ut facilè non fuerit di- *melin.*
scernere, veram Ecclesiam à Sathanæ Synagoga. Hinc factum, ut
licet Theodoretus ad sua vsque tempora, hæreses omninò septua-
ginta sex, Augustinus octoginta octo, alij plures enumerent, ta-
men omnes illæ, *c ut quidam torrentes, diu stare non potuerint, ex-* *c Aug. in Psal.*
tinctæ omnes, *d sola Ecclesia eodem modo se semper habens, perman-* *57. post medi-*
sit, & sui defensores in medium produxit. Ad hæc, ostensum est su- *um, In illud:*
periùs, Ecclesiam nec erroribus in transuersum abripi, nec defice- *Tanquam a-*
re vnquam posse. Quidni igitur hac illius dote ad eam inuesti- *qua decurrēs.*
gandam vtamur? præsertim cùm illam cognoscere sit facillimum: *d Enseb. lib. 4.*
Nam sensu in primis cognoscimus collectionem aliquorum dog- *cap. 7.*
matum, quam multi externa professione ita retinent, ut omninò
inter se conueniant in tota hac rerum Fidei multitudine. Lectio-
ne verò monumentorum, historiarum, tractatum, perinde ac
alia quæ ad historiam pertinent, deprehendimus, An professio
talis fidei, semper fuerit conseruata, Vel potius multo tempore
interrupta, sepulta, incognita, longè post tempora Apostolorum
per secessionem à præcedenti fide, cæperit. In hac enim gestæ rei
serie finxisse tot ac tales viros, quorum monumenta terimus; Et
tam consequenter, & tam vniformiter, In tanta locorum, ac tem-
porum diuersitate finxisse, credendum non est. *e Ecquid enim e Tertull. de*
verisimile est, ut tot ac tanti in vnã Fidem errauerint? Variasse de- *Prescrip. c. 28.*
buit error doctrinæ, Ceterum quod apud omnes vnum inuentum est,
non est erratum, sed traditum. Denique Patres omnes contra sui
temporis hæreses hoc indicio, & suæ Ecclesiæ Veritatem, & *f Vide Assert.*
hæreticæ nouitatis impietatem ostenderunt, *f Quòd nuperam, 20.*
& recens natam doctrinam afferret; *g Quòd de se nasci voluerit, g Optat. lib. 8.*
nobis in radice cum toto orbe manentibus; Quòd Ecclesiam angustis
fini-

a Isaia 54. v. 3. finibus circumscriptam prædicarint, cui Deus ipse iubet, *a* ut fa-
Vide Thes. 35. ciat longos funiculos, & pelles tabernaculorum extendat, ne parcat.
ad dextram & ad leuam penetratura.

XXXVII.

Hæc est illa Ecclesiæ Nota, quæ plures alias in se complecti-
 tur: Antiquitatem scilicet, Nouitati repugnantem: Perennem
 & nunquam interruptam durationem: Vnitatem quam Symbo-
 lum præfert: Neque enim Ecclesia, quæ simul tota secundum o-
 mnes partes existere nequit, aliam habere vnitatem potest, quàm
 quoddam sine interruptione, sibi semper similis, stabili vnitatem ad po-
 steros propagata, peruenerit, Successionem denique, Doctrinæ
 pariter, & personarum legitimè vocatarum, à qua successionem
 ab Apostolis inchoata, Apostolica nominatur Ecclesia: Etsi enim
 ubi Antiquitas, & legitima Pastorum successio non reperitur: V-
a Cypri. Epist. 76. n. 12. & 16. bi Doctores *a* nemini succedunt, sed à seipsis incipiunt, ipsi de se na-
b Optat. libr. 1. scuntur, *b* Filij sine Patre, tyrones sine Principe, discipuli sine Magi-
Optat. libr. 1. stro, sequentes sine antecedente, inquilini sine domo, hospites sine hospi-
Optat. libr. 2. tio, pastores sine grege, c Episcopi sine populo, sine vlla ordinationis le-
c Cypria. de V- ge, nemine episcopatum dante Episcopi: Ibi vera Ecclesia esse non
nit. Eccl. n. 34. possit; Sola tamen Antiquitas, Sola personarum successio, veræ
 Ecclesiæ indicium non est: Nam & Antiochena Ecclesia, cum à
 Samosateno corrupta esset, & Alexandrina cum à Dioscoro, &
 Constantinopolitana cum à Sergio Nestorio Macedonio, &c. suc-
 cessione personarum gloriari poterat: Quia tamen, *d* In radice
d Optat. libr. 1. cum toto orbe non manserunt, *e* Sed à nobis recedentes, unitatis caput,
e Cypria. de V- atq; originem, reliquerunt, scisguram & secessionem à reliquo Ec-
nit. Eccl. n. 40. clesiæ corpore in sua vnitatem manente fecerunt, *f* Quia se à totius
f Aug. Epist. orbis Vnitatem, nefario sacrilegio diuiserunt. Veræ Ecclesiæ non e-
172. initio. rant, quantumvis scripturas obtruderent, & falsa interpretatione
 suo instituto adaptarent: Et sanè tam multa, tam patentia sunt
 scripturæ testimonia, quibus antè ostendimus, perpetuam Fidei
 ac doctrinæ successionem in Ecclesia permanfuram, vt id nunc
 probare sit superfluum. Doctrinæ verò successionem legitimam
 quoque Pastorum successionem necessariò coniungi, validè con-
g folio 443. firmat ipse *g* Witakerus: Nam & certa Christi promissio, *h* Pa-
h Ephe. 4. v. 12. stores & Doctores in adificationem corporis sui, ad finem usq; futuros
 in Ec-

in Ecclesia docet: Et bonum semen, quod in Ecclesiae agro usque *a Aug. Prefat.*
ad mellem adolescit & crescit, sine Pastoribus legitime vocatis *cont. Part. Do-*
crescere nequit: Quomodo enim crescat, nisi dominicus ager co- *nat. in fine. E-*
latur? & quis colet, si desint operarij? Hi vero *quomodo predica-* *pif. 165. 11. con-*
bunt, nisi mittantur? Si igitur pura Verbi praedicatione essentia *Faust. ca. 2. &*
Ecclesiae continetur: Haec autem non nisi per legitime missos Pa- *refertur d. 11.*
stores peragi potest, liquidum est, ubi doctrinae successio reperi- *C. Palam. Ire-*
tur, illic & Doctorum successionem inueniri: Ita ut, licet in ijs- *na. lib. 3. cap. 3.*
dem locis; non semper haec successio maneat, sed nonnunquam *Tertull. Praes.*
interrumpatur, tamen, certis in locis perseveret semper. Hinc *cap. 32. nr. 183.*
veteris Ecclesiae Doctores *a* crebro illud haereticis obiectant, *Optatus lib. 2.*
quod de se nati, successionem Pastorum edere non possunt, ut po- *Epiphan. Ha-*
test Romana Ecclesia, in qua, *b Tene me, inquit Augustinus, ab ipso* *ref. 27.*
Petro usque ad hodiernum Episcopum successio sacerdotum. Et Ire- *b Aug. contr.*
naeus, *c* *his obediendum esse, ait, qui successionem habent ab Aposto-* *Epist. Fund.*
lis, d *Hi enim Fidem nostram custodiunt, & scripturas sine periculo* *cap. 4.*
exponunt. Vbi illud quoque notatu dignum: *e* Patres non suae *c fren. li. 4. c. 4*
quisque Ecclesiae, sed Romanorum Episcoporum, successionem *d* *idem ca. 45.*
recensere contra haereticos: Satis enim erat Ecclesiae principalis, *e* *Optat. Aug.*
cuius ipsi membra erant, successionem ostendisse, nec opus erat *fren. Epiphan.*
ire per singulas. *f Assert. 18. si-*

XXXVIII.

Multa Thesium breuitas abscondere cogit. TERTIVM *cap. 8. Cont.*
solum addo verae Ecclesiae signum. Quod illa sola, veris, testatis, *Epist. Fund. c.*
certissimis, nec nisi Diuina vi peractis miraculis, suam, suorumque *4. Tert. Apo-*
dogmatum veritatem, confirmauit. Ut enim ex Augustino ante *log. c. 22. 23.*
diximus, *f Ecclesia Christi miraculis conciliare debuit auctoritatem, g* *Aug. 22. Ci-*
ut auctoritate obtineret fidem; Nec vllum certius est Diuinitatis *nit. ca. 8. initio.*
argumentum, quam a miraculis, quae & Filius Dei, hominem indu- *Exod. 4. v. 1. 5.*
tus, & Veteres illi, Moyses, Elias & ceteri, nec non Apostoli, *Mat. 10. v. 7. 8.*
g ut mundus Christianae praedicationi fidem adhiberet, necessario mi- *Mar. 16. v. 20.*
racula exhibuerunt: Usque adeo, ut vel ipsi Christo Domino, *Acto. 2. v. 12.*
absque peccato fides denegari potuerit, *b* si miraculis suam ipse *ca. 3. v. 6. Heb.*
non astruxisset maiestatem. Sed vera ac certa sint miracula, quae *2. v. 4. 1. Cor.*
fidem concilient, necesse est; Non vana, non ficta, non admi- *2. v. 4. Rom.*
randa nobis, re tamen ipsa minimè miracula, qualia Daemonis *15. v. 19.*

a Tom. 1. lib. 1.
cont. Academ.
cap. 6.

b 10. Ciuit.
cap. 32.

c 18. Ciuit.
cap. 18.

d 10. Ciuit.
cap. 16.

e 10. Ciuit.
cap. 11.

ope impostores patrare solent; Ut scelestus ille, apud a Augustinum, Albicerius, qui præter alia, & carmen Virgilianum, quod occultè quidam mente conceperat, licet omnis litteraturæ ignarus, balbutiente lingua prodere solebat. Sed rectè Augustinus aduertit: *b Quidquid huiusmodi vi Daemonum fiat, vel inferiorum fieri præensione causarum; vel immundi Dæmones sua disposita facta, prænunciant; c Vel phantasiam hominis, sopitis aut oppressis corporis sensibus, ad aliorum figuram corporum, nescio quo ineffabili modo, perducunt, ut iumenta appareant, qui homines sunt; Vel subtractis quibusdam rebus, alias supponunt, ut ceruam Iphigenia, socijs Diomedis aues*

Duplicem verò Notam assignat idem S. Pater, qua vera à falsis discernantur miracula; Magnitudinem & Fidem: *d Quòd enim Cotem nouacula sciderit Tarquinius: Quòd nauim tot bobus & hominibus immotam muliercula Zona alligata mouerit: Quòd alia cribro aquam hauserit, demoniaca astutia procuratum est: Hac tamen, aliaq; huiusmodi, nequaquam illis, quæ in populo Dei facta sunt, Virtute, ac Magnitudine sunt conferenda. Rectè, Virtutis meminit, pleraque enim Magorum, speciem solam habent, non rem, non perfectionem, non diuturnitatem. Pergit porro; *Quadam verò, etsi nonnullis piorum factis videantur coequari, Finis ipse, quo discernuntur, incomparabiliter hæc nostra ostendit excellere. e Quæ igitur mirificè, tanquam Diuinitus prædici, vel fieri dicuntur, nec tamen ad vnius Dei cultum, ad confirmatæ semel Fidei robur, ad Peccatorum resipiscentiam, ad profectum virtutum, referuntur, malignorum Daemonum seductoria ludibria, intelligantur. Talia pleraque præstigiatorum: quæ, si palam nocendi finem, & ad cultum Dæmonum ducendi, non habent, certè Vana specie sensum fallunt, & sola delectatiuncula aliqua demulcent, cum tamen vix prudens quispiam, nedum sapientissimus Deus, sine summa Utilitate ac Necessitate, res Magnas & Admirandas perficere soleat. Iure igitur suspecta sunt omnia, quæ sine præsentissima Utilitate ac Necessitate fiunt, admiranda.**

XXXIX.

Quid verò in hac tanta luce cæculus noster? Negat Antiquitatem: Negat Amplitudinem: Negat Diuturnam durationem,

mem, ac legitimam Successionem : Negat Miracula ipsa, suffici-
 entia signa esse veræ Ecclesiæ. Sed quo tandem argumento, con-
 tra tam multa, tam certa Scripturæ, Patrum, rationum firmamen-
 ta? *a Ecclesiæ Nota, inquit, simul capere cum Ecclesiâ: At b An-*
tiq̃uitas non cepit cum Ecclesiâ, quæ aliquando noua fuit. Addit, Er-
rores quosdam antiquos esse: Potuisse se isto Antiquitatis clypeo defen-
dere Gentilium superstitionem: c Posse hodieq̃ Indæos, Paganos, c folio 414.
Eutychianos, Arianos, qui in Africa durant, defendere. d Licet er-
go, inquit, Duratio comitetur Ecclesiâ, quia tamen non illam solam
comitatur, Nota illius non est: e Semper enim & Zizania cum tritico. e folio 410.
erunt: Et licet, designando singulas hæreses, nulla illarum diu duret,
semper tamen futura est una, vel altera, Synagoga Sathana. f Ar-
gumento ab amplitudine ducto & Mahomet, & Sathanas, pro sua Ec-
clesiâ uti possunt. g Successio verò Pastorum, Nota esse non potest: g fol. 453.
Nam & Ecclesiâ ante hanc successionem Apostolicis temporibus fuit,
& Synagoga tempore Christi, & hodie Alexandrina ac Antiochena,
&c. Ecclesiâ, cum hac successione vera Ecclesiæ non sunt, iudicio Papi-
starum. h Miracula verò, non sunt efficax argumentum veritatis h fol. 550. 560.
doctrina, cum & Pseudopropheta miracula adhibere possint, ad falsa
dogmata comprobanda.

Sed fallit falliturque in his Witakerus: Nam, vt antè *i mo-*
 nuimus: Necesse non est, vt eadem sint semper Ecclesiæ Notæ,
 actu & re ipsa illi conuenientes, Vel ipso aduersario consentiente:
 Pura enim Verbi Dei scripti prædicatio, quam hodie pro Nota
 Ecclesiæ assignant Nouatores, initio nascentis Ecclesiæ, antequam
 Apostoli quidquam scriberent, non conueniebat Ecclesiæ: Voce
 enim non scriptis instituebatur primùm Ecclesiâ. Deinde id *k Thesi 35. 37.*
 quoque ostendimus: *k Solam Antiquitatem, Successionemque, l fol. 416. 433.*
 non esse claram, testatamque Notam Ecclesiæ, nisi doctrinæ pa- *m Thesi 36.*
 riter Antiquitas & continuatio adiungatur: hæc si adiungatur, *n Vithak. fol.*
 Witaker ipse, *l* multis locis, palàm fatetur, Successionem Pa- *410. Verbis*
 storum, cum Fidei successionem: Antiquitatem cui mutatio Fidei paulo ante re-
 à temporibus Apostolicis adiuncta non sit, Verum esse ac certum *latis.*

Ecclesiæ Symbolum, quod nos contendimus. Quanquam, vt *o Luth. Epist.*
 antè *m* ostendimus, nec abnuitt Witaker, *n* Ea fuerit semper de Anabaptis.
 Diuinæ prouidentia ratio, vt *o Nullam unquam hæresim, constan-*
ad duos Paro-

ter chos.

ser sibi similem, diu durare passus sit, ut longa omnium seculorum Inductione ostendi potest: Eo nimirum consilio, ut facile Christi Ecclesia ab hæresibus secerari posset. Et iam inde ab Apostolorum temporibus, vera Christi Ecclesia, Catholica fuit, eò quòd, & Du-

a Colos. 1. v. 6. ratura erat perpetuò, & iam tunc a in Vniuerso mundo fructi-
 c 23. Rom. 1. sicabat.

v. 8. Rom. 10. De Miraculis quod addit, plenum est blasphemix. Rectius

v. 18. Caluinus, qui b *Miracula doctrine sigilla, & subscriptionem dixit:*

b Cal. ad Heb. Vera enim miracula sola vi Diuina patrari possunt, Atque ideò,

2. v. 4. 2. Cor. quod miraculis confirmatur, à Deo ipso confirmatur, non Ver-

12. v. 12. bis, sed facto ipso. Quàm igitur fieri nequit, ut falsum aliquid

c Sozom. lib. 1. Deus confirmet, tam nequit mendacio Fides astrui, miraculis. Li-

ca. 14. Socrat. cet igitur interdum c Nouatiani, alijque hæretici, Imò & Iudæi,

lib. 7. ca. 17. d signo Crucis Dominicæ vera miracula effecerint, in alicuius ve-

d Ut Iosephus ritatis Christianæ confirmationem: Nunquam tamen hæreticus

Iudeus, apud ullus, ullum fecit miraculum, in suæ falsitatis argumentum, ut post

Epiphan. hære. e Irenæum, f Ignatiumque, docuit g Augustinus: Ut proinde,

30. hæreticis omnibus, confidenter illud Augustini dici possit: h *Mi-*

e Iren. libr. 2. racula non facitis, qua si faceretur (in alicuius scilicet Christianæ

cap. 56. veritatis, quam retinetis, confirmationem) etiam ipsa in vobis ca-

f Ignat. Epist. ueremus. i Quisquis enim dixerit præter ea, qua statuta sunt, etiam si

ad Hieronem. fide dignus sit, Etiam si ieiunet, etiam si Virginitatem ser-

g Aug. Tract. uet, Etiam si signa faciat, Lupus tibi, censea-

13. c 14. in rur, sub onis pelle.

Ioan. Vide

Fenard. in Ire-

nei locum ci-

tat.

h Aug. 13. con.

Faustum c. 5.

i Ignat. Epist.

ad Hieronem.

PARS SEXTA

NULLAM NISI ROMA-
NAM, ESSE VERAM CHRI-
sti Ecclesiam.

XL.

SEd iam à thesi, ad hypothesin transeamus. Et illud primum ostendamus, Istim quam hodie videmus colluuiem sectarum, veram Christi Ecclesiam non esse: Quod hoc argumento concludimus. Cætus ille, qui nuper admodum, ante annos octoginta, secessione facta ab vniuerso orbe Christiano, collectus, dogmatum collectionem, nusquam post tempora Apostolorum creditam, docet: Cuius nulli ante Lutherum Doctores, ac Pastores legitime succedentes: Nulla templa, Nulli conuentus: Qui nullo se cognoscendum indicio, totis mille quingentis annis præbuit. Nullis miraculis roboratus, Nulla credentium iam olim Christianorum multitudine confirmatus: Qui cum cæteris superiorum temporum cætibz doctrinæ consensione, vinculo societatis, coniunctus non est: Qui nouam doctrinam, dissentaneam antecessæ Ecclesiæ docere cæpit: Cum quo, nulla, nec vniuersalis nec particularis Ecclesia, in præcipuis Religionis capitibus consensit: Hic inquam cætus, vt vera sit Christi Ecclesia, fieri nulla ratione potest.

Atqui tales sunt omnes, qui post Lutherum natum, collecti sunt, Lutheristarum, Calvinistarum, Seruetistarum, Blandratistarum (nouis enim rebus, noua sunt nomina fabricanda) cætus: Vera igitur Christi Ecclesia non sunt.

Propositio latè est superius demonstrata: Nec negari ab vilo potest, Nisi ab eo, qui omnes Lutherum antegressos S. Martyres, omnes superiorum ætatum sanctos, Vetera illa, veteris Ecclesiæ lumina, vna complexione, & cumulo vno, extra veram Chri-

At Ecclesiam proijciat, ideoque æternum perijsse denunciet. Nisi ab eo, qui damnet superiores omnes Ecclesias, qui tabernaculum Dei collocatum in Sole, & in Solis luce clarissima, tenebris mergat. Nisi ab eo, qui viam, sanctorum vestigijs signatam, neget ad ciuitatem Dei, rectâ deducere. Nisi ab eo, qui Christum tanto seculorum tractu viduum, & orbatum sponsa pronunciet, qui prostitutam Ecclesiam, Christi sponsam, Virginem castam, & scelesto cum Antichristo commercio violatam impudentissimè criminetur, eamque stupri, & non seruatae sponso fidei accusans, per latus illius, Christi promissa confodiat. Vt enim rectè Calvinus notat, *a Qui diuturnum fingit Ecclesie è terris exilium, Deum palam mendacij arguit.*

XLI.

Assumptio Syllogismi notior est, quàm vt longa probatione egeat: Principio enim (vt Davidis exemplo ab hoste gladium mutuemus, ad incidendum iugulum Lutheranismi) Ecclesiam è Lutheri cerebro nuper natam, ex nulla alia priore Ecclesia ductam esse, vltro fatentur aduersarij: *b S O L V S primò erant* clamat Lutherus, Si solus eras, Vbi grex? Vbi pastor? Vbi ouile? Et certè ad tantas res tractandas ineptissimus, Indoctissimusq, casu enim, non voluntate, nec studio in has turbas incidi, Deum testor. Cre- *c A* dimus vel iniurato, commune enim illud est hæresarchis, vt *c A* non voluntaria incipiant inscitia, & in voluntariam desinant insani- *am*: Sed perge porrò: *Suspensi expectabant homines euentum rei,* quam *NULLVS ANTE ME* ausus erat attingere. Tu igitur primus? Et fouebat me utcunq, aura ista popularis, Itane? aura popularis? Rectè nimirum notatum Caluino, *d Verè Au-* gustinum dicere, superbiam matrem esse omnium hæresum: Nullus enim unquam extitit erroris magister, quem non praua ambitio, in sui precipitium extulerit: Quotquot nostra ætate lapsi sunt, reperimus omnes, superbia morbo esse corruptos, Quicquid enim ab ipso Apostolorum seculo traditum est à Patribus, & continua ætatem serie, ab omnibus pijs receptum fuit, repudiant: & cum Luthero, *e Erro-* rem totius orbis exemplo firmatum, & longa consuetudine, velut innaturam, mutatum vocant. Alibi acriter incurrit in Sacramentarios Lutherus, quòd ij, debellato primùm à se Papatu, caput eferant,

a Calvin. con. Seruet. Vide Calui. Turcis. libr. 3. cap. 15. fol. 579.

b Prafat. Tomo 1. lati. scripta anno 1545. c Euseb. 5. hist. cap. 17.

d Lib. de Scandal. fol 859. in Tomo opusculor. collecto à Gallasio anno 32. e Eadem Prafat. Tomo 1.

ferant, *a* Qui Scriphijs ranis magis muti erant, ait, cum SOLVS in acie starem, SOLVS Caesaris & Pontificum telis me obijcerem: *a* Tomo 2. lat. Witt. an. 46. Quis me sustentabat initio, cum SOLVS essem? Sine arrogantia dico, Per me sacram scripturam, ita repurgatam, & illustratam esse, Respons. ad maledicum scriptum Regis Angli. fo. 537. 538. ut intra annos mille, nunquam fuerit clarior, vel notior. Cum verò illud Luthero scripsisset Erasmus: *b* Mouet me tam numerosa series eruditissimorum virorum, tot seculorum consensu approbatorum, Inter quos fuere peritissimi sacrarum litterarum, sanctissimi Martyres, multi miraculis clari. Addo tot Academias, Concilia, Episcopos, *b* Eodem Tomo 2. libro de Seruo. arbit. Pontifices: Summa: Ex hac parte stat eruditio, ingenium, multitudo, fol. 469. magnitudo, altitudo, fortitudo, sanctimonia, miracula, & quid non? Reliquus est Lutherus, Vnus, priuatus, nuper natus, cum suis amicis, in quibus, nec tanta eruditio, nec tantum ingenium, nec sanctimonia, nec miracula, ut qui, ne claudum quidem equum sanare queant. Hæc inquam & similia cum obiecisset Erasmus, Nihil diffitetur Luther, quin addit, Se quoque, ultra decennium, istis sic motum, ut nullus alius magis: Visumque sibi ipsi incredibile, hanc Troiam, tanto tempore, tot bellis inuictam, posse capi. Anglicana quoque Ecclesia, fateatur ingenuè, *c* Lutherum & Zwinglium, ad illustrandum orbem à Deo datos, accessisse PRIMVM ad Euangelium, cum res adhuc *c* Apolog. Angli. Eccle. folio 76. edit. Neapolit. an. 86. NOVA esset, & euentus incertus: Plurima similia, passim obuia in scriptis Nouatorum.

Deinde, cum *d* Ecclesiam iam olim totam corruisse, cum ab annis mille, omnia collapsa fuisset, Ecclesiam fædissimis adulterijs inquinatam fuisset: Cum Patres omnes errasse, docent, eò quòd *d* Supra Assert. fert. 19. suis dogmatibus contraria docuerint. An non fatentur manifestè: *Vide Assert. 46. & 21.* Nouos se esse discipulos sine magistris, ex se natos, nemini succedentes, sine patre, sine matre, sine genealogia?

XLII.

Adhæc si nupera non est illorum Religio, si non inchoata de nouo: Si cum omnium temporum Catholicis Christi Ecclesijs communicant, Si ex illis progressi & profeminati sunt, Si non interrupta serie, doctrina, & (quod consequens est) Doctores istius Ecclesiæ perdurarunt: Ostendant perennem Ecclesiæ suæ perennitatem: Ostendant suam cum vnico catu particulari, ætate Lutheri superiore, consensionem: Dicant qui singulis ætatibus, ea quæ

quæ ipsi docent, docuerint? Quam Prouinciam, quorum hominum, quarum gentium, quorum temporum, nominabunt? Quo isti loco, vel Episcopos ac Parochos delegerunt, quibus docendi munus demandauit? Vel ad orandum, Psallendum, Sacramenta ministranda conuenerunt? Quos tinxerunt, quibus Euangelium annunciarunt, quæ pro Ecclesia certamina obierunt, quas hæreses represserunt, quæ martyria subierunt? Si enim toto orbe, nec catum habuerunt, nec Religionis defuncti sunt officijs, nec professi Christum, Non modò, vera Ecclesia, sed ne Ecclesia quidem fuere. Quamuis enim fieri possit, ut vno in loco, pauci fideles, inter plurimos lateant infideles, Ut externo Ecclesiæ splendore, ac dignitati, impedimento sint Tyranni: Adulterare tamen Ecclesiam, & ex hominum conspectu subducere, professione Religionis spoliare, non possunt: Et ut tota Christi Ecclesia, non dico 1500. annis, sed vel vno momento, fuerit sine Doctoribus, sine Religionis exercitio, ad arbitrium catus Sathanæ subiecta, fieri omninò non potest, nisi & Christus, & Apostoli mentiantur.

Sed, ut agam liberaliter, non peto, ut annis singulis, non ut singulis ætatibus, aliquos nominent aduersarij, qui ante ipsos, eadem quæ ipsi, docuerint: Sed in omni isto sæculorum, post Apostolos decurrentium tractu, nominent Ecclesiam particularem vnā, Patrem vnum, hominem vnum, qui Lutherista, vel Calvinista fuerit, non nomine, sed eiusdem fidei professione: Ego enim, per omnes ætates, per omnes patrum libros, ostendere paratus sum, Ab annis mille sexcentis, nullam fuisse Ecclesiam, Luthericæ similem, nullum hominem Luthero Calvinòue consentientem, Nullam ne quidem hæresim singularem, quæ per omnia istis consentiat: Quanquam, si Lutheri & Caluini sententiæ, in sua capita resoluantur, vix vllam sit reperire, quæ ante nostra tempora, non fuerit expressè, à Catholica Ecclesia, cum authoribus suis damnata: Ita nimirum, quod multi illi separatim sparserunt,

a Illyr. Prefat. Catalogi Te- Lutherus in vnā conflauit massā. *a Hoc argumento* (ait Illyricus) *hand raro Sathan tanquam ignito, venenatoq; telo, conscientiam* nostram torquet: *Perfacile enim est, negare Ecclesiæ nostræ Nouitatem, & illorum Antiquitatem, sed verisimiliter hoc retundere, est sanè perdifficile: Imò impossibile, mi homo: Verè enim, vel omnes* qui

qui ante vos vixere ab ævo Apostolico, damnabitis, si nostri sunt: Vel aliquem ostendere deberis, qui vester sit, nobiscum pugnet.

XLIII.

Multos iam pridem recensuit, aiunt, nostræ fidei antesignanos, Catalogus Testium veritatis. Sed ô boni, aures arrigite: Nul- lum, omnino nullum, vanissimus ille Catalogus habet (vnico Luci- fero cacodemone excepto, a cuius Epistolas aliquot ad cõfirman- dam Lutheranam veritatem adfert Illyricus) qui Lutheri, Caluini, cæterorumq; pestium Veritatis dogmata approbarit. Si enim S. Bernardus, si S. Catharina Senensis, S. Brigitta, S. Vincentius Dominicanus, quos omnes Catalogus ille sanctos vocat. Si Tho- mas Aquinas, si Gregorius Ariminensis, Okam, S. Bonifacius Ger- maniae Apostolus, Gregorius magnus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, Lutherani fuere: Audeo dicere, Catholicum nullum esse, qui Lutheranus non sit: Eadem enim quæ isti, credimus omnes, & docemus: Sed reuera nullus, (Luci- ferum eximo) toto illo libro est, qui Luthero assenserit: Quidam illorum, in doctrina, ac ritu, sine vlla dissensione, Romanam Ec- clesiam, Romanum Papam sequebantur: Externum tantum istius dominatum, moresque solutos, in crimine probroque ponebant: Vt hodieque, multi Lutherani, in suis Prædicantibus, maiorem sobrietatem, castimoniam, &c. requirunt. Alij doctrinam crimi- nantur: Non tamen ista capita, Non omnia, quæ damnat Lu- therus: In vno alioue articulo carpunt, in cæteris colunt, vene- rantur. Talis est Græca Ecclesia, vt ex Hieremiæ Patriarchæ re- sponso, ad Augustanam Confessionem, constat: Tales hæretici aliquot, qui vobiscum paucis in rebus, In quàm plurimis, partici- pant nobiscum: Cur igitur hi, propter duas, tresue consensiones vestri erunt, licet in sexcentis alijs nobiscum sentiant? An quia contradixere Papæ? Omnes igitur qui Papæ contradicunt, pro eiusdem stabuli socijs habent Lutherani? Et Arrianos, & Sarace- nos, & cæteros? Certè si omnes Papæ contradictores, Luthera- nis annumerentur, omnium sectarum, & errorum lerna erit Lu- theranismus. Et vt fateamur hos omnes vestros esse, Lutheristæne, An Calvinistæ, An vtriq;ue, An neutri erant? Siquidem ea omnia quæ his testibus tribuit Flaccus, communia sunt vtriusq; cum Aria- nis, Anabaptistis.

K

Quos-

a fol. 947. E-
dit. Basil. anni
56. Catalogi
Testium.

Quoscunque igitur protulerunt hactenus, fidei suæ Antecessores Lutherani, Nullus illorum docuit OMNIA, quæ ipsi docent: Nullus fuit, qui non in pluribus ab ipsis discrepet, quàm conueniat; Plerique, etiam portenta opinionum docuere, quæ ab ipsis Lutheristis pro hæresibus habentur. Wiclephum pro patre agnoscunt? Sed quot ille hæreses manifestas docuit? *a* Vt, *a* *Concil. Constant. Sess. 15.* *Quòd mali prelati vita, subtrahat à subditis, acceptionem Sacramentorum: Quòd peccato mortali amittatur rerum dominium: Quòd nefas sit civili magistratui damnare quenquam: Quòd creatura qualibet, Deus sit,* (id quod Libertinis quoq; placere, *b* *Calu. cap. II. in Instru. cent. Liberti.* stem habeo) & sexcenta huiusmodi, quæ omnia, Ioannes quoq; Hus, articulo XXV. approbavit: Idem de Waldensibus, quos *c* *Witaker* nominat, ostendi potest, Nam & ipsi, præter iam dicta, quæ cum Wiclepho communia habet, *d* *Nullum Iuramentum esse licitum: Omnem carnalem commistionem, tam inter viros, quàm feminas, licitam esse:* Et similia errorum portenta, docuere: Idem de reliquis veteribus ac nouis hæresiarchis ostendi potest, & latè ostendit eruditus *e* *Iodocus Coccius*, qui capita doctrinæ, omninò LXIII. enumerat *f* in quibus à Lutheristis dissidet Ioannes Hus, veterem in ijs Ecclesiæ Romanæ doctrinam secutus: Pistorius verò, in Parallelis Hus & Lutheri, ad illum numerum, decem adiicit articulos.

Vt igitur in pauca contraham: Proferant Nouatores vel vnum aliquem, suæ Religionis alumnum, Luthero antiquiorem: Sed talem, qui proprio ipsorum iudicio, hæreticus non sit: Qui non Pestis, sed Testis sit veritatis: Et vbi tales nominarint, meminisse debent: Hos ipsos, diuerso, & plurimùm interrupto tempore floruisse, Ideoque successionem personarum, & (quod inde sequitur) doctrinæ, hiulcam ostendere: Serò hos venisse, postquam sententiæ, ab his accusatæ, diu floruisent in Ecclesia.

Nec mihi cum *g* *Hunnio*, Infantes Papistarum, fascijs alligatos, sed Doctores ac Pastores, quos in ædificationem corporis sui, vsque ad finem seculi, reliquit Christus, nominate: Nam illos ego Lutheristas fuisse, nisi edicat Hunnius, *A* quo: Vbi, Quando id acceperit, non credam.

XLIV.

a At fuere aliqui, sed Occulti, & latentes: *b* Pastores enim *a* *Witakerus* nostri, ait *Witakerus*, *Olim conspicui non fuere, nec illos nominare folio 413. possumus.* Hæc verò ingenui hominis est confessio. Fateris igitur, *b* folio 443. Omnes quorum memoriæ, quorum scripta extant, quorum Martyria, prælia, victorias, contra Tyrannos, contra hæreses, legimus, alienos à vobis esse, nostros esse? Sed amabo te *Witaker.* Quis Spiritus tibi, nouo vati, in aurem insusurravit, fuisse ante annos 1000. Doctores quosdam, cuiusdam occultæ Ecclesiæ, qui eorum etiam qui tunc vivebant, (nedum tuam) notitiam effugerent? Tibi enim, in re tanta, ac tali, credere Religio est mihi, nisi certis autoribus & argumentis dicta confirmes, nisi librorum memoriæ, monumenta historiarum proferas. Deinde communis hic est clypeus, sub quo hæreses omnes, æquè ac tua, latere possunt, commune phantasmatis vallum tuis etiam aduersarijs Arrianis, Libertinis, &c. Omnib⁹ enim æquè proclive est dicere, se Pastores habuisse semper, sed occultos. Adhæc, cui bono tales Ecclesiæ Doctores, qui agnosci nequeant? Sanè Doctores in Ecclesia eo fine relictæ, *c* *ut adificent corpus Christi, per opus ministerij.* Vt ex- *c* *Ephes. 4. v. 12* rantes, docendo reuocent ad veritatem, Vt rationem poscenti reddant fidei suæ: Vt resistent lupis: Vt fideles confirment, Vt regant Ecclesiam, Vt sint lux mundi, ciuitas in monte posita, quæ abscondi non possit, Vt portas Ecclesiæ, velut tutissimum portum, *d* nocte ac die apertas seruent, ad eam se adiungere volentibus. *d* *Isa. 60. v. 11.* Præterea, Quomodo Ecclesia erit, cuius politia, pastores, capita, sedes, loca, ostendi nequeunt? Quam nec audire, nec adire, nec consulere possumus? In qua nulli dispensatores mysteriorum Dei, Nulli qui Verbum ac Sacramenta administrent? An non apertè monstratum suprà, Christi Ecclesiam! Aspectabilem esse debere? An non aduersarij ipsi fatentur, puram verbi prædicationem, legitimum vsum Sacramentorum in Ecclesia Christi semper esse debere? Et an fortè, per Inuisos ista perfici possunt Doctores? Deinde ea semper fuit Doctorum veræ Ecclesiæ constantia, vel primis illis 300. annis, sæuiente Tyrannide, vt eos qui corpus occiderent, nihil pertimescentes, palàm arguerent errores, ac refutarent, dissimulare Religionem nollent, testari foris fidem,

quam intus conceperant non erubescerent, & ubi res posceret, sanguine etiam obsignarent: An non aperte degeneres fuere, qui totis mille annis, nullo se indicio, nullo verbulo prodiderunt, nulla certamina, nullas cruces pro Christo subierunt? Quin potius, passim cum Papistis (iudicio Nouatorum, Idololatri) communicant, ab ijs Sacramenta sumunt: Iisdem ritibus, sacris, caeremonijs, quibus illi, vti sunt: Fidem internam, hypocritæ, dissimularunt: Palam proditores ac perfidi, quia *a ore ad salutem, Matt. 10. v. 32. non fecere confessionem*, Quia animas pro ouibus errantibus ponere noluerunt, Erroris illos ne verbulo quidem accusarunt: Et præsertim cum nullo mortis metu premerentur, scirentque probè, Romanos Pontifices, vix vllum quantumvis à se damnatum hæresiarcham, pæna capitis plectere solitum, Non Nestorium, non Iouinianum, non Pelagium, non cæterorum aliquem totis mille annis. Et credet aliquis, imbellem Papam, *b domi ab incursantibus Barbaris, ac Tyrannis extremè vexatum, ope aliena, exterorum principum auxilijs indigentem, nedum viam alijs inferrentem, ita viris sanctis per Asiam, Africam, Græciam, occlusisse ora, vt Nullus horum hiscere, Nullus errores Romanos notare, auderet?* Idque cum (vt Lutherani palam scribunt) neq; regebat Papa Concilia, nec protulerat potentiam suam in Ecclesias ab vrbe, eiusque suburbio disiunctas? Et quomodo sub cruce erant, si non noscebantur? Quomodo pressi, qui ignoti? Quomodo Christi Ecclesia, quæ supplicijs crescit, & inclarescit, quæ gaudet pro veritate contumeliam pati? quæ vt Adamas nulli malleo cedit, Vt palma, pondere eleuatur, Vt Rubus, propter loquentem in ea Deum, igne non læditur? Vel igitur profer Witakere tuæ Ecclesiæ antiquioris, scriptores Ecclesiasticos, contra gentiles, contra hæreses: Scripturæ interpretes, aliosque tractatores: Profer vnā Synodum vestram, totis mille quingentis annis celebratam: Dic quibus, & ubi, tui isti Doctores Euangelium prædicarint, ubi conuenerint, quos tinxerint, instruxerint, correxerint, damnaverint, Quæ templa, quas criptas, quæ spelæa latitantes incoluerint: Vel si id non potes, fateare, Vestram Ecclesiam, vestros Doctores, aut nunquam fuisse, aut contra illam portas inferorum præualuisse: Quid enim est præualere, si hoc non est? Fateare Eccle-

Ecclesias Martyrum, Patrum, quæ apparuerunt, quæ illustria de se signa ediderunt, quæ publicè Christum ore, & sanguine confessæ sunt, non fuisse veras Ecclesias. Et certè mirabor, si cuiquam persuadeas, In tanta scriptorum luce, in tanta sanctissimorum patrum vigilantia, qui hæreses omnes, persecutiones Ecclesiæ, ritus, sacra, coitiones, tam sollicitè literis consignarunt, nullam vsquam esse huiusmodi Doctorum memoriam, si fuerunt. Sed fac fuisse incognitos, vobis tamen notos Doctores: Vnde tamen illos Calvinistas fuisse didicit Witaker, non Lutheristas, non Flaccianos? Et (vt verbis Augustini, vos alloquar) cùm tam obscuros solum nominatis, *a An non timeris ne vobis dicant Iudæi, Vbi est, quod a Aug. Epist. Paulus vester, de Ecclesia intelligit, multi filij deserte, magis, quam 48. eius, quæ habet virum, si Christi Ecclesia est paucitas vestra?*

XLV.

Similis est Witaker, Tigellino Horatij, qui interdum celer- *Horatius lib. 1. rimè ingrediebatur, interdum eo vsque tardè, vt gestare Iunonis Sat. 3. sacra videretur: Nunc Reges & Tetrarchas, omnia summa loquebatur, Aliàs concha salis puri, & mensa tripes sat illi erant: Nunc centenos, post binos asseclas habebat: Sic iste, nunc nullos, post paucos, dein Omnes veteres, suos esse clamat. Apostolos igitur in primis nominat: At ô bone, vt illos tu tibi, sic Lutheristæ, sic Seruetistæ, sic cæteri, sibi vendicant. Eorum scriptis suas hæreses confirmant, sed ita vt ipsi, & legis interpretes, & controuersiarum Iudices esse velint: Nos quoque verissimè nobis Apostolos adiungimus, Nihil scripturæ dignitati derogamus. Palàm profite- mur, Nihil esse verum, quod ab Apostolicis scriptis, dissideat: Cùm igitur communis sit ista, & tibi, & aduersarijs responsio, non in ea nunc diutiùs immorandum: Non refugimus, suo tempore palàm ostendere: Nihil esse, quod Luthero in scripturis patrocinetur: Nihil à Romana Ecclesia credi ac doceri, quod vlla ex parte, à scripturis Apostolis discrepet, licet multa eius dogmata, repugnent peruersæ scripturarum interpretationi, in capitibus Nouatorum natæ: Qui pro influente in caput phantasia, scripturam vellicant, & quidquid regulæ Iudicij sui, quod in scripturam important, minus congruit, id à Verbo Dei, (quod isti vt regulam plumbeam & Lesbiam, ad omnem figuram inflectere volunt) dis-*

fidere clamant; Verum quia ordine confligendum est, hæc in ali-
 um locum reijciantur, Nunc id solum, dicat Witaker, An toto,
 quod ab Apostolis interfluxit, tempore, fuerint, qui dogmata ipsis
 propria docuerint? Si enim nulli fuere, clarum est, Nouatorum
 Ecclesiam, non esse Christi Ecclesiam, quæ propagata semper est,
 nec interrupta: Quid quod etsi faciamus, ad normam primitiuæ
 Ecclesiæ, quæ ante 1500. annos fuit, Lutherum instituisse suam
 Ecclesiam, adhuc tamen, hanc nouam esse, ad veterem formam
 nuper fabricatam, negare non posset: Sicut pictura noua est, quam
 ad exemplum veteris imaginis, hodie pictor efformet.
 At *Nostra Ecclesia*, ait Witakerus, *fuit tempore Irenæi,*
Faust. c. 21. 21. Tertulliani, Prosperi, aliorum Patrum, cum quibus nos eandem do-
ctrinam tenemus: b Reddant nobis Ecclesiam, quæ fuit Augustini
tempore, & nos libenter in illius gremium condemus: Itane verò? Cur
igitur ante conspicuos fuisse vestros Doctores negasti? Et ut illi
ante annos 1000. vestri fuisse credantur, nisi per hos proximos
mille annos, doctrinæ, Doctorumque successionem ostenderes,
nil efficeres: Sed, An verè & ex animi sententia, Ecclesiam quæ
Augustini tempore floruit, veram fuisse censes? Si ita sentis, Ec-
clesiam igitur, quæ c Diuam Virginem, quæ sanctos d Marty-
res, quæ Diuos cælites, ut nos orationibus iuuent, ut nostri sint
memores, precibus fatigat, veram esse censes Ecclesiam: Ecclesi-
am in qua fideles, et Deum ubique præsentem credunt, scientes
tamen, quod quemadmodum non omnes sancti eadem dona, dum
viuerent, à Deo acceperunt, sic & post mortem (ex ijs quæ homi-
nibus visibiliter nota sunt) sentiunt, diuersa ad quasdam sancto-
rum reliquias miracula fieri, Ideoque pias peregrinationes susci-
piunt, veram fateris Ecclesiam, siquidem Ecclesia Augustini id
credidit, ut ex Epist. Aug. 137. notissimum est: Imò ut Theodore-
an 1570. Billij. tus notat, e Pios votorum reos, oculorum, pedum, manuum simula-
era, ex auro argentone confecta, ob consecuti beneficij memoriam, ad
sanctorum corpora suspendisse, steriles filios accepisse, egros sanitatem:
f Vota illis fecisse, eorum intercessionibus ad Deum se adiuvare, pro-
fessos esse. Si Ecclesiam quæ Augustini tempore fuit, veram putat
Witaker. Vera igitur est Ecclesia, quæ g Vniuersa pro mortuis o-
rauit
August. de Cura. pro mort. cap. 1. 4. 5. 18.

ranit tempore Augustini, pro illis, *a sacrificium obtulit, Eleemosy-
nas erogavit, quibus illorum anima iuuarentur*, quod ab Apostolis
constitutum esse Chrysostomus *Hom. 66.* ad populum, annotavit:
Et purgari animas post mortem, ubique constanter docet August.
vt videre est lib. 20. de Ciuit. cap. 25. 26. & lib. 21. cap. 13. & 24. & se-
quentibus, & passim, licet de modo purgationis, de specie penæ,
& quemadmodum ista accidant, quia definitum ab Ecclesia non
erat, dubitet S. Pater in Enchirid. cap. 69. & 110. lib. 21. Ciuit. ca. 26.
In cæteris etiam Religionis articulis, idem omninò sensisse Eccle-
siam Augustini, quod hodieque credit Romana, ostendi facile
posset, si id ageretur; Et ostendit luculentissimè in sua Confes-
sione Augustiniana, doctissimus Torrensis.

*a Aug. serm. 32. de verbis
Apost. Epist. 64. Tract. 84.
in Ioan. Cy-
prian. Epistola
66. n. 13. Ter-
tull. de Mo-
nog. c. 10. n. 77.
De corona mi-
lit. c. 3. n. 36.*

XLVI.

b Luther libro

Et amabò te Witaker, si Patres antiqui vestri sunt, Cur de Concil.
b Lutherus, *c* Brentius, *d* Caluinus, cæteri que Nouatores, *c* Brent. Apol.
Patres Niceni Concilij, Phanaticos, à Sathana fædis erroribus in- Confess. Witt.
stitutos vocant? Cur tu ipse *e* PATRES OMNES ER- cap. de Concil.
RASS E, hoc est à vobis dissensisse, doces? Cur tot diras audi- d Calu. libr. 4.
tu ipso horrendas, in totam antiquitatē congeritis, quas doctissi- c. 9. n. 9. & 10.
mus Feuardentius, & olim in Dialogorum, & nuper in Theoma- Vide Iustum,
chiæ præliminari sermone recensuit? Cur tuus Caluinus, palàm Calu. in ca. 32.
pronunciat, *f* Papam diu totum orbem cecasse Missæ sacrificio. Lyrinensis.
g Omnes Reges ac populos, à summo, usq; ad nouissimum, sic percus- e folio 470.
sisse vertigine, ut brutis stupidiores, effecerit. *h* Veteres, simpliciter f Calu. libr. 4.
OMNES quorum libri extant, in materia satisfactionis, lapsos: cap. 18. n. 1.
i Excusari hac in re, nullo modo posse veteres: *k* Veteris Ecclesiæ g ibid. n. 18.
exemplum habere, qui Eucharistiam reponunt, ut agrotis distribuunt: *h* libr. 3. cap. 5.
l Veteres Ioannis & Christi Baptismum, cum Augustino discernere: nu. 38.
m Veterem esse Chrismatis & insufflationis in Baptismo usum, & ab i lib. 4. cap. 12.
Apostolorum ætate non longè, cenam dominicam, tactam rubigine: nu. 8.
n Antiquitus receptum fuisse morem, ut Voto continentie alligaren- k lib. 4. cap. 17.
tur, qui se totos domino dicare vellent: *o* Ante mille trecentos an- nu. 39.
nos, Vsu receptum fuisse ut preces pro defunctis fierent: *p* Ve- l lib. 4. cap. 15.
terem Ecclesiam, calibatam ab Episcopis exegisse. *q* Quadragesima nu. 7.
observationem OLIM inualuisse: *r* Multis ab hinc sæculis, a- m lib. 4. ca. 17.
deoq; nu. 43.

a lib. 4. c. 13. n. 17. *b* li. 3. c. 5. n. 10. *p* li. 4. c. 4. n. 10. *q* li. 4. c. 12. n. 20. *r* li. 4. c. 15. n. 20.

a lib. 3. cap. 3. deoq; ab ipso ferè Ecclesiæ exordio, usu receptum fuisse, ut in periculo
nu. 10. mortis, laici baptizarent, si minister in tempore non adesset: a Augu-
b Supra Af- *stinus (ex quo, utpote fidelissimo antiquitatis teste, sumi debet. Si quid*
fert. 19. certi de sensu antiquitatis habere volumus, ait Calu. lib. 3. cap. 3. nu. 10.
c Calu. Prefat. lib. 4 cap. 14. nu. 26.) concupiscentiam peccatum non esse ante liberum
Instit. consensum scilicet, docuit: Si vestri sunt antiqui Patres, Cur b ab
d Calu. lib. 3. c. annis mille, penitus intercidisse Ecclesiam, c à vobis postliminij iure
4. n. 38. reuocatam clamatis? Cur d parum se moueri veterum scriptis,
e lib. 3. cap. 11. Cur e Augustinum, Cur f Veteres omnes se reijcere palàm fa-
nu. 18. tetur, Calvinus? Hæc tam manifesta, aliaque his similia, quæ
f lib. 2. cap. 2. g Bullingerus, Musculus, Zuinglius, Regius cæteri que, passim
num. 4. iactant, quo spectant, si vestri sunt Patres? Cur Magdeburgici
g Vide in Re- h Statim intra centesimum Christi annum magnas, magnorum articu-
ginald. libr. 4. lorum obscuraciones accidisse clamant, quia Iustificatorum operibus
Calui. Turcis, nimium tribuebatur, ex errore de necessitate operum ad salutem? Cur
c. 8. fol. 788 e- iidem ipsi, i Lucem veræ doctrine amisisse aiunt Doctores post du-
dit. anni 1597. centesimum Christi annum, operū necessitatem inculcantes? Eat nunc
h Prefat. Illyricus, & k Ducentis ac trecentis à Christo annis, prorsus consensis-
Cent. 2. se Luthero, veterem Ecclesiam, Et ad sexcentiesimum annum, pernicio-
i Cent. 3. ca. 4. sis erroribus non laborasse Ecclesiam proclamet.
col. 53. §. 8. l. Qui igitur, inquires, tot passim citant Lutherani Patres, si
k Prefat. Ca- nullus veterum cum illis facit? Nimirum, l Captant hæretici om-
tal. Testium. nes, ait Lytinenfis, veteris cuiuspiam viri scripta, paulò inuolucius e-
l-Lyrin. cap. 11. dita, ut quod proferunt, nec primi, nec soli, sentire videantur: Sed
contr. Profan. qua fide id præstent Lutherani, Audi: m Patrum nomina, ad fal-
vocum Nouit. lendos eos, qui Patres non legerunt, inani strepitu cumulant: Sed ex il-
m Palatinales lis excepta testimonia, non nisi aperta sophisticâ ab ipsis, in alienam a
Admonit. ad Patrum mente sententiam detorqueri, facile apparet, ex verbis testi-
libr. Concord. moniorum, cum alijs dictis patrum, collatis: Wittembergenses ve-
fol. 289. edita rð, de Chemnitio ita. n Allegat Patrum sententias sine iudicio,
Neustadij an- sine ulla cura, & sæpè mala fide nec perfectè. Sæpè vel truncat, vel
ni 81. imperfectè citat Patres, alieno sensu, contra propriam ipsorum mentem,
n Lib. de Per- vi & obtorto collo eos adducens: o Schlüsselburgius verò Lutheri-
sona, & Incar- sta Superintendens, plurimis in medium productis exemplis, o-
nat. Christi, e- stendit; Solenne esse Calvinistis, nihil ferè ex Patribus incorru-
dito an. 71. ptè
• Schlüssel. lib. 2. Theolog. Calvin. art. 2. à pag. 38. ad pag. 60. Alanus Dialog. 6. c. 24.

ptè adferre; Obscura verba captare, planam & apertam alijs locis explicatam, eorum sententiam, non attendere. Certè anno 1603. prodiere Moguntiae Acta Colloquij inter Episcopum Ebroicensem, & Plesseum, vbi Doctissimus Episcopus, ostensurum se recepit, in vnico Plessei libello, quingentas falsas citationes Patrum; Et etiam Calvinistis Iudicijs, coram Christianissimo Rege Galliae aliquas citendit, donec pudore victus Plesseus, infirmitatem causatus, se subduceret. Vt igitur verbo vno dicam, Struthionis stultitiam imitari mihi videntur Nouatores, qui si collum aliqua feonde texerit, se toto corpore obtectum, & absconditum existimat: Sic isti, si in Patre quopiam, verbulum obscurius dictum, ad suae opinionis defensionem, quà iure, quà iniuria trahere possunt, suas omnes phantasias, probari veteribus clamant.

XLVII.

Mitto hic, Quòd nullis vnquam, Noua, Nouatorum doctrina, miraculis, sit confirmata: Noua inquam, quia scripturae veteris, nouam adfert intelligentiam, Nouo, veteribus incognito sensu eam accipit, Conati quidem, & a Luther Dæmonem fugare, & Calvinus simulantem mortuum, velut alter c Cyrola, vitae reddere, Sed, d. In peruersum Apostolos emulatus, de vino mortuum fecit. Mitto, quòd nemini succedentes, à seipsis ordinari, de se nati, non missi, venerint Nouatores: Si enim Luther initio SOLVS fuit, à quo tandem mitti potuit? Cui legitimè succedere? Præsertim cum Philippus in illis Thesibus, quas Luther doctrinae Lutheranae e Breuiarium appellauit, f. Necesse esse dicat, Pastores à Pastoribus ordinari: Et pugnare cum Diuino iure, ut populus ad se rapiat Electionem, sine iudicio, & approbatione Pastorum: g. At Extraordinaria est, ait Witak. nostra Vocatio. Idem Calvinus, 10 illa Thesi 20. Idem Seruetus, idem cæteri dicunt, sed qua ratione probant? Certè Diuinæ prouidentiae ratio exigit, ut quos extra ordinem mittit, ita sint ad persuadendum Diuinitus instructi, ut omnes prudenter possint, ac debeant illis potius credere, quàm contraria docentibus: Siue inducti miraculis quæ ipsi patrent, siue rebus admirandis circa ipsos factis, ut de Ioanne Baptista legimus: At verò nil tale quidquam in vobis est Witaker, ut ostendi fusè posset, si id nunc ageretur. h. Mitto quòd primi hodiernorum incendiorum

a Staphil. Linden. Brendem. lib. 7. ca. 40.

b Bolsecus, Praetorius, Pame-lius, Fenardet. Brendenbach, &c.

c Turonens. li. 2. hist. ca. 3.

d Tertull. Prae-

e Supra The-

f Tomo 1. cita-

g folio 461.

h Vide Sera-

rium & Gret-

serum. hac de

*Non est Vna,
Nonatorum
Ecclesia.*

Nec Sancta,

Vide Thes. 34.

a libro 2. The-

sauri Catholici

art. 3. fol. 1010.

Tomo 1.

b Tertullia. de

Prescrip. c. 34.

nu. 202. Alij

causa 24. q. 1.

c. 1. § 3.

Sinones, Luther & Zwinglius, doctrinae suae magisterium, ad Ca-
codæmonē, à quo didicere, referunt, vt non immerito hūc ipsum,
Catalogo testium suorum adscripserint Lutherani. Mitto eorum
in iudicijs Theologicis leuitatem, In sententijs inconstantiam, In
scripturae intelligentia superbiam, In despicientia Conciliorum,
& Ecclesiae peruicaciam, maledicam in omnes Ordines dicacita-
tem. Taceo, quod Ecclesiae illorum, aliud non sunt, quā im-
mensa quaedam rixarum, & iurgiorum officina, quae schismati-
bus, & dissensionibus infinitam ianuam aperit: Quae contentio-
nibus interminatis, semper necessario exorituris in dies singulos,
fratres Euangelicos à fratribus distrahit, nec vllam habeat ineunde
concordiae rationem, quousque tandem, & à seipsis, & inter se,
secti ac dissecti, mutuis ictibus absumantur, qui de secta ad sectam,
quasi equites desultorij è sella ad sellam, quotidie transiliunt. Præ-
tereò illud quoque, sacris illis dogmatibus, *Sola fides sufficit ad
salutem*: *Opera ad illam inutilia*: *Omnia nostra opera sordes, inqui-
namenta, peccata sunt*: *Peccata verò omnia mortalia*, sexcentisque
similibus paradoxis, omnem omnino virtutis amorem, studium
omne, penitus extinguunt: Nec illud dico, Quod absurdissimis,
Ecclesiaeque S A N C T I T A T I penitus repugnantibus, de
Deo, de Christo, de Homine, dogmatibus: Temeraria scripturae
sacrae mutilatione, deprauatione, ampliacione, adiectione, aper-
tum suae falsitatis testimonium praebent: Dissimulo & illud, ve-
teres & olim damnatas haereses ab ipsis reuocari, vt post Bellarmi-
num, Sanderum, Stapletonum, alios, late ostendit a Coccius:
Quod à suis amoliri falsissimè nititur Witakerus: Multò verò
falsius, veteres haereses Catholicae Ecclesiae attribuit, vt alio in lo-
co ostendimus. Si igitur, *b qui aliquas ex damnatis opinionibus
usurpat, habendo cum eis consortium predicationis, habere debet eti-
am consortium damnationis*. Nemo est qui non videat, quo loco ha-
benda sit, veterum errorum, hodierna sentina: Mitto quā plu-
rima his similia, quorum vnumquodque si pro dignitate tractan-
dum foret, iustum opus expleret.

XLVIII.

Sed iam probemus, eam ipsam esse veram Christi Ecclesiam,
quae hodie Romano Pontifici coniungitur. Et mitto nunc ipsam
aduer-

aduersariorum confessionem, qui etsi extra veram Christi Ecclesiam neminem saluari doceant, In Ecclesia tamen Romana, & saluari posse, & saluatos esse plurimos, totis iam mille annis, ingenuè a Luth. Tome
 profitentur, Audi Lutherum: *a Ante me vera Ecclesia fuit Ro-* 7.lat. Wit.an.
mana, In qua Deus miraculosè seruauit Baptismum: In publicis sug- 57.per Thomā
gestibus textum Euangelij in idiomate patrio: Absolutionem, Altaris Klug edito: lib.
Sacramentum, Symbolum, &c. Et alibi b Testamur in Papatu esse de Missa pri-
multa bona, quæ inde ad nos fluxêre, Ibi enim est vera scriptura, verus uata fol. 236.
Baptismus, vera Eucharistia, vera Clauis ad peccati remissionem, ve- b Tomo 2. lat.
rum officium prædicandi, verus Catechismus, Imò verus Christianita- Witt.Epist.ad
tis nucleus. Alibi c Bernardum, Dominicum, Gregorium ma- duos Pleban.
gnum, Sanctos vocat, d Witakerus cum Gregorio, etiam D. edit.an. 57. per
Franciscum, sanctum facit. Taceo & illud, si Romana non est ve- 7oan. Lufft,
ra Christi Ecclesia, nullam fuisse ab annis mille aspectabilem Chri- fol. 229.
sti Ecclesiam, Nullum cætuum, Nullam fidei professionem. Nullos c Tomo 5. lat.
pastores, qui pascere gregem, qui purè scripturam populo tra- Witt.anni 54.
derent: Omnes pios, Verbum Dei, & Sacramenta, in Ecclesia per Lufft, In
Sathanæ percepisse: Eius ritus, sacra, cæremonias frequentasse, c.4. ad Galat.
Nulla in re, quæ quidem percipi posset, ab ea discrepasse: Si qua fol. 400.
enim fuit alia, Christi Ecclesia, quæ, vel Romanæ sociata, vel a- d Vit.fol.229.
pertè, etiam vestro iudicio, hæretica, non fuit, Dic quorum ho- 583.
minum, quarum gentium fuit? Quando, quo pacto, quibus du-
cibus secessit à Romana? Quibus verbis, quibus libris, qua in re
discessionem fecit? Si verò nulla fuit alia, & tamen hæc ipsa An-
tichristo, Idolis, seruiuit, totis iam mille annis: Non mansit igitur
in æternum spiritus sanctus cum Ecclesia: Non suggessit ei om-
nem veritatem: Non custodiuit eam vt pupillam oculi: Et pro- e Isaia 2. v. 18.
missiones quidem omnes, quibus Amplitudo, splendor, claritas, Zacha. 13. v. 2.
vis insuperabilis, Ecclesiæ promittuntur, falsæ sunt: Falsæ pro- Ezech. 30. v. 13
phetiæ, quibus iam olim prænunciatum, In populo Christum cap. 36. v. 25.
professo, e Nullam fore Idololatriam, Si mille ipsis annis regna- f Matth. 24.
uit Idololatria: Falsum & illud f Abbreniandos dies Antichristi v. 22.
propter electos, si (vt isti impiè eructant) Papa sit Antichristus, qui g Vide Tho-
amplius g mille annis orbem subiectum habuit, Nisi fortè, sicut sim 19.
apud Deum, ita apud Caluinistas h mille anni sint sicut dies hester- h Psa. 89. v. 4.
us, breuissimi. Falsum denique, In nouissimis temporibus, i an- i Luca 18. v. 8.

te Christi aduentum, fidem imminutam iri, Si enim ante Luth-
rum omnia Infidelitatis plena erant, Venire tunc debuerat Chri-
stus, ne à sua prædictione descisceret, Postquam enim Lutherus
mundum suis radijs illustravit, Ita fidem amplificauit, quæ sub pa-
patu, in paucis, in occultis, in nullis, erat, vt, eam Solam & pulpita
resonent, & vel fæminæ ipsæ Luthericæ, præ nobis, Imò præ tota
Antiquitate, præ Augustino, ac Cypriano, doctissimæ in fide, au-
dire velint. Vel igitur Luthericæ fides rumpentur iterum, & de-
ficient, vt Christus veniens in sono Tubæ, fides has non inueniat,
Vel vera est Ecclesia Romana, cuius fides in multis mortalibus,
Lutheri fraudibus est diminuta, his nouissimis temporibus. Mit-
to illud quoque, Quod si Romana non est vera Christi Ecclesia,
Nullus veterum Ecclesiæ Doctorum, Nullus Martyrum, Nullus
piorum, ab annis mille & amplius saluatus est: Damnanda est Re-
ligio in qua vixere sancti, quam sanguine testati, suis inscriptam li-
bris reliquere: Deturbandi cælo Augustini, Cypriani, Athanasij,
Ambrosij, veneranda capita: Nam nec extra Christi Ecclesiam
saluari potuerunt: Nec in illa fuerunt: Si dogmata Romanæ Ec-
clesiæ, De sanctorum inuocatione, De orationibus pro defunctis,
De cælibatu, De operum ad salutem necessitate, de alijs similibus,
Idololatriæ sunt. Hæc enim omnia ipsi, crebrò, constanter, per-
seueranter crediderunt, eodem modo quo Romana Ecclesia: *Stri-
pula*, inquit, *& naui sunt isti patrum*. Itane verò, quæ in nobis
Idololatriæ, in patribus naui tantum? qua id ratione? quo iure?
Fortè An, quia à nemine illi erroris admoniti, vt hodie Papistæ
admonentur? An non admoniti de cælibatu, de Ieiunio, de cul-
tu reliquiarum, de oratione pro defunctis, à Iouiniano, Acrio,
Vigilantio, non secus quàm nos hodie à Luthero? Et, datis ergo,
Idololatriam, si erroris non admoneatur sui, saluari posse? Datis,
neminem his mille & amplius annis fuisse, qui vel moneret qui-
dem Patres, Romana dogmata damnanda esse? Datis, neglexisse
Sanctum Spiritum curam Ecclesiæ: Peiori Christi sponsam con-
ditione gubernasse, quàm Synagogam, ad quam toties, tam cre-
brò Prophetas, Doctores destinauit, cum ad Ecclesiam, post mille
demum annos, Lutherum ablegarit? *Sed in ipso mortis articulo,*
errorem in quo vixerant, agnouerunt, repudiarunt Patres. Id verò
quo

quo spiritu inspirante accepistis? Vbi id consignatum, in qua historia, in quo libro? Non pudet has fabulas comminisci, quæ significationem nullam, nullum indicium, in monumentis, in hominum memoria, habent? Sed fac errorem veterem agnouisse: Fac abiēcisse: Factine sunt Lutheristæ, an Calvinistæ, an potius Seruetistæ? Et si agnouere errorem, Cur non monuerunt victuros, quos sani valentesque in errorem duxerant, quorum pastores erant, quorum salus, ipsis à Deo commissæ erat? Cur non monuere Vxores, liberos, familiam, oues sibi creditas? Cur astantem sacerdotem non represserunt? Latro in cruce animam agens, privilegio raro, conuertitur, statim palàm confitetur veritatem, errantem socium corripit: Et credat aliquis, mille, & eo amplius annis, sanctos omnes, toto vitæ cursu Idololatrias fuisse, morituros errorem agnouisse, nec tamen Christum confessos, nec viam à se repertam cæteris, quos ante in errorem duxerant, præmonstrasse, Atque adeò, non sanctos, sed scelestos, & Christum erubescerent, fuisse? Certè S. Pater Augustinus, matura iam ætate, animaduertens quædam à se Catechumeno incautiùs effusa, corripuit vel explicauit illa, libris Retractionum: Ea interim de quibus hodie disputatur, tanquam certa, & inconcussa reliquit: An putamus silentio errores obtecturum, qui minutissimos etiam memoriæ lapsus reuocauit? Vt igitur hæc, Aliaque quam plurima breuitatis causa mittamus, Duas hic solùm Apodicticas adferam rationes, quibus Romanam Ecclesiam veram Christi Ecclesiam esse, concludam.

XLIX.

PRIMA ratio, est huiusmodi: Romanæ Ecclesiæ, nec vlli præter eam, sectæ, vera illa Ecclesiæ NOTA conuenit, Quòd semper conspicua, quòd à temporibus Apostolorum semper inuicta, successionem doctrinæ pariter, & doctorum retinuerit: Sola igitur hæc est vera Christi Ecclesia: Prior illa propositio non vna ratione ostendi potest: Certum enim in primis est, Initio nascentis Christianismi, a Veram fuisse Romæ Fidem, Veram Christi Ecclesiam: At professio Fidei, quam semel suscepit Romana Ecclesia, nunquam est mutata, communi totius Ecclesiæ errore: Quoties enim vna fides, à multis suscepta, ipsa temporis diuturnitate

a Rom. 1. v. 8.

1. Cor. II. v. 19

Folio 390.

veritate auctoritatem in animis piorum obtinuit, mutari communem
 totius catus errore, contrarii dogmatis professione, non po-
 test: Quin mutationem hanc aduertant, qui adhærent veritati:
 Quin errori nascenti à multis contradicatur, præsertim si viri do-
 ctissimi, sanctissimiq; non defint, qui vel ipso vitæ dispendio parati
 sint, veritatem propugnare: Et sanè prorsus incredibile est, vel
 tantam fieri mutationem Religionis, vt tota penitus intercidat, &
 Zizania Christi sementem præfocent, à nemine tamen aduerta-
 tur: Vel eo Ecclesiam redactam fuisse, vt tota erraret, nec vllus
 super esset, qui teterrimas abominationes irrepentes aduerte-
 ret: Nullus tam Christiani Spiritus ac Zeli, qui murum se pro do-
 mo Dei, nascenti errori opponeret: Cùm tamen, eo fine hæreses
 permittantur, *a Ut qui probati sunt manifesti fiant*, sese nimi-
 rum segregando, fortiter pro veritate repugnando: Et exemplis
 sæculorum omnium doceri potest, Nullam leuiculam turbam,
 Nullam de Religione, de ritibus, de loquendi modis dissensionem
 spargi potuisse ab hæreticis, quin S. Spiritus aperiret ora sancto-
 rum, arma suppeditaret, gratiam ad superandos hostes impertiret:
 At verò veteres illi doctissimi sanctissimiq; viri, qui minutissi-
 mis etiam de rebus ortas dissensiones Ecclesiasticas enumerârunt:
 Authorem, originem, progressum, extirpationem errorum, no-
 tatis temporibus consignarunt: Augustinus inquam, Epiphanius,
 Philastrius, Hieronymus, Theodoretus, Eusebius, Damascenus,
 cæteri: Nullius vnquam mutationis in Ecclesia Romana, vel ob-
 scurè meminerunt, Nullo verbo, nullo indicio, vel suspicandi qui-
 dem, de mutatione, ansam præbuerant: Primi Lutheristæ, post
 annos mille, accusant sine teste, sine tabulis, sine vllis argumentis,
 Romanam Ecclesiam, mutasse, corrupisse Religionem, in ijs ar-
 ticulis, quæ ipsis non arrident: Et quia sine teste accusant, eo ipso
 (iuxta leges accusatorum) causa cadunt. Quare Witakerus ipse
 confitetur, *Designari non posse tempus, quo Romana Ecclesia Fidem
 mutare caperit, quia sensim errores orbi instillauit, nec uno velut impe-
 tu*: At hoc ipsum non nisi obesa naris homini persuadebis Wi-
 takere, Ita profundo lethargo oculatissimos quondam viros fuisse
 consopitos, vt tam tetros errores, (vestro iudicio) & Idololatrias
 irrepentes, non aduerterent: Et vt facilius de præteritis tempori-
 bus

bus indices, ex nostris coniecturam sumas : Fac nostro sæculo errores Iaponiorum, Brasiliensium, vel aliorum, irrepere, & occupare totas Ecclesias vestras Reformatas, (Deformatas dicere debui) Credes fieri posse, vt nullus Superintendentium, nullus Prædicantium communem errorem grassantem notet? Nullus vt se opponat?

L.

Sed audiamus Witakerum. *a Nos scripturas habemus manifestas, aduersus singulos errores Papistarum: b Et nisi probare pos-* *a folio 392. b folio 395.*
simus, nostram doctrinam semper fuisse in mundo, & contra, Papistarum dogmata noua esse, hæreseos crimen non deprecamur. Audax stipulatio: Et, vt cum Augustino loquar, *c Arbitror, quod etsi tua* *c Aug. 3. con. Iulian. c. 13. Vide As-*
facies hoc loco non erubescit, tamen ipsum libri tui atramentum, erubescendo conuersum sit in minium. Nos vicissim si ista probes, Tui sumus. At quæ id probet, qui nullum à temporibus Apostolorum dare potuit, sibi consentientem? Antè verò quàm probare incipias, quæ promisisti. Duo illa consideres Witaker: PRIMVM est: Satis non esse, si tu fundatam in scripturis tuam sententiam putes, nisi eandem cum Ecclesia superiorum ætatum consentire doceas. Si quid igitur scripturis probare velis, scripturæ sensum, non tuo sensu, sed veterum consensu metiaris: Si quam enim eius intelligentiam Nouam, Veteri Ecclesiæ repugnantem, adferes: Eam ego non scripturam, sed scripturæ corruptelam reputabo: Scriptura enim certa est, ac verissima: Contra quam, si vel Angelus Euangelizet, Anathema sit: Interpretatio quæritur: Vos eam priuati cuiusque Iudicio, qui orat, & scripturas confert (velut Diuinam facem, caudis vulpium Samsonis) alligatis: Constanti communique Patrum, Conciliorum, Ecclesiæ antiquæ, sententiæ adimitis, quod ij, homines cum essent, errare potuerint. Quasi verò vos homines, & minuti homines, non possitis, Quasi sancti veteres, nec Christi-ones fuerint, nec orarint, nec scripturas contulerint: Quasi quod vobis lucidissimum est, id illis obscurum, ignotum fuerit: Nos non sic iudicamus, Vel enim infinita est, ac interminata de scripturarum intelligentia hæsitatio, Nec certum aliquod principium est veræ interpretationis, in quo stare & acquiescere, sine erroris periculo possimus, Atque ideò erroribus, dubi-

dubitationibus, desperationibus plena erunt omnia: Semper incertis opinionibus fluctuabimus, scindemur secus: Id verum censebimus, quod quisque pro sua libidine concludet è scripturis: Sicque nullæ hæreses erunt, cum omnes, consentire se scripturæ, putent: Vel certè priuati hominis, qui errare possit, iudicio, metienda non est scripturæ intelligentia, sed Ecclesiæ, quæ certius habet de spiritu veritatis testimonium, quàm priuatus quispiam: Si igitur à spiritu gubernatur Ecclesia. Ab illo spiritu, qui scripturam dictauit, qui contra se sentire, secum belligerare non potest: Si hæc confessa semper Fidem fuit: Si quid confessa sit, ex libris, ex ordine Ecclesiæ, ex hominum memoria, ex ipsis templorum parietibus, recognoscere possumus: Ecquistam temerarius erit, qui suam noctem lumini Ecclesiæ præferat? Qui velit sibi scripturarum intelligentiam comminisci, potius, quàm præmansum ab Ecclesia cibum sumere, quàm ex vberibus matris, in eius gremio, veritatem Christi sugere, quàm directam viam, vestigijs Martyrum, Sanctorum omnium, consignatam, ingredi, nec quidquam credere, quod nulla ante nos credidit publica Christi Ecclesia? Damnabisne, martyrum exercitum, senatum Patrum, qui vitæ innocentia, & vsu Christianæ Religionis auctoritatem obtinuit, qui secus intellexit scripturam? Credes totam Ecclesiam non intellexisse in scripturis, quod tu intelligis, præsertim cum ex tua præscriptione, tam claræ, tam apertæ sint scripturæ, quàm Sol in meridie? An Iudicem te constitues, omnium ætatum, damnabilisque omnes oues, ouiarum omnia, quasi vocem pastoris sui non rectè audierint, quia non eodem quo tu modo, eam intellexerunt? Si Ecclesiæ credis, cum scripturas Diuinas proponit, Cum adulterina à Canonicis fecernit, Cur eidem fidem derogas, cum veram à falsa, intelligentiam separat? Cum *Animalis homo non percipiat, quæ Dei sunt*: Cum *Scriptura non sit propria interpretationis*, atq; adeò, neque collationis, Quo iudicio, quo signo testaberis, te Animalem non esse, rectè scripturas intelligere? Quod igitur Ecclesia Dei, omnium Patrum ætatibus credidit, quod in eorum libris notatum legimus, hoc tanquam glossam, & legitimam scripturæ intelligentiam recipimus: Contra verò licet antiqua scripturæ verba adferas, si explicationem nouam adfers, Inauditam in Ecclesia,

sia, quamdiu hæc post Apostolos fuit, Tua somnia, non scripturam adfers.

ALTERVM est, Si quid in Ecclesia Romana Nouitatis ostendere voles, Non ritus ac cæremonias, Non leges à Sum. Pont. ad rectam Ecclesiæ Oeconomiam, nunc latis, postea antiquatas, adferas, quæ mutari, abrogari, prout temporis, loci, personarum ratio exigit, possunt: Sed Nouitatem aliquam in rebus Fidei ac Doctrinæ adferas: Et ostendas, Non explicata solùm clariùs, quæ antè obscuriora erant: Sed abrogato aliquo dogmate, quod antè profitebatur Ecclesia, Nouum, priori contrarium, suffecisse: Certum enim est, & annotat Lyrinensis, *a Id in Ecclesia Conciliorum a Lyrin. ca. 32. decretis effectum, ut quod antè simpliciter credebatur, postea diligen-* contra Profan.
tius crederetur, Quod prius à maioribus sola TRADITIONE Voc. Nouit.
susceperat, hoc posteris, etiam per scripturæ Chirographum consigna-
ret, Et multa, b Non noua, sed Nouè traderet: Nam & Lutheri- b *ibid. cap. 27.*
stæ initio tumultuum, non iisdem Cantionibus, iisdem precibus,
Nec similibus in Baptismo & Cœna ritibus utebantur: Ne hodie c *Calu. libr. 4.*
quidem, omnes Synagogæ eorum congruunt, & tamen non ideò ca. 6. nu. 16.
Baptismum, & Cœnam suam, nouam dicunt: Eodem nobis iure d *Augus. 2. de*
frui, vestra ut spero venia, licebit. grat. Christ.
cap. 17.

L I.

Sed est alia quoque expedita ratio Demonstrandi: Notam illam veræ Ecclesiæ, Romanæ, congruere. Post fundatam labore Apostolico Romanam Ecclesiam, certum est, omnes totius orbis Christianos, totis quingentis, imò sexcentis, & amplius annis, cum illa in Fide, ac Religione communicasse: Nullam ab ea nisi iudicio omnium, manifestè hæreticum dissensisse: c *Veteres enim de Mirac. seu*
(Caluini verba sunt) semper, magnum Ecclesiæ Romana honorem de- Glor. Martyr.
tulerunt, quod doctrina semel tradita, fuerit alijs OMNIBVS, te- c. 25. 79.
nacior. Hinc factum, ut veram Ecclesiam, iam olim d ROMA- f *Cypr. Epif. 55.*
NAM Ecclesiam, veros Christianos e ROMANOS, voca- g *Bernar. Epif.*
rint: Quin & illud clarè docuerint, f Ad Romanos perfidiam non 190. initio.
habere accessum. g Hanc esse sedis Romana prerogatiuam, ut ibi h e Aug. Psal.
fides, non POSSIT sentire defectum. h Hanc Petram non vin- cont. Part. De-
ci, superbis inferorum portis. i Apud Romanos SOL OS, incor- nat. sub finem.
ruptam patrum seruari hereditatem: Quicunq; extra hanc Ecclesiam i Hieron. Epif.

M

agnum 57.

agnum comederit, profanum esse, qui in arca Noe non sit, perituum: a Hieron. li. 3. a Romanam verò Fidem, Pauli authoritate munitam, non POSSÉ
 cont. Ruff. c. 4. mutari: b Ideoq, cum esse Catholicum, qui Fidem Romanæ Eccle-
 b Hieron. li. 1. si tenet: c Roma enim est vera Ecclesia. Nazianzenus verò d In-
 in Ruff. c. 11. ter veterem, Nouamq, Romam, hoc interesse ait, quòd hac, Veram fi-
 c Epist. 17. c. 7. dem, quam olim habuit, amiserit: At, qua cadit Sol, Illa fulget: Fi-
 d Carmine de des vetusta, recta erat iam Antiquitus, Et recta perstat nunc etiam;
 sua vita n. 38. Nexupio, Quodcunq, labens Sol videt, deninciens, ut vniuersi PRÆ-
 Edit. anni 83. SIDEM mundi decet, Totam colit, que Numinis Concordiam.
 Paris. Atque idè sanctissimus Satyrius, illud ab Episcopis quærere
 e Ambros. in solitus erat, e An cum Episcopis Catholicis, hoc est, Romana Ec-
 Obit. Satyr. clesia, communicarent: Vt enim S. Cyprianus Martyr ad Pontifi-
 sub fine. cem scribens ait, f Qui communionem tuam tenet, Catholica Ec-
 f Cypr. Epist. clesia unitatem tenet, g Qui vero Cathedram Petri, super quam fun-
 45. n. 8. Epist. data est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit? Cùm ad hanc,
 52. n. 4. h Propter potentiozem PRINCIPALITATEM necesse sit,
 g De Unitate omnem conuenire Ecclesiam, in qua SEMPER conseruata est, ea,
 Eccl. nu. 11. qua ab Apostolis est, Traditio: Hæc i CAPVT est omnium Ec-
 h frena. lib. 3. clesiarum. (Caput inquam Ministeriale, non Vitale, quod vitam
 cap. 3. & spiritum de plenitudine sua largiatur, Id enim folius Christi est.)
 i Eugenius a- k Sedes nempè Roma Petri, que pastoralis honoris, Facta CAPVT
 pud Victorem mundo, Quidquid non possidet armis, Religione tenet. Vt proinde
 de Persecutio. meritò Episcopi Egyptij, cum magno Athanasio, sic Marcum Pa-
 post medium. pam alloquantur. l Domino sancto, Apostolici culminis, Marco
 k Prosp. lib. de sanctæ Romanæ, & Apostolicæ, atq, VNIVERSALIS Ecclesiæ
 Ingratis c. 2. Papa: Optamus ut a vestræ sanctæ sedis Ecclesiæ authoritate, qua est
 l Athan. Tom. MATER & CAPVT, omnium Ecclesiarum, Capitula Nica-
 2. Edit. Come- ni Concilij percipiamus. Hinc Cyprianus Romanam Ecclesiam,
 lin. fol. 440. vocat m Principalem Ecclesiam, unde VNITAS orta est: O-
 m Epist. 55. ptatus verò n In hac, ait, ab omnibus seruari VNITATEM, ut
 num. 90. iam schismaticus sit, qui contra hanc singularem Cathedram aliam
 n Lib. 2. initio. collocat, Cui hodie Syricius presidet, cum quo TOTVS ORBIS
 o Aug. Epist. in una communionis societate, concordat. Augustinus denique,
 162. o In Romana Ecclesia, inquit, SEMPER Apostolica Cathedra
 p Aug. de U- vignet PRINCIPATVS: p Quare dubitandum non est, in-
 tilita. credendi illius nos Ecclesiæ condere gremio, qua ab Apostolica sede, per Succes-
 cap. 17. sionem

tionem Episcoporum, frustra circumlatrantibus hereticis, partim Con- a Aug. lib. 1.
ciliorum gravitate, partim *MIRACVLORVM* maiestate da- cont. duas E-
mnatis, culmen authoritatis obtinuit, Cui nolle *P R I M A S* dare, pist. Pelag. c. 1.
vel *summa Impietatis est*, vel *precipitis arrogantia*. Atque adeò non b Act. 3. sub
solum D. Bernardus, sed Augustinus etiam, Romani Episcopi cen- finem. In Re-
suræ, sua scripta subiiciunt: Rogant a ut si quid illi displiceat, e- latione Concil.
mendes, quia ipse præminet celsiore fastigio, specula Pastoralis. fol. 137. Idem
ferè Ibid. Va-

LII.

Quid verò sancta illa Concilia? b Nos concenimus, scribunt lentinianus,
Patres Chalcedonenses, Pontifici Romano, quibus tu, sicut mem- Galla Placi-
bris *C A P V T* præras: Rogamus igitur, ut tuis Decretis nostrum, dia, &c.
honora iudicium: Et sicut nos *C A P I T I* adiecimus consonantiam, c Act. 3. folio
Ita summitas tua *F I L I I S* quod decet, adimpleat. Nec vno loco, 110. Act. 6. fo.
Idem illud sanctissimum Concilium, Leonem Papam, e San- 156. Gregor. li.
etissimum, Beatissimum, *U N I V E R S A L E M* Episcopum, vo- 4. Indict. 13. c.
cat: Non eo quidem modo, quo Ioannes Constantinopolitanus 80. ad Enlogi-
vniuersalem se vocari cupiebat, d Ut despectis fratribus, solus vo- um, cap. 82. ad
earetur Episcopus, sed alia longè dissimili: Iustinianus verò Impe- Ioan. Constan-
rator, quid ex quatuor Oecumenicorum Conciliorum decreto, tinop.
sanciat, audiamus. e Sancimus, ait, secundum definitiones Nicane, d Gregor. illo
Constantinopolitana, Ephesine, Chalcedonensis Synodorum decreta, ut cap. 82. initio.
sanctissimus senioris Romæ Papa, sit *C A P V T*, & primus omnium e Nouell. 131.
sacerdotum: f Summi enim Pontificatus apicem Romæ esse, nemo est cap. 1. & lib. 1.
qui dubitet. Et demùm, ne singula percrenseam, Nicæna Synodus Codicis Tit. 1.
definiuit, g Nullam Synodum legitimè conuocari, Nec definiri quic- lege 8. & 9.
quam, posse, præter Romani Pontificis sententiam, quod mala fide à f Nouell. 4.
Musculo Socratem interpretante, reddi, iam pridem h viri do- g Sozom. lib. 3.
eti, monuere. c. 10. Theod. lib.

Ex his omnibus, concludo: Non solum Patres veteres, sed 2. c. 22. Tripar.
etiam Concilia illa, i Sacrosancta, & nil nisi puram & nativam, li. 4. c. 9. & 19.
scriptura interpretationem continentia: Quorum definitio tantum Socrat. lib. 2. c.
pondus habet, ut sit instar Preiudicij, Si Caluino credimus: Imò to- 8. & 17. Atha-
tum orbem Christianum, communicasse, & in Religione consen- nas. Apolog. 2.
fisse cum Romana Ecclesia: Summum illi honorem, summam E- &c.

piscopo Romano reuerentiam exhibuisse, & ut Cyprianus ad h Copus Dial.

M 2

Cor- 1. ca. 11. & alij.

i Calu. libr. 4. cap. 9. num. 8.

a Cypr. Epist.
57. initio.
b Basil. Epist.
72.
c Psell. Tomo
3. Concil. folio
45.

Cornelium Papan scribit, a *Omni*bus Ecclesiam unam, concordiam Individuam fuisse, b *Nunquam* enim nos fidenter scribit Basilus, in *Novitatem* consensimus, Fides apud nos, non alia est Constantinopoli, alia Seleucia, alia Roma. Celebrata est, à 318. sanctis Patribus, Nicæna Synodus, annis post Christi in cælos Ascensum, (vt author est c Psellus) trecentis, sub Syluestro, contra Arium, quo ferè tempore Athanasius, Basilus, Cyrillus Hierosolymitanus, Nissenus, Effrem, Nazianzenus, Hilarius, Eusebius, Chrysostomus floruerunt; Post annos quinquaginta sex, Indicta est prima Synodus Constantinopolitana centum quinquaginta SS. Patrum, sub Damaso, contra Macedonium, quo ferè tempore viri sanctitate, doctrinaque conspicui. Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Epiphanius, Paulinus, Optatus, Sulpitius, Petrus Chrysologus floruerunt. Annis deinde quadraginta lapsis, post quadringentesimum domini annum, Ephesum coiêre ducenti Patres, sub Cælestino, contra Nestorium: Eaque ferè tempestate, Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Prosper, alijq; scripserunt. Post triginta rursus annos, sexcenti triginta Patres, Chalcedone congregati, sub Leone, contra Eutychetem: Cuius ferè temporis monumenta, consignarunt, Vincentius Lyrinensis, Saluianus, Fulgentius, Emissenus, Victor Vticensis, Cassiodorus, Boetius. Secuta deinceps, post annos centum & duos, Synodus Constantinopolitana secunda, centum & sexaginta quinque SS. Patrum, circa annum Domini 540. sub Agapeto, Syluerio, Vigilio, De tribus capitulis: Quo ferè tempore scriptis Ecclesiam illustrarunt, Gregorius Turonensis, Gregorius Magnus, Isidorus Hispalensis, Sophronius, Hildephonsus. Annis post quintam Synodum 129. lapsis, celebrata sexta Synodus Generalis ducentorum octoginta nouem SS. Patrum, Constantinopolitana tertia, sub Agathone Papa, contra Monotelitas: Cùm florerent Damascenus, Beda, Paulus Diaconus, Alcuinus, Vsuardus, alij. Denique septima Synodus, Nicæna secunda, trecentorum quinquaginta Patrum, coacta est annis sexaginta post sextam, sub Adriano Papa, contra Iconomachos, quæ ferè ætas vidit, Ionam Aurelianensem, Rabanum, Anastasium, cæteros.

Toto hoc longissimo temporum tractu, nihil in fidei dogmati-

matibus immutatum: Nil variatum est à Romana Ecclesia, communione totius orbis, consensione omnium Christianorum id approbante. Si enim adeò fædè degenerauerat Romana Ecclesia, Adeò horrendas Idolomanias excogitârat, Adeò à primæua puritate degenerauerat, Quî factum est, vt sanctissima illa Concilia, flos, & medulla Christianitatis, Romano Pontifici, societatis communione iungeretur, Tantum illi honoris ac venerationis deferret? Cùm præsertim, veteres illi, vel speciem erroris adeò detestarentur, vt nec Aue dicerent, noui quidpiam in Ecclesiam inuehenti.

LIII.

Concludamus igitur: Sexcentis & eo ampliùs annis, Romanam Ecclesiam, toti mundo, fidei communione sociatam, Non aliud credidisse, quàm quod totus orbis Christianus credidit. Concludamus: Non illud solùm, quod Calvinus veritatis vi adactus, fatetur, *a Quingentis annis floruisse Religionem, & synceriores Doctrinam in Ecclesia:* Verùm etiam, septingentis annis retinuisse Romanam Ecclesiam, Religionem, quam ab initio acceperat: Quanquam si vel trecentis, si vel ducentis retinuisse, ostendi posset, nobis in præsentì sufficeret abundantissimè.

Iam igitur, vt liquidò constet, Num eandem hodie Fidem retineat, quam vsque ad Augustini, ad Basilij, ad Cypriani, ad Nicæni Concilij tempora retinuit, quo vsque *b nihil in fide variatum fuisse*, Calvinus ipse, & vt vidimus, Witaker, confitentur. Oculos, si placet, ad Scriptorum, qui ijs vixere temporibus, monumenta reflectamus, Quid illorum tempore Ecclesia, quæ nondum vitiata erat, nec Idolomanijs conspurcata, crediderit videamus: Etiam Nicæna Synodo antiquiores, duos Clementes, Dionysios, Ignatios, Iustinos, Irenæos, Cyprianos, Origenes, Tertulianos, Arnobios videamus: Nec attendamus, quid horum aliquis, ex suo priuato arbitrio, priuato in cerebro natum, & ab Ecclesia non approbatum, senserit, Sed quid de communi, & consentiente iudicio Ecclesiæ notauit, quid ex fontibus Ecclesiæ haustum, ex eius thesauris mutuatum, consignauit: Id enim iam Patrum non est, qui errare singuli possunt, sed Ecclesiæ infallibilis, *c Quicquid enim Patres, uno sensu, ac consensu tenuisse inueniuntur,* *c Lyrin.ca.41.*

- a* Cap. 25. n. 39. *id* Ecclesia, *id* Catholicum, absq; ullo scrupulo, indicari debet: *a* Quid-
quid vero, quantumvis ille sanctus, & doctus, quantumvis Episcopus,
Confessor, Martyr, prater omnes, vel contra omnes sensit, *id* inter pro-
prias, ac priuatas opiniunculas secretum sit: Ad hos, inquam, verta-
mus oculos: Extant monumenta fidelissimè conseruata, Config-
b Aug. 2. con. nata extant illorum fidei argumenta: Hi *b* Nullas nobiscum, vel
Julian. c. 10. vobiscum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt, Neq; no-
bis, neq; vobis irati, Nec vos, nec nos miserati: Quod inuenerunt in
Ecclesia, tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quod a patribus acce-
perunt, filijs tradiderunt: Nondum vobiscum aliquid, apud istos iu-
dices agebamus, & apud eos acta est causa nostra: Nondum vobiscum
certabamus, & eis pronunciantibus vincebamus. Sequamur sanctis-
simum illum Ecclesiae morem, quem Ephesina Synodus secuta est.
- c* Lyrin. c. 42. *c* Ut in medium sanctorum Patrum sententiae proferantur, & ex eo-
rum consensu atq; decreto, antiqui dogmatis Religio confirmetur, pro-
fana nouitatis blasphemia condemnetur. Extant monumenta vete-
rum, in quibus tanquam depositis quibusdam vltimam volunta-
tem suam, fidem ac sensus suos consignarunt. In scriptis illorum,
In vsu veteri, & more, & ritibus, & caeremonijs, quae à maioribus,
tanquam hæreditate relicta ad hanc vsque diem conseruamus: In
ipsis Iuribus, legibus, priuilegijs, publicis tabulis, templis, ædifi-
cijs, quid veteres ante nos crediderint, quid docuerint, videre
possumus. Summa est inter SS. Patrum, SS. Martyrum Ecclesiam,
Vide The. 45. & inter Romanam, cōsensio: De sanctorum Inuocatione, De suf-
fragijs mortuorum, De altaris sacrificio, De operum valore, De
cæteris articulis, idem sensit vetus illa, & necdum variata puritas
d *Vide Thef. 46.* Ecclesiae, quod sentiunt hodie Catholici, vt & *d* aduersarij non
diffitentur. Et ex Augustiniana, Ambrosiana, Hieronymiana,
Gregoriana confessione constat: Et latè in singulis controuersijs
ostendit Bellarminus, Genebrardus in Chronologia, Sanderus in
sua Ecclesia Visibili, Nouissimè Iodocus Coccius, Tomis duobus
Thesauri Catholici: Signum igitur euidens est, Romanam Eccle-
siam, nunquam Fidem, quam ab Apostolis semel hausit, variasse,
nunquam corrupisse: Non igitur Sola SVCCESIO Pasto-
rum, sed Doctrinae etiam, integra semper conseruata est in Eccle-
sia Romana: Nec præiudicant perpetuae huic, nec interruptae Pa-
storum

storum successioni, Ecclesiæq; vnitati, schismata, in quibus Regimini, non Fidei ac Religionis discordia est: Et quamdiu non constat, vter illorum, quos inter schisma vertitur, legitimè succedat, non minus quàm vacante sede, fidei ac doctrinæ Vnitas seruari potest, vt tempore interregni durat Respublica: Quanquam (quæ *Vide Stapler. Dei est in sua Ecclesia procuranda benignitas*) diu schisma durare *lib. 13. Princip. non potest, quin verus ac legitimus Pastor, à Mercenario interno- Doctrin. c. 15. sci possit.*

LIV.

Finem non facerem, si omnia veritatis Romanæ Ecclesiæ argumenta, percensere vellem: Sed vt omittam, huic SOLI VNITATEM, quam in Symbolo Ecclesiæ tribuimus, conuenire, Eò quòd, non solùm, in doctrinæ Vnitate, omnia eius membra, perpetua sibiq; cohærente serie permanferunt: Sed etiam, vel maximè, a quòd certam rationem, ac modum habet, ad fidei ac doctrinæ consensionem retinendam, qua sectæ omnes destituntur. *Vide Thesim 34. a Explicatus est hic modus Thesi præcedente ex Lyri-*

SECVNDA ratio, sit, Quòd tam multis, tam crebris, tam testatis MIRACVLIS, singula ferè Romanæ Ecclesiæ dogmata sint Diuinitus comprobata, & etiam num comprobentur, vt negari nulla tergiuersatione possint. Vt enim cætera nunc taceam quæ olim Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, Epiphanius, Rufinus, cæteri que historici recensent: Vt quæ Brendembachius, b Feuardentius & alij collegerunt, prætermittam, Vnus c Augustinus, tam multa, tam admiranda recenset, quibus fusæ ad sanctos, sanctorumque reliquias preces, approbantur, vt nullum dubitandi locum relinquant: Et per ætates singulas, insignia iam pridem recensuit d Bellarminus, Imò & e Magdeburgici Chiliastræ, miracula, licet ea ipsi dæmonum illusionibus attribuant, quia sic ipsis adlubescit, Estque voluntas pro ratione, sufficiens. *de Eccl. ca. 14. e Cuiusq; Centuria cap. 13. f Lipsius ca. 5. Hallensis cula Virg.*

Hodie quoque ad D. Virginem Lauretanam, Hallensem, Cellensem, cæterosque sanctos, Non à deliris anniculis, Non ab ignara plebe, sed à viris doctissimis, integerrimisque, à Principibus sapientissimis, tanta, tamque singularia, Admiranda, beneficia percipiuntur, vt in dubium illa reuocare, nullus, nisi qui cum ratione infaniam, possit. Vt enim f vir magnus nuper annotauit, Mira-

a Vide Aug.
Assert. 30,

Vide simile in
Antiloquio ex
Aug. in Ps. 30.

b folio 405.

c Vide Lyri-
nens. Thesi 50.
d Uithak folio
703. 712. & se-
pius.

e Vide Thesi
51.

f folio 718.

g Libro 1 de
Considerat.

h folio 722.

cula sæpiùs hodie in Diuorum, sæpiùs in Dei matris nomine, edi, visum Deo, Quia Christo asserendo opus nunc miraculis non est, a cui si quis, mundo credente non credat, miraculum ipse est: At in Diuis, aliter est: Quia multi etiam Christum professi, obstrigillant eorum cultui, & honori, meritò extrà ordinem eos asserit Deus, & quos abijciunt, alleuat, quos obtenebrant, illustrat.

Sed obstrepit hìc Witaker, & quia Veritate nil effici posse contra Veritatem, vidit, fūco, & mendacijs rem aggreditur: diuerticula, flexiones quærit. b *Multa à Gratiano recensentur inquit nouitia Pontificum instituta*: Si de ritibus, ac cæremonijs agatur, fateor: Si de Fidei dogmatibus, Nego. Falsò autem arbitrari videtur Witaker, Illius primum Pontificis esse institutum dogma, cuius de eo Gratianus Decretum adfert: Non ita est: Etiam de rebus antè creditis, decreta condere Pontifices, & Concilia, c notauimus antè, cum Lyrinenfi. d *At Romana Ecclesia, vnius urbis Ecclesia est, Non igitur Vniuersalis, nec toto orbe diffusa*. O te caudicem Witakere, qui ne in fine quidem disceptationis, qua de re disputetur, intelligis. Cùm Ecclesiam Romanam nominamus, Non eum solùm cætum intelligimus, qui menibus Romanis clauditur, sed eos omnes, qui Romanæ Ecclesiæ vniti, cum ea communicant, quos conficò recens nomine, vos vel Papistas, vel Romanenses, e Antiqui Romanæ Fidei homines, & Catholicos nuncupabant.

Addit Witaker, f *Romanum Pontificem Episcopum non esse, quippè qui neminem doceat, Nec ad Pontificem spectare, ut quenquam doceat, definivit*. Si fide bona agis, Cur locum, quo id Pontifex definit, non profers? Qua verò ratione Pontifex (& par est Regum ac Principum conditio) regere, docere subditos, debeat, præclare explicat Bernardus, g *Non enim percurrendus est tibi mundus, inquit, sed inuigilandum Vniuersis*. Id si Pontifex negligat, vitium est moris, non doctrinæ: At vt magis quàm faciat, negligeret, volupe esset opinor Nouatoribus.

h *Sed multa palam falsa docet, inquit, Romana Ecclesia, ut quod Deus nostris operibus excitetur, ut nos ad se cōuertat. Et, Ideò misereri, quia nostris operibus inducitur, quod docet Tridentinum Sess. 6. cap. 6. & 7. Ni Anglum te esse scirem Cretensem, vel Penum dicerem:*

cerem: Nunquam Tridentina Synodus, Nunquam Romana Ecclesia ita docuit, sed potius: *a Nos ideo gratis Iustificari, quia nihil eorum, quæ Iustificationem precedunt, gratiam Iustificationis promeretur.* *a Trid. Sess. 6. cap. 8. 9.*

Carpit deinde varia Ecclesiæ Romanæ dogmata, quæ interdum, mendacijs interspersis, mala fide refert: Sed quia nec Witakeri mendacijs onerare Theses, libet. Nec ad singulos nunc articulos controuersos descendere par est, alium in locum ista reijciantur.

EPIGRAMMA

POETÆ CALVINISTÆ,
POSTHVMO VITAKERI LIBRO, DE
*Ecclesia, Præfixum, contra Illustrissimum
Bellarminum.*

Bellarminc, sonat, tibi quæ tria, nomen, in vno,
Vix vnum, è tribus his, nomina terna ferunt.
Bella sonat, sonat arma, minas sonat; Omnia Martis.
Nec quæ orbem vincunt singula, terna Deum.
Bella geris armis, arma aggrediêre minando;
Ordine ridiculo, verba sonora fluunt.
Incipis à Bello, sic demùm pergis ad Arma,
Arma minæ deinceps, ora secuta manum.
Ira minas parit, Arma minæ, post Arma duellum,
Bella necem: Nihil est, qui sonat ista retrò.
Claude minis: tutum est; Concedimus, Incipe Bello,
Maecte age, qui solo nomine victor eras.

Bellarmino, sonas vno benè nomine, trina,
Vixq; vnum è tribus his, hostica turba ferat.
Bella, Minas, ac Arma sonas, hisq; omnibus Orcus,
Caluiniq; simul dogmata fæda, tremunt.

BELLA GERIS ARMIS, ARMA AGGREDIERE MI-
NANDO.

ORDINE mirifico, VERBA SONORA FLVNT.
INCIPIS à BELLO, SIC DEMVM PERGIS AD ARMA,
ARMA MINÆ DEINCEPS, ORA SECVTÀ MANŪ.

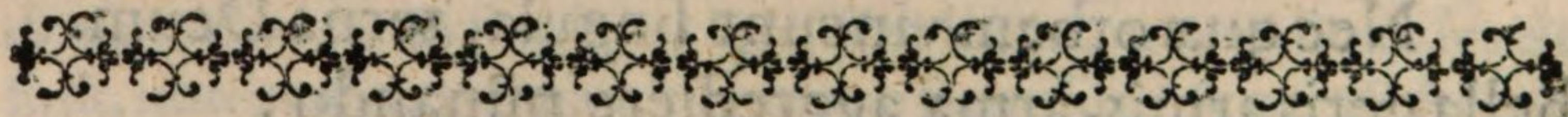
O Bellam seriem : Diuersa lege tenentur
Bella, quibus Tellus, & quibus Astra premunt.
Terra, minas, ac arma sonat prius; horrida tandem
Prælia, lethifera gaudet inire manu.

At Cœlum, Expugnat primùm, deuiantia senſa,
Et Veri, hæreseos nubila, luce fugat.

Inde Minas spargit, si obſiſtat dura Voluntas,
Et iacit extremi fulmina Iudicij:

Sic post Bella, Minas, ac Arma intendere, pulchrū est,
Nec NIHIL esse potest, QVI SONAT ISTA RETRÒ.

Wolfgangus Jöchlinger, Gracensis,
Styria Provincia Nobilis.

ALIVD.

IN WITAKERVM, MINIS BEL-
LIGERANTEM.

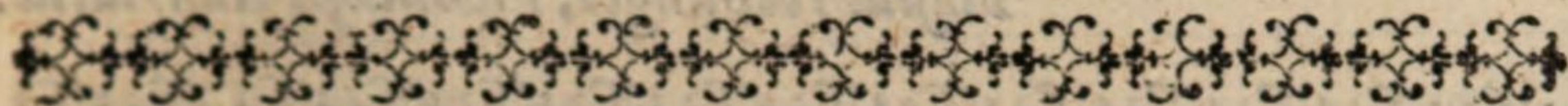
Qui sapit, Indictō fert Arma, Minasq;, Gradiuo,
Ne nudo, temerè, fulmen ab ore, cadat.

Indicit Bellum, post Bellarminus, in Arma,

Inq; Minas properat, Bellaq; fausta gerit:

*At tibi, Bella Minis surgunt, finemq, capeffunt
Bella Minis, NIHIL EST belligerare Minis.*

Dominicus Iöchlinger, Græcensis,
Styriæ Prouinciæ Nobilis.

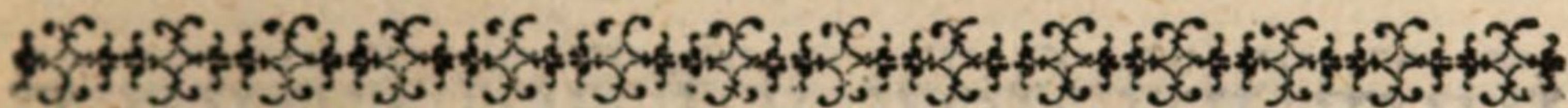
ALIVD.

IN AMAZONIVM POETAM, RE-
GINEI PROFESSORIS.

Q*ui Bella, Arma, Minas, verso sonat ordine NIL EST,
Insanè insanus perstrepit Hæreticus.*

*Ergo MIN ARBELLVM, recto dico ordine vatem,
Cui, MINÆ ARBELLÆ mentem, animumq, tenent.*

Ferdinandus Iöchlinger, Græcensis,
Styriæ Prouinciæ Nobilis.

DOCTISSIMO DOMINO FRI-
DERICO BRENNER, THESIVM
propugnatori.

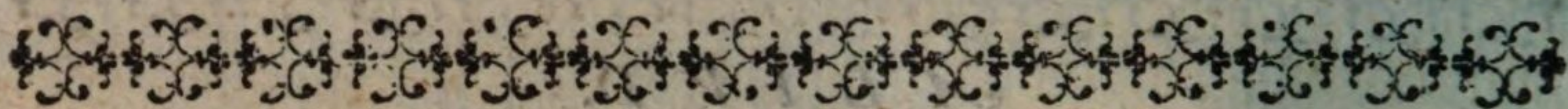
D. D. C. Q.

D*Vm FRIDERICÆ tuo, caderet Mauorte, recisa,
Lernæas crispans, hæresis atra, faces;
En tibi, Tartareus, patulum ferit æthera, clangor,
Eumenides dubio, statq, labatq, metu.
Busirim, magnumq; Libyn, sonat aula triformis,
Trinacrio mæstus funditur ore fragor:
Torpens tergemino, metuendus ianitor, ore,
Tænareæ linquit limina dira specus.
Nam ferus Alcides, regnatæ gloria Dirces.
Fertur ab Elysijs se retulisse iugis.*

Hæc

Hæc vbi Thessalicæ pietatis, inaudit Erichon
Æmonijs vlulat, talia dicta, modis.
Alter, in exitium, Tirynthius editur, Orci;
Aut Alcmena parens edidit antè Duos.

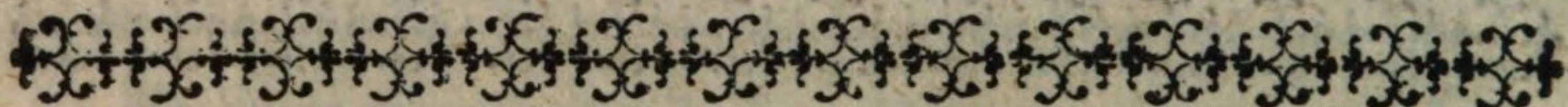
Blasius Löschlinger, Viennensis Austriacus.

ALIVD.

Cum Witakeri, contorta Sophismata, soluis,
Quis non Oedipodem te, FRIDERICÆ, putet?
Nec sat: Mortiferos iaculum dum mittis in hostes,
Nunquid Deliacum te rear esse Deum?
In superos etenim iacta argumenta refellis;
Pro superis etiam, mutua tela iacis.
Ergo ambos superas: Deuincis Oedipe sphinga,
Arcitenensque tuo subditur ingenio.

Stephanus Löschlinger, Viennensis Austriacus.

E mendis operarum emenda.

B.1.lin.13. post Caput, adde, Christum. Pag.1.a.lin.7. νατ' ὁ λον, pro
καθ' ὁ λον. Pag.3.b.lin.11.calumna, pro columna. Pag.8.a.lin.14. stir-
patus, pro stirpitus. Pag.9.a.lin.26.desertè, pro disertè. Pag.10.b.lin.3.
sorditata, pro sordidata. Pag.17.b.lin.3.ei, pro eo, lin.5.soccesserant, pro
successerant, lin.25.aduersariur, pro aduersarius, lin.26.possunt, pro
possunt. Pag.18.a.lin.34.certum, pro certam, lin.35.habent, pro haberet.
Pag.25.a.lin.34.latissimè, pro latissimè. Pag.32.b.lin.33.scriptas, pro
Cryptas. Pag.33.a.lin.16.Regec, pro Reges. Pag.36.a.lin.16.pura, pro
purè. Pag.37.b.lin.29.que, pro qui. Alia his similia, & minuta ma-
gis, etiam non monitus, notabit Lector: ut cum inueniet, Lenam, pro
lauam. Eutichianos, pro Eutychianos. Hyppolitus, pro Hippolytus. Po-
lytica, pro Politica. Synechdochen, pro Synecdochen. Chymeram, pro
Chimaram. Inclitum, pro inclytum. Baratrum, pro barathrum. Cedi-
tis, pro ceditis. Quarebatur, pro querebatur, &c.

FINIS.

Pázmány, Péter

Diatriba theol. de visibili Christi in terris ecclesia

Graecium 1605

4 Diss. 1360#Beibd.7

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10156444-1

VD17 12:157846W